

KAWA CZY HERBA- TA?

PL/ENG

**Archeologiczne świadectwa
konsumpcji napojów
w dawnym Gdańsku**

**KAWA CZY
HERBATA?**

**COFFEE
OR TEA?**

KAWA CZY HERBATA?

Archeologiczne świadectwa
konsumpcji napojów
w dawnym Gdańsku

COFFEE OR TEA?

Archaeological evidence
of beverages consumption
in old Gdańsk

Spis treści

7	Wstęp
9	Kawa czy herbata?
9	Kawa herbata i czekolada
12	Woda mineralna
13	Browarnictwo gdańskie (średniowiecze i czasy nowożytne)
14	Piwo gdańskie (średniowiecze i czasy nowożytne)
14	Gatunki piwa gdańskiego (średniowiecze i czasy nowożytne)
15	Gorzelnictwo gdańskie (w czasach nowożytnych)
16	Wódka gdańska
17	Wino
19	Kawa, herbata, czekolada
20	Przechowywanie i transport
21	Serwowanie i konsumpcja
25	Katalog

Contents

7	Introduction
9	Coffee or tea?
9	Coffee, tea and chocolate
12	Mineral water
13	Gdańsk brewing (Middle Ages and Post-medieval period)
14	Gdańsk beer (Middle Ages and Post-medieval period)
14	Types of Gdańsk beer (Middle Ages and Post-medieval period)
15	Gdańsk alcohol distilling (in the Post-medieval period)
16	Gdańsk vodka
17	Wine
19	Coffee, tea, chocolate
20	Storage and transport
21	Serving and consumption
25	Catalogue

Wstęp

W średniowieczu i okresie nowożytnym picie dostarczonej wodociągami wody wiązało się z dużym ryzykiem zatrucia nieczystościami, dlatego gdańszczanie zmuszeni byli gasić pragnienie w inny sposób. Najpopularniejszym napojem, spożywanym zarówno przez dorosłych, jak i dzieci, było piwo. Gdańsk słynął z produkcji zarówno wysokogatunkowych piw „dubeltowych”, jak piwo jopejskie czy „gdańskie”, jak i tańszych piw jasnych, do których zaliczał się „krolling”.

W zamożniejszych domach pojawiały się często wina, przeważnie słodkie hiszpańskie małmazje, ciężkie włoskie i portugalskie madery, lżejsze wreszcie i bardziej cierpkie francuskie bordeaux oraz reńskie rieslingi. Lubiano popijać wino grzane z różnymi dodatkami, często przyprawami korzennymi i jajkiem. W drugiej połowie XVI w. modne stało się picie wódki, w ślad za czym, jak grzyby po deszczu, zaczęły powstawać w mieście gorzelnie. Pod koniec XVI wieku z Lier we Flamandii przybył do Gdańska niejaki Ambrosius van Moellen i otrzymał zgodę na produkcję napojów „rozweselających”. Jemu to właśnie przypisuje się stworzenie receptury najbardziej gdańskiego ze wszystkich likierów świata – goldwassera. Obok słynnej złotej wódki wyrabiano tu również zwykłą gorzałkę oraz świetne wódki gatunkowe, zaprawiane mocno ziołami, korzeniami,

7

Introduction

In the Middle Ages and the Post-medieval period, drinking water supplied with waterworks was associated with a high risk of poisoning with sewage, which is why Gdańsk residents were forced to quench their thirst in a different way. The most popular beverage consumed by both adults and children was beer. Gdańsk was famous for the production of both high-quality beers such as Jopenbier or 'Gdańsk' beer, as well as cheaper light beers, which included 'krolling'. In wealthier homes, wines, mostly sweet Spanish Malvasia, heavy Italian and Portuguese Madeira, lighter and more bitter French Bordeaux and Rhineland Riesling often appeared. It was liked to drink mulled wine with various additions, often spices and eggs. In the second half of the 16th century, it became fashionable to drink vodka, which was followed by fast development of distilleries in the city. At the end of the 16th century, Ambrosius Voremoellen came to Gdańsk from Lier in Flanders and received permission to produce 'cheering up' drinks. He is credited with creating the recipe of the most Gdańsk of all liqueurs in the world – the Goldwasser. In addition to the famous golden vodka, regular vodka and excellent flavoured vodkas were also produced here, seasoned with herbs,

skórkami pomarańczy i cytryn oraz anyżkiem. Znane one były one w całym kraju, a nawet za granicą.

W XVII w. weszła w użycie w kręgach zamożnych mieszczan kawa i herbata, a portowe położenie miasta sprzyjało szerzeniu się w nim tego rodzaju nowości. Do Gdańska ziarna kawy przywożono z Francji, Holandii i w dużej mierze z Hamburga; herbatę natomiast z portów holenderskich, Bremy oraz w mniejszym stopniu z Hamburga. To właśnie w Gdańsku, na przełomie XVII i XVIII wieku, powstała pierwsza w Polsce kawiarnia, której właścicielem był menonita Anthon Momber. Liczba kawiarni w nadmorskim grodzie stale rosła, szczególnie w ostatnich trzydziestu latach XVIII wieku. W tym okresie prężnie działała kawiarnia Ernsta Jakoba Duisburga przy ul. Za Murami, w której z czasem zaczęto organizować również koncerty. W 1780 roku, przy ul. Ogarnej, otwarta została pierwsza w Gdańsku pijalnia czekolady. Od tego czasu słodki aromatyczny napój na zawsze podbił serca gdańszczan. W XIX wieku do długiej listy spożywanych w Gdańsku napojów dołączyły butelkowane wody mineralne, wprowadzane z najznamienszych ujęć w Europie, takich jak Niederselters, Nassau czy Bad Kissingen.

Wszystkie te napoje wpisały się mocno w tradycję stołu gdańskich mieszczan. Spożywane codziennie podczas

wspólnych posiłków rodzinnych, spotkań towarzyskich i rozmaitych uroczystości, wymagały odpowiedniej na każdą okazję oprawy w postaci naczyń do przechowywania, serwowania i konsumpcji. Przedmioty tej kategorii są jednymi z najczęściej spotykanych zabytków ruchomych odkrywanych przez archeologów podczas badań wykopaliskowych w historycznej części Gdańska. Świadczą one nie tylko o intensywności prowadzonej wymiany handlowej, ale też o zamożności mieszkańców miasta, ich potrzebach estetycznych i dążeniu do podnoszenia prestiżu społecznego poprzez nabywanie modnych towarów.

Organizacja wystawy czasowej „Kawa czy herbata? Archeologiczne świadectwa konsumpcji napojów w dawnym Gdańsku” jest doskonałą okazją do zaprezentowania znajdującej się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku kolekcji naczyń i pojemników ilustrujących bogactwo tradycji związanych ze spożywaniem różnych napojów w dawnym Gdańsku. W wielu aspektach, takich jak picie kawy, herbaty czy czekolady, Gdańsk, z racji swojego portowego charakteru, był prekursorem nowo rodzących się zwyczajów, przenosząc je za pośrednictwem swoich kupców do wszystkich zakątków Rzeczypospolitej.

Ewa Trawicka, Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

spices, orange and lemon peels and anise. They were well-known all over the country and even abroad.

In the 17th century, coffee and tea came into use in wealthy townspeople circles, and the city's port location favoured the widespread of this kind of novelty. Coffee beans were brought to Gdańsk from France, the Netherlands and, to a large extent, from Hamburg; while tea from Dutch ports, Bremen and to a lesser extent from Hamburg. It was in Gdańsk, at the turn of the 17th and 18th centuries, that the first cafe in Poland was created, owned by Mennonite Anthon Momber. The number of cafes in the city was steadily increasing, especially in the last three decades of the 18th century. Ernst Jakob Duisburg's cafe at ul. Za Murami, in which also concerts began to be organized, thrived at that time. In 1780, at ul. Ogarna, the first chocolate drinking room in Gdańsk was opened. Since then, the sweet, aromatic drink has won forever hearts of Gdańsk inhabitants. In the 19th century, bottled mineral water, imported from the most famous springs in Europe, such as Niederselters, Nassau or Bad Kissingen, joined the long list of beverages consumed in Gdańsk.

All these beverages were firmly inscribed in the traditions of the table of Gdańsk burghers. Consumed in

everyday life, during family meals, social gatherings and various celebrations, they required the appropriate setting for every occasion in the form of containers for storage, serving and consumption. Objects in this category are one of the most common artefacts discovered by archaeologists during excavations in the historic part of Gdańsk. They testify not only to the intensity of trade, but also to the wealth of the city's residents, their aesthetic needs and the pursuit of raising social prestige by purchasing fashionable goods. Organization of the temporary exhibition 'Coffee or tea? Archaeological evidence of beverages consumption in old Gdańsk' is an excellent opportunity to present the collection of vessels and containers in the collection of the Archaeological Museum in Gdańsk illustrating the richness of traditions associated with the consumption of various beverages in old Gdańsk. In many aspects, such as drinking coffee, tea or chocolate, Gdańsk, due to its port character, was a precursor of new habits, transferring them through its merchants to all corners of the Polish-Lithuanian Commonwealth.

Ewa Trawicka, Archaeological Museum in Gdańsk

Kawa czy herbata?

Kawa, herbata i czekolada

dr Ewa Barylewska-Szymańska
Muzeum Gdańskie

Egzotyczne używki – kawa, herbata i czekolada zmieniły późnosedemnastowieczną i osiemnastowieczną Europę. Początkowo traktowano je jako

lekarstwa i „zażywano” z dużą ostrożnością, a nawet niechęcią. Stopniowo ciepłe napoje zyskiwały admiratorów i popularność.

Przyjmuje się, że nowe napoje przyczyniły się (zwłaszcza kawa) do ożywienia intelektualnego w dobie Oświecenia, a także do zmian w życiu codziennym i kulturze stołu. Wprowadzone zostały nowe typy naczyń – czarki zastąpiły filiżanki ze spodkami przeznaczone do kawy, herbaty i czekolady. Powstały wzory dzbanków kawowych, imbryków do herbaty i dzbanków do czekolady. W użyciu były szalki na cukier, a później puszki na cukier (cukiernice, niekiedy zamykane na kluczyk) oraz puszki na susz herbaciany. Zestaw do serwowania ciepłych napojów uzupełniały dzbanuszek na śmietankę i mlecznik. Początkowo pojedyncze naczynia do ciepłych napojów lub, rzadziej, serwisy pochodziły z Dalekiego Wschodu, głównie z Chin, niekiedy z Japonii. Jednak w drugiej połowie XVIII w. w Gdańsku oferowano również europejskie wyroby porcelanowe, w początkowym okresie zwłaszcza z Miśni, w końcu XVIII stulecia

9

Coffee or tea?

Coffee, tea and chocolate

dr Ewa Barylewska-Szymańska
Gdańsk Historical Museum

Exotic stimulants – coffee, tea and chocolate changed late 17th and 18th-century Europe. Initially, they were treated as medicines and ‘taken’ with extreme cau-

tion and even reluctance. Gradually, hot beverages gained admirers and popularity.

It is assumed that new beverages (especially coffee) have contributed to intellectual revival in the age of Enlightenment, as well as to changes in everyday life and table culture. New types of vessels have been introduced – bowls were replaced by cups and saucers for coffee, tea and chocolate. Designs for coffee pots, teapots and chocolate pots were created. Sugar dishes were used, followed by sugar cans (sugar bowls, sometimes locked) and cans for dried tea. A set for serving hot beverages was complemented by a cream pitcher and a milk jug. Initially, individual vessels for hot beverages or, less often, services came from the Far East, mainly from China, sometimes from Japan. However, in the second half of the 18th century, European porcelain products were also offered in Gdańsk, initially especially from Meissen, at the end of the 18th century Berlin products

szerzej na gdańskim rynku zagościły wyroby berlińskie. Korzystano też z tańszych fajansowych naczyń do ciepłych napojów. Dzbanki i dzbanuszki wykonywano też chętnie na miejscu z metali – cyny, miedzi, mosiądzu.

W skład zestawów sztućców weszły łyżeczki do herbaty i niewielkie szczypcy do cukru, niezbędne były również niewielkie sitka. Nieodzowne stały się i inne sprzęty, ułatwiające przygotowanie przez panią domu ciepłych napojów przy stole – były to podgrzewacze do wody (samowary) oraz głębokie misy do płukania filiżanek. Używano też niewielkich stolików do herbaty (w początkowym okresie w Gdańsku nazywanych kawowymi). W domach najzamożniejszych były one mahoniowe, u mniej zasobnych wykonane z pośledniejszych gatunków drewna, zazwyczaj barwnie polichromowane. Chętnie wykorzystywano stoliki z fajansowym blatem, gwarantującym, że podczas przygotowywania napojów mebel nie ucierpi.

Na wyposażeniu gdańskiej kuchni niekiedy były niewielkie ruszty do palenia kawy i młynki do jej mielenia.

Ciepłe napoje przyniosły zmianę obyczajów, w zasobnych domach zastępowały one mocne trunki. Zmianie uległ skład porannego posiłku – teraz chętnie pijano ciepłe napoje.

Niewątpliwie kawa, herbata i czekolada wpłynęły też na zmianę przyzwyczajeń i zachowań kobiet, które – nad czym utyskiwali osiemnastowieczni moralisci – opuszczały dom i porzucały swoje tradycyjne obowiązki, by spotkać się w kobiecym gronie przy kawie. We wcześniejszym okresie takie zachowanie było nie do pomyślenia.

W Gdańsku pojawiły się w ogrodach pawilony herbaciane, a w zamożnych domach wyodrębniano niekiedy specjalny salonik do konsumpcji ciepłych napojów, z odpowiednią dekoracją (czasem odwołującą się do chińskich krajobrazów).

Zazwyczaj jednak stolik (lub stoliki) herbaciane ustawiano w sali (wnętrzu położonym na pierwszym piętrze kamienicy od strony ulicy), a w przeszklonych witrynach eksponowano utensylia do ciepłych napojów. Można założyć, że w tym miejscu przy kawie, herbacie i czekoladzie spędzano czas towarzyskich wizyt.

Około 1700 roku Anton Momber prowadził cieszącą się uznaniem kawiarnię – pierwszą, jaka zagościła w mieście, po niej pojawiały się od lat 30. XVIII wieku kolejne, położone w różnych miejscach miasta. W latach 80. popularna była kawiarnia Duisburga przy ulicy Ogranej, znana też jako miejsce organizowania koncertów.

Nie bez znaczenia były skutki ekonomiczne, jakie wywołały kawa, herbata i czekolada. Trafiały one w coraz

appeared more widely on the Gdańsk market. Cheaper faience vessels for hot drinks were also used. Pitchers and jugs were also eagerly made locally from metals – tin, copper, brass.

The cutlery sets included tea spoons as well as small sugar tongs, and small strainers were also needed. Other equipment that made it easier for the hostess to prepare hot beverages at the table became indispensable – they were water heaters (samovars) and deep bowls for rinsing cups. Small tea tables were also used (in the early period in Gdańsk called coffee tables). In the wealthiest houses, they were mahogany, in less affluent, made of inferior wood species, usually coloured. Tables with a faience top were eagerly used, ensuring that the piece of furniture would not be damaged during the preparation of drinks.

The Gdańsk kitchen was sometimes equipped with coffee grinders and small grilles for roasting beans.

Warm drinks caused a change of habits, in rich homes they replaced strong drinks. The composition of the morning meal changed – hot beverages were now drunk eagerly.

Undoubtedly, coffee, tea and chocolate also changed the habits and behaviour of women who, about which

the 18th-century moralists complained, left home and abandoned their traditional chores to meet with a group of women over coffee. In the earlier period such behaviour was unthinkable.

Tea pavilions appeared in the gardens of Gdańsk, and in the affluent homes a special lounge was sometimes separated for the consumption of hot drinks with appropriate decorations (sometimes referring to Chinese landscapes).

Usually, however, tea table (or tables) was placed in the hall (a room on the first floor of the townhouse on the street side), and the glass vitrines were exposed utensils for hot drinks. It can be assumed that there time was spent drinking coffee, tea and chocolate during social visits.

Around 1700 Anthon Momber ran the renowned caf in Stare Przedmieście (Old Suburb) – the first to appear in the city, followed by new ones, located in different places of the city from the 1730s. In the 1780s, the Duisburg's cafe at ul. Ogarna, also known as a concert venue, was popular.

The economic effects of coffee, tea and chocolate were not without significance. They found their way to the Gdańsk port in increasing quantities, becoming

większych ilościach do gdańskiego portu, stając się ważnym towarem importowanym, przeznaczonym także na handel w Rzeczypospolitej, zwłaszcza, że ceny egzotycznych używek były wysokie.

W drugiej połowie XVIII stulecia gdańszczanie mogli bez trudu zaopatrzyć się u kramarzy i sklepikarzy towarów kolonialnych w kawę, czekoladę i herbatę. Oferowano „lizbońską”, „holenderską”, „paryską” czekoladę, „świeżą kawę z Martyniki”, herbatę zieloną i czarną. W trakcie urządzanych w różnych punktach miasta licytacji można było nabyć większe ilości herbaty i kawy.

Kawa zajęła wśród egzotycznych używek miejsce szczególne, zaliczono ją do tzw. napojów cywilizacyjnych. Była znana w krajach arabskich, a od XVI stulecia rozpowszechniła się w Imperium Otomańskim. Powoli w XVII wieku zdobywała też zwolenników wśród Europejczyków, mających kontakty z tym obszarem kulturowym. Ceniono kawę arabską – mocniejszą i o mniejszej goryczce.

W Polsce jednym z pierwszych wielbicieli kawy był Jan Sobieski, i to na długo przed odsieczą wiedeńską. Nie wszyscy byli początkowo przekonani do ciemnego, błotnistego płynu. Gdy stał się on modny we Francji i przede wszystkim stamtąd docierał coraz powszechniej do gdańskiego portu, zyskał akceptację, był też sprzedawany dalej na teren Polski. Kawa ta pochodziła z Wysp

Antylskich, gdzie Francuzi od lat 20. XVIII wieku mieli duże plantacje.

W XVIII stuleciu kawa stała się ulubiony napojem intelektualnych elit Europy, sięgali do niej chętnie przedstawiciele Oświecenia. W kawie widziano doskonałe antidotum na szerzące się nadmierne spożycie alkoholu. Wkrótce zagościła w domach szlachty i zamożnego mieszczaństwa. W drugiej połowie XVIII wieku zaczęła przenikać do niższych warstw społecznych, chociaż często korzystali oni z substytutów kawy, przygotowanych z palonej fasoli lub bobu.

W Gdańsku ceniono zarówno czarną, jak i zieloną **herbatę**. Przywozili ją z Chin w XVIII wieku przede wszystkim Brytyjczycy i Holendrzy, zmonopolizowali oni niemal całkowicie europejski rynek. Herbatę można było kupić w Gdańsku w kramach z kolonialnymi towarami.

Szczególnie ceniona była „herbata karawanowa”, przywożona w niewielkich ilościach drogą lądową z Chin poprzez Rosję – wspomina o niej Johanna Schopenhauer, której ojciec, kupiec Christian Trosiner, nabywał ją bezpośrednio od rosyjskich kupców. W handlu nie była, jak można sądzić na podstawie osiemnastowiecznych anonsów prasowych, dostępna.

Moda na spożywanie **czekolady** rozpowszechniła się na królewskich dworach w XVII wieku, choć na dwór hiszpański z Nowego Świata trafiła już w 1544 roku. W drugiej połowie XVIII stulecia była rozpowszechniona

an important imported commodity, especially as the prices of exotic stimulants were high.

In the second half of the 18th century Gdańsk inhabitants could easily obtain coffee, chocolate and tea from stallkeepers and colonial shopkeepers. ‘Lisbon’, ‘Dutch’, ‘Parisian’ chocolate, ‘fresh coffee from Martinique’, green and black tea were offered. During the auctions organized in various points of the city, larger quantities of tea and coffee could have been purchased.

Coffee took a special place amongst exotic stimulants, it was included in the so-called civilisation drinks. It was known in Arab countries, and from the 16th century it was widespread in the Ottoman Empire. Slowly in the 17th century it also gained admirers amongst Europeans who had contacts with this cultural area. Arabic coffee was appreciated – stronger and less bitter.

In Poland, one of the first admirers of coffee was Jan Sobieski long before the Battle of Vienna. Not everyone initially warmed to the dark, muddy liquid. When it became fashionable in France and, above all, it reached the Gdańsk port more and more commonly, it gained acceptance and was sold further to Poland. This coffee came from the Antilles, where the French had large plantations since the 1720s.

In the 18th century coffee became the favourite drink of the intellectual elite of Europe, representatives of the Enlightenment eagerly reached for it. Soon it appeared in noblemen and wealthy burghers’ houses. In the second half of the 18th century it began to penetrate the lower social classes. Coffee was seen as an excellent antidote to the widespread of excessive alcohol consumption. The beverage went to the lower social classes, although they often used coffee substitutes made of roasted bean or broad bean.

In Gdańsk both black and green **tea** were valued. They were brought from China in the 18th century mainly by the British and the Dutch, they monopolised the European market almost completely. Tea could have been bought in Gdańsk in stalls with colonial goods.

Especially valued was ‘caravan tea’, imported in small quantities by land from China via Russia. It is mentioned by Johanna Schopenhauer, whose father, merchant Christian Trosiner, bought it directly from Russian merchants. It was not, according to the 18th-century press announcements, commercially available.

The fashion for consuming **chocolate** was widespread in royal courts in the 17th century, although it arrived to the Spanish court from the New World already in 1544.

w zasobnych domach nad Motławą. W tym czasie dzbanki do czekolady – wykonane z metalu, fajansu i porcelany, z drewnianą rączką i otworem w nakrywie, umożliwiającym wsunięcie mieszadełka – weszły szerzej w skład serwisów do ciepłych napojów, podobnie jak filiżanki do czekolady.

Daniel Chodowiecki, odwiedzając Gdańsk w 1773 roku, niejednokrotnie pijał ciepłą czekoladę podczas wizyt w domach krewnych i znajomych. Popularność tego napoju potwierdza też skład naczyń spisywanych w dobie zasobnych gdańszczan w drugiej połowie XVIII w.

Woda mineralna

Beata Ceynowa
Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

Wraz z rozwojem uzdrowisk, gdzie lecznicze wody mineralne spożywano na miejscu, nastąpił rozwój pakowania ich w pojemniki i rozwożenia do odległych miejsc. Polecano ją zarówno do kuracji kąpielowych, jak i do spożywania. Woda taka miała mieć cudowne właściwości, mówiono, że przywraca zdrowie i dodaje siły.

Importowano wodę głównie z terenu dzisiejszych Niemiec i Czech – z miejscowości takich jak Niederselters, Nassau, Marienbad (Mariánské Lázně) czy Karlsbad (Karlovy Vary). Popularność zyskały też źródła dolnośląskie i pod koniec XVIII w. można było nabyć

wody z Kudowy, Dusznik i Szczawna. Sławę uzdrowiskom przyniosły wizyty wielkich ówczesnego świata – carów, królów, uczonych czy artystów. Dostarczano wodę od Sankt Petersburga do Nowego Jorku i od Londynu do Florencji.

Dynamiczny rozwój rozlewnictwa nastąpił w 2. połowie XIX wieku. Niektóre rozlewnie z tego okresu produkowały kilka milionów flasz rocznie (np. rozlewnia Mattoniego w Kiselee koło Karlovych Varów w 1867 r. produkowała 4 mln flasz).

Wodę mineralną w średniowieczu zaczęto nalewać do wypalanych z gliny butelek i dzbanków kamionkowych. Na dzbankach wytłaczano pieczęć z nazwą wody i miejscem jej pochodzenia. Naczynia te były jednak niedoskonałe, co wynikało najczęściej z występowania rys niewidocznych z zewnątrz, słabego wypalania oraz pozostawiania na dnie resztek pochodzących ze szkliwienia. Pod koniec XIX w., dzięki postępowi w hutnictwie szkła (bardziej higienicznego i lżejszego), masowa produkcja butelek wyparła całkowicie dzbanki kamionkowe.

Poważnym problemem było zamykanie dzbanków i butelek tak, by nie ulatniał się zawarty w wodzie dwutlenek węgla. Używano zatyczek korkowych, które następnie pokrywano pergaminem lub białą jagnięcą skórą i smołowano lub oblewano lakiem i stawiano

In the second half of the 18th century, it was widespread in rich Gdańsk houses. At that time, chocolate vessels made of metal, faience and porcelain with a wooden handle and an opening in the lid enabling the insertion of the stirrer were more widely included in the services for hot drinks, as well as chocolate cups.

Daniel Chodowiecki, visiting Gdańsk in 1773, paying visits to his relatives and friends, often drank hot chocolate, the popularity of this drink is also confirmed by the composition of vessels belonging to wealthy Gdańsk residents in the second half of the 18th century.

Mineral water

Beata Ceynowa
Archaeological Museum in Gdańsk

Along with the development of spas, where healing mineral waters were consumed on site, there was an increase in packaging in containers and distribution to distant places. It was recommended for both bathing and consumption. Such water was supposed to have wonderful properties, it was said to restore health and give strength.

Water was imported mainly from today's Germany and the Czech Republic – from towns such as Niederselters,

Nassau, Marienbad (Mariánské Lázně) and Karlsbad (Karlovy Vary). Lower Silesian spas also gained popularity and at the end of the 18th century it was possible to purchase water from Kudowa, Duszniki and Szczawno. Often spas fame originated from visits of the great personages – tsars, kings, scholars and artists. Water was supplied from St. Petersburg to New York and from London to Florence.

The dynamic development of bottling took place in the second half of the 19th century. Some bottling plants from that period produced several million flasks a year (e.g. Mattoni's bottling plant in Kiselee near Karlovy Vary in 1867 produced 4 million flasks).

Mineral water in the Middle Ages began to be poured into clay-fired bottles and stoneware pitchers. A seal was stamped on the pitchers with the name of the water and its place of origin. These vessels, however, were imperfect, which was most often the result of the appearance of cracks invisible from the outside, poor firing and remaining at the bottom the glazing residue. At the end of the 19th century, thanks to advances in the glass industry (more hygienic and lighter), mass production of bottles completely displaced stoneware pitchers.

pieczęć z nazwą wody lub miejscem napełniania, a nie-raz z rocznikiem. Od połowy XIX w. korek obwiązy- wano drutem.

Trwałość wód była bardzo słaba. Handlarze musieli płacić odszkodowania za skażone i nieświeże wody, a butle, które zostawały do zimy, miały być sprzeda- wane za pół ceny lub rozdawane biednym za darmo.

Browarnictwo gdańskie (średniowiecze i czasy nowożytne)

dr hab. Dariusz Kaczor, prof. UG
Wydział Historyczny, Uniwersytet
Gdański

Prawo warzenia piwa na własne potrzeby przysłu- giwało początkowo każ- demu obywatelowi miasta. Stopniowo działalność tę przejmowali profesjonalni browarnicy. U schyłku śre- dniowiecza i na początku

czasów nowożytnych browarnicy stali się jedną z naj- potężniejszych korporacji rzemieślniczych Gdańska, co w XVI i XVII wieku doprowadziło do licznych konflik- tów z Radą miasta.

Najstarsze wzmianki o działalności browarników w Gdańsku pochodzą z 1342 roku; w tym czasie powstał cech piwowarów na Głównym Mieście. Spis z 1416 roku zawierał nazwiska 376 osób; w podobnym spisie

z 1551 roku wymieniono z nazwiska 146 browarników. Zmniejszenie się liczby producentów miało związek z komasacją browarów. Bogatsi posiadali zazwyczaj wię- cej niż jeden browar. Na przykład osiadła na Starym Mieście rodzina Hewelke (z której wywodził się gdań- ski astronom – i również browarnik – Jan Heweliusz) miała w 1580 roku w posiadaniu aż 12 browarów. Poten- taci w branży byli bardziej przedsiębiorcami organizu- jącymi produkcję piwa niż zwykłymi rzemieślnikami. Ubożsi browarnicy dzierżawili browary od bogatszych członków korporacji. Gdańskie browary warzyły piwo jedynie 2–3 razy w tygodniu.

W średniowieczu i na początku czasów nowożyt- nych większość browarników prowadziła działalność na Głównym Mieście: przy ul. Ogarnej (do 1378 roku ulica ta nosiła nawet nazwę Brauergasse – Browarnicza), Szerokiej, Chlebnickiej, Św. Ducha. Od XVI wieku browary zaczęły się pojawiać na większą skalę także na Starym Mieście (głównie przy ul. Korzennej i Stolarskiej) i na Przedmieściu. W połowie XVIII wieku funkcjono- wało na terenie Gdańska łącznie 20 dużych browarów.

Duży problem dla gdańskich browarników stanowili piwowarzy z nienależących do miasta podmiejskich osad (Zaroślak, Biskupia Górka, Stare Szkoty), produkujący nielegalnie piwo na ogół gorszej jakości, ale i tańsze,

Closing pitchers and bottles so that carbon dioxide contained in the water did not escape was a serious problem. Cork stoppers were used, which were then covered with parchment or white lamb skin and tarred or covered with sealing wax and then stamped with the name of the water or place of filling, and some- times with a year. From the mid-19th century, cork was tied with wire.

The durability of water was very poor. Traders had to pay damages for contaminated and stale water, and bottles which remained until winter were to be sold at half price or given to the poor for free.

Gdańsk brewing (Middle Ages and Post- -medieval period)

dr hab. Dariusz Kaczor, prof. UG
Faculty of History, University
of Gdańsk

Initially, every city citizen had the right to brew beer for himself. Professional brewers gradually took over this activity. At the end of the Middle Ages and at the beginning of the Post- medieval period, brewers became one of the most pow- erful craft corporations in Gdańsk, which in the 16th

and the 17th centuries led to numerous conflicts with the City Council.

The oldest mentions concerning the activity of brew- ers in Gdańsk come from 1342; at that time, the brewers' guild was created in the Main City. The list of brew- ers from 1416 contained the names of 376 people; in a similar list from 1551, 146 brewers were named. The decrease in the number of brewers was associated with the merger of breweries. The wealthier usually had more than one brewery. For example, the Hewelke family (to which belonged the Gdańsk astronomer – and also the brewer – Jan Heweliusz) settled in the Old Town had as many as 12 breweries in 1580. Tycoon brewers were more entrepreneurs organizing beer production than ordinary craftsmen. Poor brewers rented breweries from richer members of the corporation. Gdańsk breweries brewed beer only 2–3 times a week.

In the Middle Ages and at the beginning of of the Post-medieval period, most brewers operated in the Main City: at ul. Ogarna (until 1378 this street was even called Brauergasse – Brewer Street), Szeroka, Chlebnicka, Św. Ducha. Since the 16th century, breweries began to appear on a larger scale also in the Old City (mainly at ul. Korzenna and ul. Stolarska) and in Przedmieście

chętnie nabywane przez niezamożnych mieszczan. Mimo wysiłków cechu i władz miejskich, liczbę tego rodzaju nielegalnych browarników szacowano w XVIII wieku na 120 osób.

Piwo gdańskie (średniowiecze i czasy nowożytne)

dr hab. Dariusz Kaczor, prof. UG
Wydział Historyczny, Uniwersytet
Gdański

W średniowieczu i w czasach nowożytnych piwo było podstawowym napojem codziennej konsumpcji. Pito je przy niemal każdej okazji – podczas uroczystości rodzinnych (chrzcin, ślubów, styp), zebrań cechowych, a także jako zwyczajowy napitek w trakcie pracy (w warsztatach rzemieślniczych, w porcie). W rzemiośle często orzekaną karą za złamanie przepisów statutu cechu było postawienie beczki piwa członkom korporacji. Dzienna porcja piwa przysługiwała pensjonariuszom szpitali, przytułków oraz więźniom.

Produkcja piwa należała do ważnych gałęzi gdańskiej wytwórczości. Jako towar powszechnej konsumpcji, piwo obłożone było dość wysoką akcyzą, przynoszącą znaczne wpływy do kasy miejskiej.

W 1579 roku Rada miasta nakazała, by w karczmach na terenie miasta i w należących do Gdańska wsiach serwowane było tylko i wyłącznie piwo gdańskie. Wielkość produkcji wynosiła w XVI wieku ok. 200 tysięcy beczek rocznie (a zatem ponad 25 milionów litrów). Gdańskie piwo, zwłaszcza jego luksusowe gatunki, cieszyło się sławą wykraczającą poza rynek lokalny. Poszukiwane było bowiem w Europie Zachodniej i Północnej oraz w Rzeczypospolitej. W XVI wieku eksportowano z Gdańska po kilka tysięcy beczek piwa rocznie. Rozmiary eksportu i znaczenie handlu piwem w gospodarce Gdańska skutkowało utworzeniem osobnej grupy koncesjonowanych robotników portowych, zwanych tragarzami piwa (*Bierträger*), którzy zajmowali się tylko i wyłącznie załadunkiem beczek z piwem na statki.

Gatunki piwa gdańskiego (średniowiecze i czasy nowożytne)

dr hab. Dariusz Kaczor, prof. UG
Wydział Historyczny, Uniwersytet
Gdański

W Gdańsku XV–XVIII wieku piwo produkowano w kilku podstawowych gatunkach, odpowiadających różnym gustom i dostępnym dla każdego zależnie od zamożności:

(Suburb). In the mid-18th century in total 20 large breweries operated in Gdańsk.

Brewers from suburban settlements not belonging to the city (Zaroślak, Biskupia Górka, Stare Szkoty), which produced illegally lower quality but also cheaper beer which was eagerly purchased by the poorer burghers, posed a big problem for Gdańsk brewers. Despite the efforts of the guild and municipal authorities, the number of such illegal brewers was estimated at 120 in the 18th century.

Gdańsk beer (Middle Ages and Post- -medieval period)

dr hab. Dariusz Kaczor, prof. UG
Faculty of History, University
of Gdańsk

In the Middle Ages and in the Post-medieval period beer was the basic drink of everyday consumption. It was drunk on almost every occasion – during family celebrations (christenings, weddings, wakes), guild meetings, and as the usual drink during work (in craft workshops, in the port). In the craft, the punishment for breaking the guild's rules was often buying a barrel of beer for members of the

corporation. Residents of hospitals, shelters and prisoners were entitled to a daily portion of beer.

Beer brewing belonged to important branches of Gdańsk production. As a commodity of widespread consumption, beer was subject to quite high excise duty, bringing significant revenues to the municipal box.

In 1579, the City Council ordered that only Gdańsk beer should be served in taverns in the city and in the villages belonging to Gdańsk. In the 16th century, the production volume was about 200,000 barrels a year (and therefore over 25 million litres). Gdańsk beer, especially its luxury brands, was famous beyond the local market. It was valued in Western and Northern Europe and in the Polish-Lithuanian Commonwealth. In the 16th century, several thousand barrels of beer were exported from Gdańsk every year. The size of exports and the importance of beer trade in the economy of Gdańsk resulted in the creation of a separate group of licensed port workers, called beer porters (*Bierträger*), who exclusively dealt with loading beer barrels onto ships.

- ♦ piwo jopejskie (*Jopenbier*) – najsławniejsze i najbardziej cenione gdańskie piwo, nazywane często „królem piw”; było to piwo dubeltowe (z podwójną zawartością ekstraktu słodowego), o ciemnej lub smolistej barwie, przybierające niekiedy konsystencję syropu; wysoka jakość trunku, przekładająca się na jego cenę sprawiały, że był to trunek luksusowy, pojawiający się na stołach patrycjatu, bogatego mieszczaństwa, chętnie również nabywany przez polską szlachtę i magnaterię;
- ♦ piwo korzenne (*Bitterbier*) – piwo średniej jakości, warzone z dodatkiem ziół i przypraw;
- ♦ piwo stołowe (*Tafelbier*) – najpowszechniej w dawnym Gdańsku spożywane, dostępne za umiarkowaną cenę ciemne piwo, będące również przedmiotem masowego eksportu;
- ♦ piwo „okrętowe” (*Schiffsbier*) – przeciętnej jakości piwo, nabywane chętnie ze względu na niską cenę przez marynarzy i robotników portowych, zabierane także na pokłady statków handlowych zamiast wody pitnej (było zapewne mocno chmielone, co zapobiegało przedwczesnemu kwaśnieniu);
- ♦ cienkusz (*Krolling*) – niskiej jakości piwo spożywane przez ubogich mieszczan, uzyskiwane w drodze

powtórnego warzenia wysłodzin użytych uprzednio do produkcji innych gatunków piwa;

- ♦ piwo „groszowe” (*Groschenbier*) – bardzo tanie piwo kiepskiej jakości, trafiające głównie na stoły biedoty miejskiej (zakazano jego produkcji w 1621 roku).

Oprócz piwa produkowanego na miejscu, na rynku gdańskim dostępne były także piwa importowane, spośród których największą popularność zdobyły piwo lubeckie, wismarskie, rostockie, darłowskie, a także piwo toruńskie i bydgoskie (białe, pszeniczne).

Gorzelnictwo gdańskie (w czasach nowożytnych)

dr hab. Dariusz Kaczor, prof. UG
Wydział Historyczny, Uniwersytet Gdański

Sztukę wytwarzania wódki przynieśli do Gdańska pod koniec XVI wieku gorzelnicy przybyli z Niderlandów. Jako pierwszy jej produkcję rozpoczął Ambrosius van Moellen, kupiec z Brabancji, który osiedlił się w mieście w 1598 roku, zakładając wytwórnię wódek i likierów. Cieszyła się ona znaczną sławą i znana była od początku XVIII wieku pod nazwą „Der Lachs” (Łosoś).

Types of Gdańsk beer (Middle Ages and Post-medieval period)

dr hab. Dariusz Kaczor, prof. UG
Faculty of History, University of Gdańsk

Beer was produced in Gdańsk in the 15th–18th centuries in a few basic types corresponding to different tastes and available to everyone depending on wealth:

- ♦ *Jopenbier* – the most famous and most valued Gdańsk beer, often called the ‘king of beers’; it was a double malt extract content beer, dark or tarry, sometimes with a syrupy consistency; the high quality of the drink, which translated into its price, meant that it was a luxury drink, appearing on tables of the patriciate, rich burghers, also eagerly purchased by Polish nobility and magnates.
- ♦ spice beer (*Bitterbier*) – medium quality beer, brewed with the addition of herbs and spices.
- ♦ table beer (*Tafelbier*) – dark beer most commonly consumed in old Gdańsk, available at a moderate price, which was also subject to mass export.
- ♦ ship beer (*Schiffsbier*) – average quality beer eagerly purchased due to the low price by sailors and port workers, also taken on board of commercial ships

instead of drinking water (it was probably heavily hopped, which prevented premature acidification).

- ♦ thin beer (*Krolling*) – low quality beer consumed by poor burghers, obtained by re-brewing the malt pulp used previously for the production of other types of beer.
- ♦ ‘penny’ beer (*Groschenbier*) – very cheap poor quality beer which appeared mainly on tables of the poor (its production was forbidden in 1621).

In addition to the local beer on the Gdańsk market also imported beers were also available, among which the most popular were Lubeck, Wismar, Rostock, and Darłowo ones, as well as Toruń and Bydgoszcz (white, wheat) beers.

Gdańsk alcohol distilling (in the Post-medieval period)

dr hab. Dariusz Kaczor, prof. UG
Faculty of History, University of Gdańsk

The art of making vodka was brought to Gdańsk at the end of the 16th century, distillers came from the Netherlands. Ambrosius van Moellen, a Brabant merchant, was the first to

W XVII wieku Gdańsk stał się potentatem w tej dziedzinie, a gorzelnictwo było jedną z najszybciej rozwijających się branż gdańskiej wytwórczości. W 1620 roku na terenie miasta działało 68 koncesjonowanych gorzelników, a rozmiary gorzelni ograniczono do objętości 6 beczek (756 litrów). W 1739 roku funkcjonowało na terenie miasta 16 gorzelni. Produkcja gorzałki przybrała z czasem znaczne rozmiary, stając się ważnym sektorem gdańskiej gospodarki. Według danych z lat 1746–1750, zużyto do produkcji wódki łącznie 1500 łasztów żyta, a zatem średnio ponad 500 ton tego zboża rocznie. Gorzałka była też ważnym towarem eksportowym; w XVII wieku eksportowano z Gdańska co roku blisko 10 tysięcy litrów tego trunku.

Gorzelnicy nie tworzyli odrębnej korporacji cechowej, a produkcja wódki organizowana była systemem nakładczym przy wykorzystaniu pracy najemnej, co pozwalało na szybki wzrost produkcji. Gorzelnictwem parali się często osiadli w Gdańsku Holendrzy, także menonici, którzy produkowali wódkę w podmiejskich osadach nie podlegających miejskiej jurysdykcji.

Gwałtowny rozwój gorzelnictwa miał też swoje negatywne skutki. W 1620 roku Rada miasta nakazała przenieść gorzelnie na peryferyjnie położone Długie Ogrody i Przedmieście, w trosce o bezpieczeństwo pożarowe

w mieście. W XVII wieku narzekano na braki na rynku drewna opałowego i żyta (lub drastyczny wzrost ich ceny) ze względu na duży popyt ze strony gorzelników. Z kolei w XVIII wieku wielu gorzelników prowadziło masowe hodowle trzody chlewnej, w których wykorzystywano odpady poprodukcyjne (wielu wytwórcom bardziej się to opłacało niż produkcja wódki), co niosło za sobą problemy sanitarne.

Wódka gdańska

dr hab. Dariusz Kaczor, prof. UG
Wydział Historyczny, Uniwersytet
Gdański

Zwyczaj konsumowania napojów z wysoką zawartością alkoholu zaczął się upowszechniać w Gdańsku pod koniec XVI wieku.

Najpopularniejsza była zwykła gorzałka, pijana przede wszystkim przez pospólstwo. Do jej produkcji wykorzystywano na ogół słabej jakości żyto. Wódkę serwowano w licznych w mieście szynkach, natomiast sprzedaż hurtową zorganizowano na Moście Zielonym, co budziło niezadowolenie władz miejskich, które obawiały się, że może się to przyczynić to rozpijania robotników portowych. Wódka obłożona była od XVII wieku znaczną akcyzą, dającą spore wpływy do kasy miejskiej.

produce it, settling in the city in 1598, establishing a vodka and liqueur factory. It was considerably famous and was known from the beginning of the 18th century under the name 'Der Lachs' (Salmon).

In the 17th century Gdańsk became a tycoon in this field, and distillery was one of the fastest growing Gdańsk industries. In 1620, 68 licensed distillers operated in the city. In 1739 16 distilleries operated in the city. The size of the distillery was limited in 1620 to a total volume of 6 barrels (756 litres). Over time, the production of vodka has grown significantly, becoming an important sector of the Gdańsk economy. According to data from 1746–1750 in total on average over 500 tonnes of rye per year were used to produce vodka. Vodka was also an important export commodity; in the 17th century nearly 10,000 litres of this drink were exported from Gdańsk every year.

Distillers did not form a separate guild corporation, and vodka production was organized using an outwork system using wage labour, which allowed for rapid production growth. Distillers were often the Dutch, as well as Mennonites, settled in Gdańsk, who produced vodka in suburban settlements not subject to urban jurisdiction.

The rapid development of distilling also had its negative effects. In 1620, the City Council ordered the relocation of distilleries to the peripherally located Długie Ogrody and Przedmieście out of concern for fire safety in the city. In the 17th century, complaints about shortages on the firewood and rye market (or a dramatic increase in their price) due to the high demand from distillers. In turn, in the 18th century, many distillers ran mass pig farms in which post-production waste was used (many producers earn more than from vodka production), which caused sanitary problems.

Gdańsk vodka

dr hab. Dariusz Kaczor, prof. UG
Faculty of History, University
of Gdańsk

The habit of consuming drinks with a high alcohol content began to widespread in Gdańsk at the end of the 16th century.

The most popular was ordinary vodka, drunk mainly by the common people. Generally, poor quality rye was used for its production. Vodka was served in many taprooms in the city, while wholesale was organized on the Most Zielony (Green Bridge), which displeased the city authorities,

Oprócz zwykłych, przystępnych cenowo trunków, wytwarzano w Gdańsku również wódki luksusowe, cenione również poza rynkiem lokalnym i chętnie nabywane m.in. przez polską szlachtę.

Do najsławniejszych należała luksusowa tzw. wódka złota (Gulden-Wasser). Według receptury z XVII wieku, w jej skład na 1 sztof (1,4 litra) wchodziło 6 łutów anizeliki, 6 łutów korzeni tataraku, 2 łuty korzeni mistrzowca, 2 łuty korzeni dziewięcisiu, 2½ łutów korzenia kurkumy, 1 łut korzeni gencjany, 1 łut ziela pieprzowego, 1 łut driakwi, 1 łut „diabelskiego ziela”, 10 łutów owoców jałowca, 1 garść winnej ruty, 1 garść świeżej ruty, pewne ilości sandałowca, rozmarynu i innych przypraw. Zalewano je w alembiku 1 sztofem dobrej anyżówki bądź gorzałki francuskiej, następnie – po odciedzeniu – dolewano 8 sztofów (ok. 11 litrów) wódki czystej i dodawano do smaku cukier oraz – co stanowiło o marce i wyjątkowości napitku – płatki złota.

Znana była także jej odmiana bez dodatku złotych płatków, za to z ogromną ilością przypraw korzennych i owoców. Łącznie na kwartę (8 litrów) wódki dawano ok. 22 kg ingrediencji, choć zapewne miksturę jeszcze rozcieńczano czystą gorzałką.

Dużą popularnością cieszyła się wódka „podwójna żołądkowa” (Dubbelt Magen-Wasser), przygotowywana z kilkunastu składników – korzeni, owoców i cukru.

Prócz tego wytwarzano jeszcze kilkanaście innych gatunków, z których najbardziej znanymi były: „piersiówka” (Brustwasser), ceniona ze względu na właściwości lecznicze, gorzałka „kaznodziejska” (Prediger-Brandtwein), wódka „wermutowa”, a także wiele wódek gatunkowych, takich jak: jałowcowa, cytrynowa, tatarakowa, melisowa, goździkowa itp.

Spśród wódek importowanych dużym wzięciem cieszyła się w Gdańsku sprowadzana z Francji gorzałka na bazie rozmarynu.

Wino

Ewa Trawicka, Olga Krukowska
Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Już w średniowieczu do Gdańska, a za jego pośrednictwem również w głąb Polski, docierały znaczne ilości importowanego wina, głównie francuskiego. W 1510 r. do gdańskiego portu przywieziono ok. 5000 hl tego napoju, z czego 30% stanowiły dostawy z południa Francji. Dostarczono też wino z Nadrenii oraz z Półwyspu Pirenejskiego

who feared that this could contribute to heavily drinking of port workers. Vodka was covered with considerable excise duty from the 17th century, which provided considerable income to the city box.

In addition to the usual, affordable drinks, luxury vodkas were also produced in Gdańsk, also valued outside the local market and purchased willingly, amongst others, by Polish nobility.

The most famous was the luxurious gold vodka (Gulden-Wasser). According to the recipe from the 17th century its composition for 1.4 litre consisted of 6 lots of angelica, 6 lots of calamus root, 2 lots of master plant root, 2 lots of carlina root, 2.5 lots of turmeric root, 1 lot of gentiana root, 1 lot of pepper plant, 1 lot of scabious, 1 lot of ‘devil herb’, 10 lot of juniper cones, 1 handful of wine rue, 1 handful of fresh rue, some amount of sandalwood, rosemary and other spices which were placed in the alembic with 1 unit of good anise or French vodka, then – after straining – 8 units (about 11 litres) of pure vodka were added as well as sugar and – which determined the drink’s uniqueness – gold flakes.

A variety without the addition of gold flakes, but with a huge amount of spices and fruit was also known. In total about 22 kg of ingredients were given for a quart

(8 litres) of vodka, although the mixture was probably diluted with pure vodka.

‘Double stomach’ vodka (Dubbelt Magen-Wasser), prepared from several ingredients – spices, fruit and sugar – was very popular.

In addition, a dozen or so other brands were produced, of which the most well-known were: ‘chest’ vodka (Brustwasser) valued for its medicinal properties, ‘preacher’ vodka (Prediger-Brandtwein), ‘vermouth’ vodka, and many flavoured vodkas such as: juniper, lemon, calamus, melissa, clove, etc.

Among imported vodkas, rosemary-based vodka imported from France was of great popularity.

Wine

Ewa Trawicka, Olga Krukowska
Archaeological Museum
in Gdańsk

Already in the Middle Ages, to Gdańsk, and through it also deep into the country, arrived large quantities of imported wine, mainly French. In 1510, approx. 5000 hl of this drink was brought to the port of Gdańsk, of which 30% were deliveries from the south of France. Wine was also supplied from the Rhineland and the Pyrenean Peninsula

(bastard, alikant, małmazja, romanija). Nie wiadomo jednak, jaka część dostaw była konsumowana w samym Gdańsku, jaka zaś docierała do bardziej odległych rejonów Rzeczypospolitej. W kolejnych stuleciach popularność wina wśród gdańskiego mieszczaństwa ciągle rosła. O ile w 1565 r. dostarczono tu ok. 9000 hl grobowego napoju, to w latach 1686–1688 ilość ta wzrosła już do 12000 hl.

Wino było przede wszystkim napojem patrycjuszy. Konsumowano je podczas uroczystych spotkań, towarzyszyło też rajcom przy różnych czynnościach urzędowych.

Podczas serwowania wina, zależnie od zamożności domu, używane były różnorakie naczynia. Do serwowania na stół używano przede wszystkim dzbanów wykonanych z importowanej kamionki, rzadziej cynowych lub srebrnych. W XVII wieku rozwinęła się w Gdańsku masowa produkcja szklanych flasz różnej pojemności, zamykanych łożowanymi zakrętkami. Służyły do podawania napoju na stół oraz jego przechowywania i transportu. Wino pito z kieliszków, których forma zmieniała się na przestrzeni wieków wraz ze zmieniającą się modą.

Wina francuskie

W XVII–XVIII wieku produkty francuskie docierały do Polski dzięki holenderskiemu pośrednictwu. Trudne

warunki panujące na Bałtyku – srogie zimy, mrozy uniemożliwiające podróż – nie były przeszkodą dla Holendrów. Dzięki dogodnemu położeniu, łatwo mogli pośredniczyć w handlu między Francją a Polską, a bliskość gdańskiego portu sprawiała, że holenderskie statki zawijały do niego kilka razy w roku.

Wina francuskie sprowadzane przez Holendrów, zanim trafiły do kupców w Rzeczypospolitej, były wielokrotnie mieszane między sobą i doprawiane. Ostatecznie więc w Gdańsku trudno było rozeznąć czy konkretne wino pochodzi z Bordeaux, czy na przykład z Burgundii. Dlatego nie były zbyt wysoko cenione, z kretesem przegrywały z winami reńskimi, za które należało niekiedy płacić kilkakrotnie więcej. W Gdańsku francuskie wino było synonimem powszedniości i zwykłości, napojem właściwym dla służby i biedniejszych grup ludności.

Wina niemieckie

Wina reńskie, wysoko cenione przez gdańszczan, były stosunkowo drogie. Sprowadzano głównie wina białe, lekkie, wytrawne o wspaniałym bukiecie. Do Gdańska docierały zarówno najsłynniejsze gatunki właściwego wina reńskiego – „Hochheimer” czy „Bacharach”, produkowane co najmniej od XV wieku na zachodnim brzegu Renu między Moguncją a Koblencją, jak też określane

(bastard, alikant, małmazja, romanija). However, it is not known what proportion of supplies was consumed in Gdańsk itself, and which reached more distant regions of the Polish-Lithuanian Commonwealth. In the following centuries the popularity of wine among Gdańsk burghers continued to increase. While in 1565 about 9000 hl of grape drink was delivered here, in 1686–1688 this number had already increased to 12000 hl.

The wine was first and foremost a drink of patri-cians. It was consumed during ceremonial meetings, it also accompanied city councillors in various official activities.

When serving wine, depending on the wealth of the house, various vessels were used. For serving on the table, pitchers primarily made of imported stoneware, rarely tin or silver, were used. In the 17th century, mass production of glass bottles of various capacities, closed with lead stoppers, developed in Gdańsk. They were used for serving the drink to the table as well as its storage and transport. The wine was drunk from goblets, the form of which has changed over the centuries along with changing fashion.

French wines

In the 17th and 18th centuries French products reached Poland thanks to Dutch agency. Difficult conditions on the Baltic Sea – severe winters, frosts preventing travel, were not an obstacle for the Dutch. Thanks to a convenient location, they became middlemen in trade between France and Poland, and the proximity of the Gdańsk port meant that Dutch ships arrived there several times a year.

French wines imported by the Dutch, before they reached the merchants in the Polish-Lithuanian Commonwealth, were mixed and seasoned many times. Ultimately, in Gdańsk, it was difficult to know if a specific wine was from Bordeaux or, for example, from Burgundy. That is why they were not very highly valued, they were losing to the Rhineland wines, for which it was sometimes necessary to pay several times more. In Gdańsk, French wine was synonymous with everyday life and ordinariness, a drink appropriate for servants and poorer groups of the population.

German wines

Rhineland wines, highly valued by Gdańsk residents, were relatively expensive. Mainly white, light and dry wines with a wonderful bouquet were imported. The

mianem reńskich wina Palatynatu i doliny Mozeli. Ponieważ były one niezbyt słodkie, przed konsumpcją często je dosładzano. Były wyraźnie droższe od importowanych również drogą morską win francuskich, natomiast z reguły tańsze od hiszpańskich. Dla zamożnych gdańszczan konsumpcja reńskiego była jednym z atrybutów sielankowego życia.

Wina hiszpańskie

Wiele gatunków win hiszpańskich znajdowało swoje miejsce na stołach gdańskiego patrycjatu. Wśród nich najbardziej popularny był sekt, przywożony również z Wysp Kanaryjskich. Inny, równie słodki trunek hiszpańskiej proveniencji, to petercyment – wino gęste, słodkie, ciemne, o bardzo mocnym aromacie. Często używano go do dosładzania innych win. Hiszpański alikant, wino czerwone o smaku jednocześnie słodkim i cierpkim, którego nazwa wywodzi się od hiszpańskiego miasta Alicante, produkowany był w Walencji.

Kawa, herbata, czekolada

dr Joanna Dąbal
Instytut Archeologii i Etnologii,
Uniwersytet Gdański

Beata Ceynowa
Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Materialne świadectwa konsumpcji herbaty, kawy i czekolady w Gdańsku stanowią licznie odkrywane podczas badań archeologicznych zabytki ceramiczne i metalowe. Rozpoznanie tych przedmiotów pozwala na odtworzenie oprawy

codziennych chwil dedykowanych spożywaniu tych używek.

Wśród elementów zastawy stołowej przypisywanych użytkom znajdują się wyroby datowane od końca XVII wieku do współczesności. Kształty i dekoracje tych przedmiotów obrazują upodobania estetyczne dawnych mieszkańców Gdańska. Ich pochodzenie natomiast stanowi materialny przejaw stosunków handlowych miasta.

Najstarszymi wyrobami związanymi z konsumpcją herbaty są ceramiczne naczynia pochodzące z Niderlandów i Chin. Czarki i spodki, malowane niebiesko lub wielobarwnie, odkrywane są przede wszystkim na terenie Głównego Miasta w Gdańsku. Naczynia te stanowią części indywidualnych zestawów lub dwu- i sześcioposobowych kompletów.

Od drugiej połowy XVIII wieku mieszkańcy Gdańska cenią sobie naczynia fajansowe o skromniejszej dekoracji.

most famous brands of the proper Rhineland wine – ‘Hochheimer’ or ‘Bacharach’ produced at least from the 15th century on the west bank of the Rhine River between Mainz and Koblenz as well as known as the Rhine wines the Palatinate and the Moselle valley wines reached Gdańsk. Because they were not very sweet, before consumption they were often sweetened. They were clearly more expensive than French wines also imported by sea, but usually cheaper than Spanish wines. For wealthy Gdańsk burghers, Rhine wine consumption was one of the attributes of idyllic life.

Spanish wines

Many varieties of Spanish wines found their place on tables of the Gdańsk patriciate. Among them, the most popular was sekt, also imported from the Canary Islands. Another equally sweet liquor of Spanish provenance is petercyment – a thick, sweet, dark wine with a very strong aroma. It was often used to sweeten other wines. Spanish alikant, a red wine with a sweet and yet sour taste, which name derives from the Spanish city of Alicante, was produced in Valencia.

Coffee, tea, chocolate

dr Joanna Dąbal
Institute of Archaeology and
Ethnology, University of Gdańsk

Beata Ceynowa
Archaeological Museum
in Gdańsk

Material evidence of tea, coffee and chocolate consumption in Gdańsk are numerous pottery and metal artefacts discovered during archaeological excavations. Recognition of these items allows to recre-

ate the background of everyday moments dedicated to consuming these stimulants.

Tableware items attributed to stimulants include items dated from the late 17th century to the present day. The shapes and decorations of these objects illustrate the aesthetic tastes of old Gdańsk inhabitants. In addition, their origin is a material manifestation of the city's trade relations.

The oldest products related to the consumption of tea are pottery vessels originating in the Netherlands and China. Blue painted or multicoloured cups and saucers are discovered primarily in the Main City of Gdańsk. These vessels are parts of individual sets or two and six person sets.

From the second half of the 18th century, the inhabitants of Gdańsk appreciate faience vessels with more

Wyroby z tego okresu przybywają do miasta przede wszystkim z Anglii. W tym samym czasie w zamożniejszych domach preferowane są ręcznie malowane zastawy porcelanowe z wytwórni europejskich. Odkrywane podczas wykopalisk łyżeczki deserowe wzbogacają znaleziska z tego okresu.

Z wieku XIX i XX pochodzą liczne elementy wieloosobowych kompletów do herbaty, kawy i czekolady, sprowadzane z wytwórni europejskich i azjatyckich. Są to metalowe i porcelanowe imbryki, kafetiere i czekolatiery, naczynia do mleka, filiżanki i spodki. Świadectwami osładzania chwil konsumpcji tych napojów są ceramiczne cukiernice czy metalowe łyżeczki i szczypcy do cukru.

Woda mineralna

Wodę mineralną importowano do Gdańska już pod koniec XVIII wieku z terenu dzisiejszych Niemiec i Czech, z miejscowości takich jak Niederselters, Nassau, Marienbad (Mariánské Lázně) czy Karlsbad (Karlovy Vary). Transportowano je w charakterystycznych kamionkowych butelkach bez wyodrębnionej szyjki, wytwarzanych masowo w warsztatach w Westerwaldzie. Na butlach wytłaczano pieczęć z nazwą ujęcia i miejsca pochodzenia wody. Egzemplarze odkryte podczas badań

archeologicznych w Gdańsku sygnowane są między innymi okrągłą pieczęcią z napisem EMSERKRAENCHES WASSER oraz koronowanymi inicjałami HN w środku, czy napisem SELTERS w okrągłej pieczęci z lwem w środku oraz napisem HERZOGTHUM NASSAU poniżej.

Przechowywanie i transport

Anna Jędrzejczak-Skutnik,
Marek Kuik, Ewa Trawicka
Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Podstawowym naczyniem do przechowywania i transportu wszystkich rodzajów trunków były drewniane beczki o różnej pojemności. Wykonywano je w wyspecjalizowanych warsztatach bednarskich z różnych gatunków drewna, głównie dębiny. W trakcie badań archeologicznych w historycznej części Gdańska odkrywane są zazwyczaj pojedyncze klepki i dna beczek, często sygnowane wyrytym gmerkiem właściciela. Z beczkami wiążą się znaleziska mosiężnych szpuntów z zaworami o finezyjnych kształtach, często przedstawiających spłaszczoną figurkę koguta. Stąd wzięła się nazwa „kurek”, oznaczająca do dziś pokrętło otwierające i zamykające dopływ wody. Szpunty odkrywane w Gdańsku w większości pochodzą z warsztatów norymberskich. Na pojedynczych egzemplarzach

modest decoration. Products from this period come to the city primarily from England. At the same time, in more affluent homes, hand-painted porcelain vessels from European factories are preferred. Dessert spoons discovered during excavations enrich finds from this period.

Numerous elements of multi person tea, coffee and chocolate sets imported from European and Asian factories come from the 19th and 20th centuries. These are metal and porcelain teapots, cafe pots and chocolate vessels, milk vessels, cups and saucers. Pottery sugar bowls or metal spoons and sugar tongs evidence sweetening the moments of consumption of these beverages.

Mineral water

Mineral water was imported to Gdańsk at the end of the 18th century from today's Germany and the Czech Republic, from towns such as Niederselters, Nassau, Marienbad (Mariánské Lázně) and Karlsbad (Karlovy Vary). They were transported in characteristic stone-ware bottles without separated neck, mass-produced in Westerwald workshops. A seal was stamped on the bottles with the name of the spring and place of origin. The specimens discovered during archaeological

excavations in Gdańsk are signed, among others, with a round seal with the inscription EMSERKRAENCHES WASSER and crowned initials HN in the middle or the inscription SELTERS in the round seal with a lion in the middle and the inscription HERZOGTHUM NASSAU below.

Storage and transport

Anna Jędrzejczak-Skutnik,
Marek Kuik, Ewa Trawicka
Archaeological Museum in Gdańsk

The basic vessel for storing and transporting all kinds of drinks were wooden barrels of various capacities. They were made in special-

ised cooper's workshops from various types of wood, mainly oak. During archaeological excavations individual staves and barrel bases, often signed with engraved owner's mark, are discovered in the historical part of Gdańsk. With barrels are associated finds of brass taps with fancifully shaped valves, often depicting a flattened figurine of a cockerel. Hence the name 'cockerel', which until today means a knob that opens and closes the water flow. The taps discovered in Gdańsk mostly come from Nuremberg workshops. Individual specimens feature a distinctive mark enabling identification of the founder.

umieszczono charakterystyczny znak, pozwalający na identyfikację odlewnika.

Od XVII wieku coraz częściej w transporcie i przechowywaniu trunków zaczęto wykorzystywać szklane butelki. Najstarsze egzemplarze miały kształt baniasty, który w XVIII wieku zaczął powoli przekształcać się w formę znanej dziś butelki cylindrycznej. W tym okresie dużą popularnością cieszyły się też butelki czworokątne, o cylindrycznych, krótkich szyjkach osadzonych na prostych ramionach. Część z nich miała też gwintowane nasadki do zamocowania ołowianych nakrętek. Korpusy takich butelek modelowano w specjalnych formach.

Kształt, barwa, typ i jakość szkła są głównym źródłem informacji o pochodzeniu butelki i jej przeznaczeniu, ale najbardziej szczegółowe informacje uzyskujemy z rzadko odkrywanych butelek z zachowanymi sygnaturami producenta w postaci krążka szkła, przytapianego do gotowych już wyrobów po wtórnym ich rozgrzaniu, na którym z kolei odciskano określoną pieczęć. W XIX wieku zaczęły pojawiać się butelki dedykowane określonym trunkom z wytłoczonymi nazwami własnymi produktu i czasem również nazwą producenta.

Serwowanie i konsumpcja

Bogdan Kościński, Olga Krukowska,
Marek Kuik, Ewa Trawicka,
Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

Odkrywane w trakcie badań archeologicznych w Gdańsku liczne fragmenty ceramiki naczyniowej w dużej części należą do zabytków związanych z konsumpcją różnego rodzaju napo-

jów. W okresie wczesnego średniowiecza (XI–XIII w.) w gdańskim grodzie i przyległej osadzie rzemieślniczej nie wytwarzano w zasadzie wyspecjalizowanych naczyń ceramicznych związanych z konsumpcją napojów. Za naczynia stołowe można ewentualnie uznać niektóre ręcznie lepiące, bogaciej dekorowane garnki z cylindryczną szyjką, mogące służyć do podawania miodów lub piwa oraz mniejsze – tzw. naczynia doniczkowate – pełniące być może rolę kubków do picia. Zupełnie wyjątkowym znaleziskiem są natomiast tzw. pucharki na nóżkach, stanowiące najpewniej gliniane naśladownictwo metalowych kielichów do picia wina.

U schyłku wczesnego średniowiecza, w XIII wieku pojawiają się w niewielkich ilościach pierwsze typowo stołowe dzbany do serwowania napojów – importowane z południowej Skandynawii, dekorowane plastycznie i szkliwione, oraz pochodzące z Nadrenii lub Dolnej Saksonii protokamionkowe dzbany i pucharki.

From the 17th century glass bottles were increasingly used in the transport and storage of drinks. The oldest specimens had bulbous shape, which in the 18th century slowly began to transform into the form of the now known cylindrical bottle. During this period, rectangular bottles with cylindrical, short necks mounted on straight shoulders were also very popular. Some of them also had threaded tops for attaching lead stoppers. The bodies of such bottles were modelled in special moulds.

Shape, colour, type and quality of glass are the main source of information about the origin of the bottle and its intended use, but the most detailed information is obtained from rarely discovered bottles with preserved manufacturer's signatures in the form of a glass disc, embedded on finished products after reheating, on which, in turn, a specific seal was imprinted. In the 19th century, bottles dedicated to specific drinks began to appear, with stamped product's own names and sometimes also the name of manufacturer.

Serving and consumption

Bogdan Kościński, Olga Krukowska,
Marek Kuik, Ewa Trawicka,
Archaeological Museum in Gdańsk

Discovered during the archaeological research in Gdańsk, numerous fragments of pottery largely belong to the artefacts related to the consumption of various types of drinks.

In the early Middle Ages (11th–13th century), specialised pottery vessels related to the consumption of drinks were not manufactured in the Gdańsk stronghold and the adjacent craft settlement. As tableware one can possibly consider some handmade, richly decorated pots with a cylindrical neck, which could have been used to serve honey or beer, and smaller – so-called flow-erpot-like vessels – perhaps serving as drinking mugs. However, the so-called beakers on legs are unique finds, most likely clay imitations of metal goblets for drinking wine.

At the end of the early Middle Ages in the 13th century, the first typical table pitchers for serving drinks appear in small quantities – imported from southern Scandinavia, plastically decorated and glazed pitchers, as well as proto stoneware pitchers and beakers from Rhineland or Lower Saxony.

Zasadniczą zmianę w kulturze konsumpcji napojów można obserwować od początku XIV wieku wraz z powstaniem Głównego Miasta i jego lokacją na prawie chełmińskim. Wytwarzane rzemieślniczo ceramiczne naczynia siwione, a później szkliwione naczynia barwy ceglastej, cechuje standaryzacja form i specjalizacja funkcjonalna. Z podawaniem oraz spożywaniem napojów można łączyć znacznej pojemności (7–9 litrów) dzbany do przechowywania płynów, średniej wielkości (2–3 litry) dzbany i kanki do podawania na stół i nalewania napojów oraz mniejsze (0,5–2 litry), mogące służyć zarówno do podawania, jak i picia. Od XIV wieku dzbany ceramiczne zaopatrywano w taśmowate ucho i pogrubione brzegi z okapem, z czasem (XIV–XVI w.) upowszechnia się forma dzbanów z prostą, cylindryczną szyjką, wzorowana prawdopodobnie na importowanych dzbanach kamionkowych. Zalety naczyń kamionkowych (odporność na stłuczenie, szczelność, nieprzyjmowanie zapachów) spowodowały, że już w 2 połowie XIV wieku ilość importowanych do Gdańska dzbanów stołowych wytwarzanych w nadreńskim Siegburgu przewyższyła ilość produktów miejscowych. Wśród najbardziej popularnych w Gdańsku naczyń kamionkowych można wymienić brzuchate dzbany o pojemności 0,4–2 l. do picia piwa oraz smukłe dzbany typu Jakobakane o pojemności 0,4–0,8 l.

do nalewania i picia wina. Identyczne naczynia kamionkowe, słabiej znane w głębi Polski, były powszechnie używane w XIV–XVI wieku w mieszczzańskich domach i tawernach portowych miast wzdłuż wybrzeża Bałtyku i Morza Północnego. Pozyskane w trakcie badań wykopaliskowych naczynia wykazały, że w szybko bogacącym się Gdańsku w niewielkim stopniu używano do picia prostych kubków czy pucharków glinianych – niemal od początku XIV w. były one wypierane przez naczynia kamionkowe, które z kolei od XV–XVI wieku były zastępowane przez szklane pucharki i szklanice oraz kubki metalowe. Dotyczy to także naczyń do nalewania i podawania napojów na stół. Od XVI w. wychodzą całkowicie z użycia proste dzbany gliniane, także te szkliwione, zastępowane dzbanami malowanymi różkiem, w tym spławianymi w XVII w. do Gdańska kuflami i dzbanami z małopolskiego Miechocina. Od połowy XVI wieku zmianom ulegają również stołowe naczynia kamionkowe – importowane z nadreńskich ośrodków w Kolonii, Frechen, Raeren oraz Siegburga dzbany i pucharki do wina, kufle i dzbany do piwa nabierają niespotykanego wcześniej ekskluzywnego charakteru. Zdobione wysokiej klasy heraldycznymi i figuralnymi aplikacjami plastycznymi, nabrały cech kosztownych wyrobów artystycznych

A fundamental change in the culture of drink consumption can be seen from the beginning of the 14th century along with the creation of the Main City and its incorporation under the Chełmno law. Craft produced greyware, and later glazed brick red vessels are characterised by standardisation of forms and functional specialisation. Serving and consumption of beverages can be associated with a large capacity (7–9 litres) pitchers for storing liquids, medium-sized (2–3 litres) pitchers and cans for serving and pouring beverages as well as smaller ones (0.5–2 litres) which could have been used both for serving and drinking. Since the 14th century pottery pitchers were fitted with band-shaped handle and thickened edges with hoods, with time (14th–16th century) the form of pitchers with a straight, cylindrical neck, probably modelled on imported stoneware pitchers widespread. The advantages of stoneware (resistance to breakage, tightness, odour resistance) caused that already in the second half of the 14th century, the number of table pitchers produced in Rhineland Siegburg imported to Gdańsk exceeded the number of pitchers of local origin. Among the most popular stoneware vessels in Gdańsk there are corpulent pitchers with a capacity of 0.4–2 litres for drinking beer and slender Jakobakane

type pitchers with a capacity of 0.4–0.8 litres for pouring and drinking wine. Identical stoneware vessels, to a smaller degree known in other parts of Poland, were commonly used in the 14th–16th centuries in burghers' houses and port taverns of cities along the Baltic Sea and the North Sea coasts. The vessels obtained during the excavations showed that in fast-growing Gdańsk simple pottery mugs or beakers were not commonly used for drinking – almost from the beginning of the 14th century they were displaced by stoneware vessels, which in turn from the 15th–16th centuries were replaced by glassware – glasses and beakers, as well as metal mugs. This also applies to vessels for pouring and serving beverages to the table.

Since the 16th century simple pottery pitchers, also those glazed, were replaced by pitchers painted with a cone, including tankards and pitchers from Miechocin in Lesser Poland, which were river transported to Gdańsk in the 17th century. From the mid-16th century stoneware tableware was also changing – wine pitchers and beakers, beer tankards and pitchers imported from the Rhineland centres in Cologne, Frechen, Raeren and Siegburg acquire an unprecedented exclusive character. Decorated with high-class heraldic and figurative

spotykanych jedynie w europejskich metropoliach oraz na arystokratycznych dworach.

W późnym średniowieczu w skład zastawy stołowej bogatszego mieszczaństwa wchodziły też charakterystyczne, baniaste konwie cynowe z pokrywką (Hansekanne), produkowane w warsztatach miast hanzeatyckich. W nadbałtyckiej strefie hanzeatyckiej niemal wszystkie dzbanki tego typu zawierały pod pokrywką bądź na dnie plakietkę – najczęściej ze sceną Ukrzyżowania lub Baranka Bożego. Ozdoba taka, praktycznie niewidoczna w codziennym użytkowaniu, miała jednak dla właścicieli wymiar religijny – pozwalała bowiem na symboliczną, domową sakralizację wina, nawiązując do przemiany wina w krew Chrystusa podczas Eucharystii. Popularność dzbanów cynowych stale rosła, a wraz ze zmieniającą się modą modyfikacji ulegał też kształt korpusu. Serwowano w nich wino i piwo na stół, a z mniejszych egzemplarzy pito bezpośrednio jak z kufli.

Od XV wieku naczynia ceramiczne do bezpośredniego spożywania wina i piwa coraz częściej zastępowane są przez naczynia szklane. Najważniejszym typem gotyckich naczyń tego typu są odmiany smukłych, stożkowatych szklanic fletowatych i pucharów o beczułkowatych korpusach – Krautstrunków. Ich powierzchnie pokrywały plastyczne aplikacje: nitki, karbowane taśmy, sople,

a przede wszystkim różnej wielkości guzki. Miały one imitować drogie kamienie, którymi wysadzano złote lub srebrne naczynia. Podobnie zdobiono późniejsze (XV/XVI w.) wysokie, cylindryczne szklanice – Stangenglas. Wytwarzano je w hutach leśnych działających w północnej i zachodniej Europie. Ponadto licznie odnajdywane podczas badań archeologicznych w Gdańsku szklanice zdobi ornament optyczny w postaci różnego typu żeberrek czy żłobków. Uzyskiwano je poprzez kształtowanie korpusów naczyń w specjalnej formie. Do unikatowych znalezisk należy dzban z XVI w. wykonany z barwionego szkła, którego powierzchnię pokrywa delikatne optycznie żebrowane. Wszystkie typy rozpoznanych naczyń późnośredniowiecznych mają swe analogie głównie w szklach lubeckich, a także w formach występujących na wybrzeżach Morza Bałtyckiego. Na wielu gdańskich stanowiskach rozpoznano fragmenty kielichów typu Römer z przezroczystego, cienkościennego szkła leśnego. Powstawały w warsztatach niemieckich i niderlandzkich. Miały jajo-watą lub koniczną czaszę wspartą na pustym trzonie zdobionym nakładkami. Egzemplarze różniły się między sobą rozmiarami, sposobem wykonania stopki, kształtem czary oraz rodzajem plastycznych aplikacji. Pierwotnie termin römer oznaczał puchar, którym spełniano uroczyste toasty. Były to jedne z najpopularniejszych naczyń do picia

appliqués, they gained the features of expensive artistic products found only in European metropolises and at aristocratic courts.

In the late Middle Ages the tableware of the wealthier burghers also included characteristic, bulbous tin cans with a lid, produced in workshops of the Hanseatic cities. In the literature they are known as Hansenkanne. In the Baltic Hanseatic zone, almost all pitchers of this type contained a plaque under the lid or on the base – most often with the scene of the Crucifixion or the Lamb of God. Such a decoration, practically invisible in everyday use, however, had a religious dimension for the owners – it allowed for symbolic, home sacralisation of wine, referring to the transformation of wine into blood and bread into the body of Christ during the Eucharist. Later, the popularity of tin pitchers increased steadily, and the body shape changed with the changing fashion. They were used for serving wine and beer, and smaller ones used for drinking directly like from tankards.

Since the 15th century, pottery vessels for direct consumption of wine and beer are more and more often replaced by glass vessels. The most important types of Gothic vessels of this type are varieties of slender,

conical fluted beakers and barrel-shaped beakers – Krautstrunk. Their surfaces were covered with plastic appliqués: threads, corrugated bands, icicles, and above all prunts of various sizes. Similarly, later (15th/16th century) tall, cylindrical glasses – Standenglas – were decorated. The glass prunts were supposed to imitate precious stones which adorned gold or silver vessels. They were produced in forest glass foundries operating in northern and western Europe. In addition, numerous glasses found during archaeological research in Gdańsk are decorated with an optical ornament in the form of various types of ribs or grooves. They were obtained by shaping the vessels' bodies in a special mould. One of the unique finds is a pitcher from the 16th century made of stained glass, the surface of which is gently optically ribbed. All types of recognised late medieval vessels have their analogies mainly in Lübeck glasses, as well as in forms found on the shores of the Baltic Sea. Fragments of roemer type beakers made of transparent, thin-walled forest glass were recognised on many Gdańsk sites. They were made in German and Dutch workshops. They had an ovoidal or conical bowl supported on an empty stem decorated with appliqués. The items differed in size, type of foot, shape of bowl and

wina reńskiego od późnego gotyku po barok. Liczne znaleziska naczyń w stylu weneckim były naśladownictwem wyrobów hutników weneckich, którzy słynęli z wytwarzania bezbarwnego szkła znakomitej jakości. Co więcej, stosowali całkowicie odmienną od średniowiecznej technikę formowania i dekoracji przedmiotów. O ich atrakcyjności decydowała cienkościenność, finezyjne zdobienie, przejrzystość, dzięki czemu widoczna była barwa spożywanego z nich trunku. Przykładem są częściowo zachowane kieliszki m.in. o trzonach zdobionych reliefowymi wyobrażeniami lwich masek czy girland oraz szklanica zdobiona techniką filigranu. Wtapiane w powierzchnię naczynia pionowe pasma szkła mlecznego i cienkich białych nitek tworzyły delikatną dekorację. Pojemne szklanice służyły do picia wina lub piwa. Odosobnionym znaleziskiem jest częściowo zrekonstruowana nakrywa. Analogiczne, pochodzące z Wenecji i Niderlandów (XVI w.), służyły do utrzymania aromatu zaprawianych korzeniami trunków podawanych w szklanicach lub pucharach. Rozpoznane naczynia w stylu weneckim są związane z niemieckim i holenderskim rodowodem części mieszkańców, świadczą też o obliczu kulturowym i gospodarczym miasta. Osiemnastowieczne szkła reprezentuje puchar oraz kieliszki do wódki o formach

charakterystycznych dla całej ówczesnej Europy, zdobione rytowanym stylizowanym ornamentem roślinnym.

Do naczyń szklanych odkrywanych podczas badań archeologicznych rzadko, jako pojedyncze egzemplarze, należą tzw. Kuttrolfy. Jest to rodzaj butelki o bardzo oryginalnej konstrukcji, uzyskanej przez zastosowanie skomplikowanej techniki dmuchano-ssącej, wymagającej od hutnika-szklarza wysokich kwalifikacji i umiejętności manualnych. Sprawiała ona, iż dzięki różnobarwnym ukształtowanym wąskim rurkom i szyjce płyn, na ogół wino, w czasie nalewania do kieliszków, szklanic lub picia bezpośrednio z butelki spływał z niej wolno, kroplami, wydając przy tym odgłosy bulgotania, często przypominające bociani klekot. Butelki te, określane mianem żartobliwych, używane zwłaszcza w czasie biesiad, były powodem ogólnej wesołości i żartów. Wytwarzano je głównie w hutach niemieckich w XVII i XVIII stuleciu.

type of appliqué. Originally, the term roemer meant a beaker with which ceremonial toasts were risen. They were one of the most popular vessels for drinking Rhine wine from the late Gothic period to the Baroque period. Numerous finds of vessels in the Venetian style were imitation of the products of Venetian glass foundries, which were famous for producing excellent quality colourless glass. Also the Venetian manufacturers used a completely different technique than the medieval one to form and decorate objects. Their attractiveness was determined by thin-walledness, subtle decorations and transparency, thanks to which the colour of the consumed drink was visible. An example is partially preserved goblets, amongst others, with stems decorated with relief images of lion masks or garlands, and a large glass decorated with filigree technique. The vertical bands of milky glass and thin white threads fused into the surface of vessel created a delicate decoration. Capacious glasses were used to drink wine or beer. An isolated find is partially reconstructed lid. Analogous ones originating from Venice and the Netherlands (16th century) were used to maintain the aroma of spiced drinks served in goblets or beakers. The recognized vessels in the Venetian style are associated with the German

and Dutch origin of some of the inhabitants. They also evidence the cultural and economic face of the city. The 18th-century glass is represented by a beaker and vodka glasses with forms characteristic of all of Europe at the time, decorated with engraved stylised floral ornament.

To glass vessels unearthed during archaeological research rarely and as individual items belong the so-called 'kuttrolfs'. It is a kind of bottle with a very original design obtained through the use of a complicated blow-suction technique, which requires high qualifications and manual skills from the manufacturer. It caused that, thanks to variously shaped narrow tubes and neck, the liquid, usually wine, when pouring into glasses, beakers or drinking directly from the bottle, slowly flowed down from it, dropping at the same time with gurgling sounds, often reminiscent of stork bill-clattering. These bottles referred to as facetious ones, used especially during feasts, were the reason for general cheerfulness and jokes. They were produced mainly in German glass foundries in the 17th and 18th centuries.

Katalog

Catalogue

B.C. Beata Ceynowa
J.D. Joanna Dąbal
A.J.-S. Anna Jędrzejczak-Skutnik
B.K. Bogdan Kościński
O.K. Olga Krukowska
M.K. Marek Kuik
E.T. Ewa Trawicka

CHRONOLOGIA: 2 poł. XVI–pocz. XVII w. SUROWIEC: glina, metal. WYMIARY: średnica wylewu 48,27 mm, zachowana wysokość 152 mm, średnica dna 82,34 mm, zachowana wysokość pokrywki 34,99 mm, średnica wewnętrzna 52,77 mm, średnica zewnętrzna 63,5 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/3969; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban z pokrywką. Dzban o lekko owoidalnym korpusie, segmentowanym poziomo. Zachowany w 40% w górnej partii wraz z metalową pokrywką zachowaną w 100%. Dzban toczony na kole, kamionka. Kolorystyka naczynia szaroniebieska. Zachowane dwa segmenty dekoracji. Wylew z dziobkiem dekorowany od frontu aplikacją plastyczną w formie maskarona. Górna partia brzuśca dekorowana odciskanyymi motywami ośmioramiennej gwiazdy, ujmującej mniejszy wizerunek sześcioramiennej

gwiazdy. Największa wydętość brzuśca zaakcentowana listwami o półwałeczkowatym profilu, dekorowanymi ukośnymi nacięciami. Na uchu uformowanym od górnej partii brzuśca do wylewu mocowanie z trójdzielnym zawiasem wraz z pokrywką. Przy mocowaniu do pokrywki, w dolnej partii, widoczne ślady naprawy. Pokrywka o podniesionym korpusie zwieńczona sterczyną z dwoma pierścieniami. Brak oznaczeń. Kamionka, import warsztaty w Raeren lub rejon Wasterwald. J.D.

27

Pitcher with lid. A pitcher with a slightly oval body, segmented horizontally. Vessel preserved in 40% in the upper part with metal lid preserved in 100%. Pitcher wheel-thrown, stoneware. Vessel's colour greyish blue. Two decoration segments preserved. Rim with a spout decorated in front with an appliqué in the form of a maskaron. The upper part of the belly is decorated with stamped motifs of an eight-pointed star surrounding a smaller image of a six-pointed star. The largest curve

of belly is accented by semicircular in section cordons, decorated with diagonal cuts. On the handle formed from the upper part of the belly to the rim, the attachment with a three-part hinge along with a lid. At the lid attachment, in lower part, perceptible traces of repair. The lid with a raised body is crowned with a pinnacle with two rings. No marks. Stoneware, import, workshops in Raeren or Wasterwald area. J.D.

CHRONOLOGY: second half of the 16th–beginning of the 17th century. RAW MATERIAL: clay, metal. DIMENSIONS: rim diameter 48.27 mm, preserved height 152 mm, base diameter 82.34 mm, lid height 34.99 mm, internal diameter 52.77 mm, external diameter 63.5 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/3969; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 poł. XVI–pocz. XVII w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: zachowana wysokość 187 mm, średnica dna 82,34 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/3968; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban o lekko owoidalnym korpusie, segmentowanym poziomo. Dno w formie pierścienia o półwałczkowatym profilu. Ucho niezachowane. Zachowany w 85%, brak wylewu, brak ucha, drobne odpryski. Dzban toczony na kole, kamionka. Kolorystyka naczynia szaroniebieska. Kompozycja dekoracji brzuśca w trzech segmentach: dolna partia dekorowana panelami z odciskowymi motywami roślinnymi rozdzielonymi kanelowaniem,

największa wydętość zaakcentowana listwami o półwałczkowatym profilu, dekorowanymi odciskowymi motywami roślinnymi. Górna partia brzuśca dekorowana panelami ujmującymi naprzemiennie odciskany motyw sieciowy (naśladujący technikę nacinania – krebschneit) oraz maszkaroną w formie aplikacji plastycznej z odciskaną otoczką. Kamionka, import warsztaty w Raeren lub rejon Wasterwald. J.D.

28

Pitcher with a slightly oval body, segmented horizontally. Base in the form of a ring with a semicircular section. Handle not preserved. Vessel preserved in 85%, no rim, no handle, small dents. Wheel-thrown, stoneware. Greyish blue colours. Composition of belly decoration in three segments. The lower part of the belly is decorated with panels with stamped floral motifs separated by fluting. The largest curve of belly is accented by

semicircular in section cordons, decorated with stamped floral motifs. The upper part of the belly is decorated with panels comprising alternately stamped net motif (imitating the cutting technique – krebschneit) and masckaron in the form of an appliqué with stamped border. Stoneware, import, workshops in Raeren or Wasterwald area. J.D.

CHRONOLOGY: second half of the 16th–beginning of the 17th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: preserved height 187 mm, base diameter 82.34 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/3968; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XV–XVI w. SUROWIEC: cyna. WYMIARY: wysokość 235 mm, średnica brzuśca 150 mm, średnica wylewu 75 mm, średnica stopy 108 mm. NR INW. MAG/GD/255/132/7/43; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Jana z Kolna w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Konew o kulistym brzuścu, wysmukłej szyi i wysokim, lejkowatym obrzeżu, wsparta na ściętej stożkowo stopie, z wygiętym uchem zakończonym trójdzielnym zawiasem z zachowanym fragmentem pokrywy. Dekoracja reliefowa: na dnie, we wnętrzu konwi, przyłutowany medalion z przedstawieniem Baranka Bożego w podwójnym otoku perełkowym, wypełnionym

ornamentalną pseudolegendą (gotycka majuskuła). Na grzbiecie ucha wic z wolutowo zagiętych gałązek. Powierzchnia intencjonalnie rytowana w nieczytelne motywy. Relief na uchu niestarannie odlany. W momencie odkrycia zabytek zgnieciony – rozprostowany w procesie konserwacji. Miejsce pochodzenia – krąg nadbałtycki.

E.T.

29

Can with spherical belly, a slender neck and a high, funnel-shaped rim, on a conically cut foot, with a bent handle ended with a triple hinge with a fragment of the lid preserved. Relief decoration: at the base, inside, a soldered medallion with a representation of the Lamb of God (Agnus Dei) in a double pearl rim filled with an ornamental pseudolegend (Gothic capital letter).

On the back of the handle, vine of volute twisted branches. The surface is intentionally engraved in illegible motifs. Relief on the handle is carelessly cast. At the time of discovery, the object was flattened – it was stretched out during the conservation process. Place of origin – Baltic circle.

E.T.

CHRONOLOGY: 15th–16th century. RAW MATERIAL: tin. DIMENSIONS: vessel height 235 mm, belly diameter 150 mm, rim diameter 75 mm, foot diameter 108 mm. INV. NO. MAG/GD/255/132/7/43; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Jana z Kolna in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XV–XVI w. SUROWIEC: cyna. WYMIARY: wysokość 136 mm, średnica brzuśca 111 mm, średnica szyjki 66 mm. NR INW. MAG/GD/255/20/48/2629; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Spichrzowej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban o kulistym brzuścu, krótkiej, wyraźnie wyodrębnionej szyi, wysokim, cylindrycznym obrzeżu rozszerzającym się przy wylewie, bez wyodrębnionej stopy, z wygiętym uchem. Na brzuścu liczne wgniecenia.

Na uchu wybite dwa znaki konwiskarskie – herb Gdańska oraz gmerk konwisarza i monogram „A P”. Wyrób miejscowy.

E.T.

30

Pitcher with a spherical belly, a short, clearly separated neck, a high, cylindrical edge widening at the rim, without a separated foot, with a bent handle. Two manufacturer's marks stamped on the handle – the coat of

arms of Gdańsk, the manufacturer's signature and monogram A P. Numerous dents on the belly. Local product.

E.T.

CHRONOLOGY: 15th–16th century. RAW MATERIAL: tin. DIMENSIONS: height 136 mm, belly diameter 111 mm, neck diameter 66 mm. INV. NO. MAG/GD/255/20/48/2629; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Spichrzowa in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVI w. SUROWIEC: cyna. WYMIARY: wysokość z pokrywą 162 mm, bez pokrywy 133 mm, średnica brzuśca 110 mm. NR INW. MAG/GD/255/43/5/449; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Świętego Ducha w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban gruszkowaty, zamykany kopulastą pokrywą na trójdzielnym zawiasie opatrzonym uchwytem w kształcie dwóch bliźniaczych kulek, na ściętej stożkowo stopie, z taśmowatym, wygiętym uchem. Dekoracja reliefowa: na dnie przylutowany kolisty

medalion ze sceną ukrzyżowania w otoku perełkowym, na spodzie pokrywy przylutowany kolisty medalion z plastyczną dwunastopłatkową rozetką, brak znaków konwisarskich.

E.T.

31

Pear-shaped pitcher, closed with a domed lid with a triple hinge with a handle in the shape of two twin balls, on a conically cut foot, with a tapered, bent band-shaped handle, relief decoration: at the bottom a soldered

circular medallion with a crucifixion scene in an astragal rim, at the bottom of the lid a soldered circular medallion with a plastic twelve-petal rose, no manufacturer's marks.

E.T.

CHRONOLOGY: 16th century. RAW MATERIAL: tin. DIMENSIONS: vessel height with lid 162 mm, without lid 133 mm, belly diameter 110 mm. INV. NO. MAG/GD/255/43/5/449; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Świętego Ducha in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

Dzban z beczułkowatym korpusem, posadowiony na niskiej stopce, zamykany spłaszczoną pokrywą na zawiasie zwieńczonym palmetkowatym uchwytem, ucho o przekroju czworokątnym zwężające się ku dołowi; na całej powierzchni brzuśca dekoracja rytowana chwiejakiem, od strony wewnętrznej na dnie

reliefowy medalion ze sceną Ukrzyżowania, pośrodku pokrywki od strony wewnętrznej reliefowy medalion – rozeta, na grzbiecie ucha odcisnięte dwa znaki: górny w owalnej tarczy – słabo czytelny i dolny w gotyckiej tarczy – krzyż, w miejscu przylutowania ucha wgniecenia i pęknięcia.

E.T.

32

Pitcher with a barrel body, set on a low foot, closed with a flattened hinged lid topped with a palmette-shaped handle, a quadrangular in cross section handle tapering downwards, on the whole surface of the belly a decoration engraved by rocking tool, inside on the bottom a relief medallion with the Crucifixion scene, in the

middle of the lid inner side a relief medallion – a rose, two characters impressed on the back of the handle – upper in oval shield poorly legible and lower in Gothic shield – a cross, in the place of handle soldering dents and cracks.

E.T.

CHRONOLOGIA: XVII w. SUROWIEC: cyna. WYMIARY: wysokość 237 mm, wysokość pokrywy 23 mm, średnica podstawy 130 mm, średnica otworu 93 mm. NR INW. MAG/GD/255/43/5/447; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Świętego Ducha w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: E. Trawicka, *Konew cynowa*, w: E. Trawicka, B. Ceynowa (red.), *Gdańsk w Europie, Europa w Gdańsku. Kontakty handlowe i kulturowe Gdańska w XVI wieku w świetle wykopalisk archeologicznych. Katalog wystawy*, Gdańsk 2011, s. 25.

Konew prawie koniczna, lekko zwężająca się ku górze, na płaskiej stopie. Ucho płaskie, esowato profilowane, zakończone profilowanym wałeczkiem. Na dole i górze płaszcz obręcze z półwałków i pasów pokrytych wybijanymi pionowymi kreskami, krzyżykami i owalami.

Pokrywa zachowana szczątkowo, spłaszczona, dekorowana przy krawędzi analogicznymi motywami jak płaszcz konwi. Duży fragment płaszczu przy górnej krawędzi odłamany, ze śladami stopienia. Na uchu wybite znaki konwisarskie oznaczające cynę bez ołowiu; w tarczach: 1. orzeł Prus Królewskich ze zbrojnym ramieniem nad lewym skrzydłem, 2. herb z dwoma krzyżami (Gdańsk?, Elbląg?), 3. gmerk z inicjałami konwisarza (czytelna litera o). Pierwotnie naczynie posiadało pokrywę cynową – pokrywa zachowana szczątkowo w postaci luźnego fragmentu krawędzi, spłaszczona dekorowana przy krawędzi analogicznymi motywami jak płaszcz konwi. Wyrób pomorski. E.T.

33

Almost conical can, slightly tapering upwards on a flat foot. Flat handle, S-shaped, ended with a profiled roll. At the bottom and top of the coat hoops of semicircular rolls and bands covered with punched vertical lines, crosses and ovals. Lid preserved fragmentarily, flattened, decorated at the edges with motifs analogous to those of the can coat. Large fragment of the coat at the upper

edge broken off, with signs of melting. On the handle manufacturer's marks indicating tin without lead; in shields: 1. eagle of Royal Prussia with an armed hand above the left wing, 2. coat of arms with two crosses (Gdańsk ?, Elbląg?), 3. manufacturer's mark with initials (legible letter o). Originally, the vessel had a tin lid – the lid is preserved fragmentarily in the form of a loose part of the edge, flattened decorated at the edge with motifs analogous to those of the can coat. Pomeranian product. E.T.

CHRONOLOGY: 17th century. RAW MATERIAL: tin. DIMENSIONS: vessel height 237 mm, lid height 23 mm, base diameter 130 mm, opening diameter 93 mm. INV. NO. MAG/GD/255/43/5/447; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Świętego Ducha in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: Trawicka E., *Konew cynowa*, Katalog wystawy *Gdańsk w Europie, Europa w Gdańsku. Kontakty handlowe i kulturowe Gdańska w XVI wieku w świetle wykopalisk archeologicznych*, Gdańsk 2011, p. 25.

CHRONOLOGIA: XI–XIII w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: średnica wylewu 137 mm, wysokość naczynia 105 mm, średnica dna 72 mm. NR INW. MAG/GD/255/1/1/1176; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze stacji IHKM PAN przy ul. Dylinki w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: B. Lepówna, *Garncarstwo gdańskie w X–XIII wieku*, Gdańsk 1968, s. 282, poz. 13, ryc. 50:e.

Naczynie doniczkowe o krawędzi lekko zachyłonej i ściętej do wnętrza naczynia, w znacznym stopniu zrekonstruowane. Dno zachowane w niewielkim stopniu, z pierścieniem przykrawędnym, prawdopodobnie wklęsłe. Ornament rytowany dookoła żłobków

wykonanych dwuzębny narzędziem na większej części brzuśca, z wyjątkiem pasa przydenne i poniżej wylewu. Powierzchnia naczynia gładka, niejednolitej barwy brązowej. Glina żelazista z domieszką piasku, wypal zmienny.

B.K.

34

Flowerpot-like vessel with a slightly bent and cut inwards edge, reconstructed to a significant degree. Base preserved to a very small extent, with near edge ring, probably concave. Engraved decoration of surrounding grooves made with a two-tooth tool on most of the belly,

except for the near bottom and below the edge bands. Surface of the vessel is smooth, uneven brown-gray colour. Ferruginous clay with an admixture of sand, variable firing.

B.K.

CHRONOLOGY: 11th–13th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: rim diameter: 137 mm, vessel height 105 mm, base diameter: 72 mm. INV. NO. MAG/GD/255/1/1/1176; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations of the IHKM PAN station at ul. Dylinki in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: B. Lepówna, *Garncarstwo gdańskie w X–XIII w.*, Gdańsk 1968, p. 282, entry 13, Fig. 50:e.

CHRONOLOGIA: 2 poł. XIII w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 77 mm, średnica wylewu 130 mm, średnica dna 80 mm, wysokość wewnętrzna czaszy 30 mm. NR INW. MAG/GD/255/4/4/18463; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tartacznej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Puchar na pełnej nóżce – złożony z płytkiej, miskowatej czaszy o ściętym do wewnątrz, niewyodrębnionym brzegu. Czasza osadzona na pełnej nóżce rozszerzającej się stożkowato ku dołowi. Dno stopki dość mocno wklęsłe, z dodatkowym centralnym, stożkowatym wgłębieniem o głębokości 20 mm. Puchar pokryty płaszczyznową dekoracją dookołnych żłobków, wyciśniętych

rylcem na powierzchni czaszy. Wykonany z gliny żelazistej z domieszką piasku z mniejszą ilością ziaren żwiru, metodą ręcznego lepienia i całkowitego, silnie formującego obtaczania na kole garncarskim. Wypał przy zmiennej atmosferze, z dostępem powietrza w końcowej fazie, nadał naczyniu barwę beżowoceglastą. Wyrób lokalny, Gdańsk.

B.K.

35

Beaker on a full foot – composed of a shallow bowl with an inwardly cut, not separated edge. The bowl is set on a full foot, expanding conically downwards. The base of the foot is quite strongly concave, with an additional central, conical recess, 20 mm deep. The beaker is covered with a surface decoration of surrounding grooves made by a stylus on the surface of the bowl.

Made of ferruginous clay with a tempering admixture of sand with fewer gravel grains, by hand and complete, strongly forming slow wheel-throwing. Firing in a variable atmosphere, with access of air in the final phase, gave the vessel a beige-brick red colour. Local product, Gdańsk.

B.K.

CHRONOLOGY: second half of the 13th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 77 mm, rim diameter 130 mm, base diameter 80 mm, inner height of the bowl 30 mm. INV. NO. MAG/GD/255/4/4/18463; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tartaczna in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIII w. SUROWIEC: protokamionka, glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 220 mm, średnica wylewu 75–78 mm, średnica brzuśca 110 mm, średnica dna 88 mm. NR INW. MAG/GD/255/1000/1000/NN03; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Pochodzenie i źródło nabycia nieznane. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban protokamionkowy bez ucha, z brzegiem typu *Kragenrand*. Brzusiec owoidalny, smukły, łagodnie przechodzący w wysoką cylindryczną, lekko zbieżną szyjkę zwieńczoną wylewem z niskim okapem. Dno wypukłe z poszerzoną, wygniatą na obwodzie stopką. Dekoracja płaszczyznowa zagładzanych, szerszych żłobków dookolnych (brzusiec) oraz delikatnych żłobków niezagładzanych (szyjka). Czerep barwy ciemnoszarej z nie-stopionymi ziarnami domieszki piasku. Od zewnątrz

częściowo pokryty ciemnowiśniową matową angobą. Wypał redukcyjny, faktura powierzchni szorstka. Wylew lekko zdeformowany (owalny), brzusiec miejscowo wgnieciony. Wyrób nadreński z Siegburga (?). B.K.

A proto stoneware pitcher without handle, with the *Kragenrand* type edge. Ovoidal belly, slender, gently passing into a tall cylindrical, slightly tapering neck topped with a rim with a low hood. Convex base with a widened, rounded foot stamped on the perimeter. Surface decoration of smoothed, wider surrounding grooves (belly) and delicate not smoothed grooves (neck). Dark grey body with unmelted grains of sand. Outside, partly

covered with dark cherry matte engobe. Reducing firing, rough surface texture. Slightly deformed (oval) rim, locally dented belly. Rhineland product from Siegburg (?). B.K.

CHRONOLOGY: 13th century. RAW MATERIAL: proto stoneware, ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 220 mm, rim diameter 75–78 mm, stomach diameter 110 mm, base diameter 88 mm. INV. NO. MAG/GD/255/1000/1000/NN03; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Origin and source of acquisition unknown. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIII w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 193 mm, średnica wylewu 185–190 mm, średnica brzuśca 237 mm, średnica dna 123 mm. NR INW. MAG/GD/255/1000/1000/NN34; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania systematyczne Gdańskiej Stacji IHKM PAN przy ul. Dylinki w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Naczynie stołowe – garnek z cylindryczną szyjką, po rekonstrukcji. Forma wazowata, szeroko otwarta z wysoko umieszczonym, wyraźnym załomem brzuśca na około $\frac{2}{3}$ wysokości naczynia. Szyjka wysoka, prosta i zbieżna, bez wyodrębnionej krawędzi wylewu. Przejście szyjki w brzusec zaznaczone uskokiem. Dno płaskie, dość szerokie, ze śladami podsypki tłuczni, ze słabo czytelnym pierścieniem. Ornament płaszczyznowy dookołnych żłobków na całości brzuśca, z dwoma

płaskimi wałeczkami plastycznymi – na załomie brzuśca oraz poniżej granicy z szyjką. Grzbiety wałeczków dekorowane krótkimi ukośnymi nacięciami nachylonymi na każdym z wałków w inną stronę. Szyjka niezdobiona. Naczynie lepienie z wałków, wykonywane metodą całkowitego silnie formującego obtaczania. Glina żelazista z domieszką drobnego tłuczni, wypał zmienny, barwa powierzchni brunatnoczarna, faktura powierzchni szorstka. Wyrób lokalny.

B.K.

37

Table vessel – a pot with a cylindrical neck, after reconstruction. Vase-like form, with wide opening and a high, clearly visible curve of belly at about $\frac{2}{3}$ of the height of the vessel. The neck is high, straight and tapering, without separated rim's edge. Transition of the neck into the belly is marked by a step. Flat base, quite wide, with traces of stone chippings and poorly perceptible ring. Surface decoration of surrounding grooves on the entire belly, with two flat cordons – at the curve of

belly and below the border with the neck. The tops of cordons are decorated with short diagonal cuts inclined on each of the cordons in a different direction. The neck is not decorated. Vessel coil built, completely slow wheel-thrown. Ferruginous clay with an admixture of fine stone chippings, variable firing, brownish black surface colour, rough surface texture. Local product.

B.K.

CHRONOLOGY: 13th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 193 mm, rim diameter 185–190 mm, belly diameter 237 mm, base diameter 123 mm. INV. NO. MAG/GD/255/1000/1000/NN34; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Systematic excavations of the IHKM PAN Gdańsk Station at ul. Dylinki in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1 poł. XIV w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 210 mm, średnica wylewu 100 mm, średnica brzuśca 160 mm, średnica dna 110 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/4/4012; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Rajskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban ceramiczny z kulistym brzusem i wysoką, wklęsłą szyjką. Brzusiec z załomem lekko poniżej połowy wysokości naczynia, w części górnej przechodzi w szyjkę zakończoną wylewem z niskim profilowanym okapem. Pomiędzy dolną częścią wylewu a górną częścią brzuśca zamocowane szerokie taśmowate ucho z pogrubionymi brzegami. Dolny zaczep ucha wzmocniony silnym dociskiem kciuka, widocznym w postaci wyraźnego wgłębienia. Naprzeciwko górnego zaczepu

ucha wylew wypchnięty na zewnątrz tworzy dzióbek do nalewania. Dno poszerzone w stopkę rozgniataną na obwodzie, od spodu płaskie ze śladami odcinania drutem. Brzusiec naczynia pokryty ornamentem płaszczyznowym gęstych zagładzanych żłobków z plastycznym wałeczkiem na granicy z szyjką i plastycznym profilowaniem górnej części szyjki i okapu. Barwa powierzchni ciemnoszara, lekko plamiasta, wypał redukcyjny, glina żelazista.

B.K.

38

Pottery pitcher with a spherical belly and a high, concave neck. Belly with the curve slightly below the half the height of the vessel, in the upper part it passes into the neck ended with a rim with a low profiled hood. Between the lower part of the rim and the upper part of the belly a wide band-shaped handle with thickened edges is attached. Lower handle fastening reinforced with strong thumb imprint visible in the form of a clear depression. Opposite the upper handle fastening, the

rim pushed outwards creates a pouring spout. Base widened into a foot stamped on the perimeter. From below flat with traces of wire cutting. The belly of the vessel is covered with a surface decoration of dense smoothed grooves with a cordon at the border with the neck and plastic profiling of the upper part of the neck and hood. Dark grey, slightly spotted surface, reducing firing, ferruginous clay.

B.K.

CHRONOLOGY: first half of the 14th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 210 mm, rim diameter 100 mm, belly diameter 160 mm, base diameter 110 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/4/4012; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Rajska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIV w. SUROWIEC: kamionka, glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość zachowana 141 mm, średnica wylewu ok. 60 mm, średnica brzuśca 75 mm, średnica dna 80 mm. NR INW. MAG/GD/255/103/1/270; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze w obrębie Zielonej Bramy w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Mały cylindryczny dzbanek/kubek kamionkowy. Brzusiec naczynia beczułkowaty z maksymalną wypukłością poniżej $\frac{1}{2}$ wysokości naczynia. Zwęża się górą i przechodzi płynnie w lekko lejkwatą szyjkę z niewyodrębnionym wylewem (nie zachowany). Powierzchnia całego naczynia pokryta delikatnymi dookołnymi żłobkami spiralnie otaczającymi brzusiec i szyjkę naczynia. Przejęcie szyjki w brzusiec podkreślone gładkim pasem i wąskim, nierównym żeberkiem. Półkoliste

w obrysie, taśmowate uszko mocowane w połowie wysokości naczynia, pomiędzy maksymalną wydętością brzuśca a przejściem brzuśca w szyjkę. Koliste dno naczynia wypukłe, otoczone rozgniataną na obwodzie stopką. Przełam białokremowy, powierzchnia białosiwa pokryta miejscowo słabym rumieniem popiołowym. Wyrób nadreński z Siegburga.

B.K.

39

Small cylindrical stoneware pitcher/mug. Barrel-like belly with maximum curve below the $\frac{1}{2}$ of the vessel height. It narrows at the top and passes smoothly into a slightly funnel-like neck with not separated rim (not preserved). The surface of the entire vessel is covered with delicate surrounding spiral grooves on the belly and neck. The transition of the neck into the belly is emphasised by a smooth band and a narrow, uneven rib.

Semicircular in contour band-shaped handle fixed in the middle of the vessel height, between the maximum curve of belly and the transition of the belly into the neck. Circular base of the vessel is convex surrounded by a foot stamped on the perimeter. White-creamy wall section, white-grey surface covered locally with weak ash glaze. Rhineland product from Siegburg.

B.K.

CHRONOLOGY: 14th century. RAW MATERIAL: stoneware, kaolin clay. DIMENSIONS: height preserved 141 mm, rim diameter approx. 60 mm, belly diameter 75 mm, base diameter 80 mm. INV. NO. MAG/GD/255/103/1/270; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations within the Zielona Brama (Green Gate) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIV w. SUROWIEC: kamionka, glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość naczynia 225 mm, średnica wylewu ok. 80 mm, średnica brzuśca 120 mm, średnica dna 97 mm. NR INW. MAG/GD/255/103/1/271; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze w obrębie Zielonej Bramy w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban kamionkowy z cylindryczną szyjką. Brzusiec owoidalny, łagodnie wypukły z maksymalną wydętością w połowie wysokości naczynia. Szyjka wyprowadzona płynnie, cylindryczna bez wyodrębnionej krawędzi. Uchwyt dzbana w postaci taśmowatego ucha z podniesionymi brzegami, mocowany do szyjki poniżej krawędzi wylewu oraz górnej części brzuśca. Dno wypukłe

z falistą, rozgniataną stopką. Cała powierzchnia naczynia pokryta biegnącymi spiralnie, dookołnymi żłobkami – delikatnymi na szyjce i szerszymi na brzuścu – zagładzonymi na pograniczu z szyjką i w dolnej części brzuśca. Przełam kremowy, powierzchnia naczynia kremowo-siwawa, ze śladami pomarańczowego rumienia popiołowego. Wyrób nadreński z Siegburga. B.K.

40

Stoneware pitcher with a cylindrical neck. Ovoidal belly, gently convex with maximum curve at the half height of the vessel. The neck starts smoothly, cylindrical without a separated edge. The pitcher's handle is band-shaped with raised edges, attached to the neck below the edge of the rim and the upper part of the belly. Convex base with a wavy, stamped foot. The entire surface of the

vessel is covered with spiral, surrounding grooves – delicate on the neck and wider on the belly – smoothed on the border with the neck and at the bottom of the belly. Creamy section, creamy-whitish surface, with traces of orange ash glaze. Rhineland product from Siegburg. B.K.

CHRONOLOGY: 14th century. RAW MATERIAL: stoneware, kaolin clay. DIMENSIONS: vessel height 225 mm, rim diameter approx. 80 mm, belly diameter 120 mm, base diameter 97 mm. INV. NO. MAG/GD/255/103/1/271; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations within the Zielona Brama (Green Gate) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIV–XV w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 360 mm, średnica wylewu 128 mm, średnica brzuśca 260 mm, średnica dna 146 mm. NR INW. MAG/GD/255/2/8/1020; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Olejarnej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban duży zasobowy z taśmowatym uchem. Brzusiec jajowaty, wydatny z łukowatym załomem na około $\frac{1}{2}$ wysokości naczynia. Krótka szyjka cylindryczna zwieńczona wylewem z wysokim okapem z pogrubioną krawędzią i dolną kryzą. Na wylewie uformowany wypchnięty dzióbek do nalewania, umiejscowiony naprzeciw mocowania ucha. Ucho masywne, szerokie, z podniesionymi brzegami – doklejone pomiędzy dolną krawędzią kryzy

wylewu a górną częścią brzuśca. Dno płaskie ze śladami odcinania. Dzban pokryty ornamentem płaszczyznowym dookolnych, zagładzanych żłobków z dwoma dookolnymi pasmami odciskany radełkiem w górnej części brzuśca i jednym pasmem na okapie. Podstawa szyjki naczynia podkreślona wyraźnym plastycznym wałkiem. Glina żelazista, wypał redukcyjny na jednolity szary kolor. Wyrób lokalny. B.K.

41

Large storage pitcher with band-shaped handle. Belly ovoidal, prominent with an arched curve at approximately $\frac{1}{2}$ of the height of the vessel. Short cylindrical neck topped with a high hood rim with a thickened edge and bottom frill. On the rim formed pouring spout, located opposite the handle attachment. The handle is massive, wide, with raised edges – attached between the lower rim's frill and the upper part of the belly. Flat base

with cutting marks. Pitcher covered with a plane decoration of surrounding, smoothed grooves with two surrounding bands of rouletting in the upper part of the belly and one band on the hood. The base of the neck of the vessel is accented by a cordon. Ferruginous clay, reducing firing to a homogeneous grey colour. Local product. B.K.

CHRONOLOGY: 14th–15th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 360 mm rim diameter 128 mm, belly diameter 260 mm, base diameter 146 mm. INV. NO. MAG/GD/255/2/8/1020; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Olejarna in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIV–XV w. SUROWIEC: kamionka, glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość naczynia 50 mm, średnica wylewu 130 mm, średnica dna 42 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/103/2/539; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze w obrębie Zielonej Bramy w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Czarka kamionkowa z szeroką miseczkowatą czaszą. Wylew pionowy, wyprowadzony bezpośrednio z dolnej części czaszy, lekko zwężający się ku górze, wyodrębniony uskokiem. Spodnia część czaszy niska, zwężająca się stożkowato, osadzona na niskiej okrągłej stopce

delikatnie rozgniatanej na obwodzie. Brzeg czarki pokryty od zewnątrz rumieniem popiołowym i połyskliwym szkliwem solnym. Przełam ścianki kremowy, powierzchnia czerepu białosiwa. Wyrób nadreński z Siegburga.

B.K.

42

Stoneware cup with a wide bowl. Vertical rim, starting directly from the lower part of the bowl, slightly narrowing upwards, separated by a step. The underside of the bowl is low, tapering conically, set on a low round

foot gently stamped around the perimeter. The edge of the bowl is covered on the outside with ash glaze and shiny salt glaze. Creamy section, whitish grey body surface. Rhineland product from Siegburg.

B.K.

CHRONOLOGY: 14th–15th century. RAW MATERIAL: stoneware, kaolin clay. DIMENSIONS: vessel height 50 mm, rim diameter 130 mm, base diameter 42 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/103/2/539; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations within the Zielona Brama (Green Gate) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIV–XV w. SUROWIEC: kamionka, glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość naczynia 225 mm, średnica wylewu 70 mm, średnica brzuśca 165 mm, średnica dna 114 mm. NR INW. MAG/GD/255/26/1/4; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Na Piaskach w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Duży dzban kamionkowy, baniasty z cylindryczną, lekko stożkową szyjką bez wyodrębnionego wylewu. Brzusiec wydatny, baniasty z łagodnym załomem nieco powyżej $\frac{1}{2}$ wysokości naczynia. Przejście szyjki w brzusiec podkreślone lekkim uskokiem. Taśmowate ucho z lekko podniesionymi brzegami zamocowane poniżej wylewu i w górnej części brzuśca. Dno wypukłe

na obrzeżu, uformowane w rozgniataną palcami stopkę. Powierzchnia zewnętrzna pokryta dookolnymi, spiralnymi bruzdami, głębszymi w dolnej części naczynia. Przełam szarokremowy. Powierzchnia zewnętrzna pokryta nierówno rudym osadem – rumieniem popiołowym, miejscowo połyskliwym. Wyrób nadreński z Siegburga.

B.K.

43

Large stoneware pitcher, bulbous with a cylindrical – slightly conical neck without a separated rim. Distinct belly, bulbous with a gentle curve slightly above $\frac{1}{2}$ of the vessel height. The transition of the neck into the belly is marked by a slight step. Band-shaped handle with slightly raised edges attached below the rim and in the upper part of the belly. Convex base formed at the

edge into a foot pressed with fingers. The outer surface is covered with surrounding, spiral grooves, deeper in the bottom part of the vessel. Grey-creamy wall section. The outer surface is covered unevenly with red sediment – ash glaze, shiny in places. Rhineland product from Siegburg.

B.K.

CHRONOLOGY: 14th–15th century. RAW MATERIAL: stoneware, kaolin clay. DIMENSIONS: vessel height 225 mm, rim diameter 70 mm, belly diameter 165 mm, base diameter 114 mm. INV. NO. MAG/GD/255/26/1/4; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Na Piaskach in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIV–XV w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 223 mm, średnica wylewu 97 mm, średnica dna 160 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/103/1/329; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze w obrębie Zielonej Bramy w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban z wysokim okapem i kulistym brzuścem. Przysadzisty dzban z szerokim dnem nieznacznie wyodrębnionym z nisko zawieszonego brzuśca. Lekko wklęsła, cylindryczna szyjka przechodzi w wysoki wylew z okapem-kryzą z lekko wychylonym dziobkiem do nalewania. Pomiedzy krawędzią okapu a maksymalną wydutością brzuśca zamocowane stosunkowo wąskie, taśmowate ucho o nieznacznie podniesionych

krawędziach. Dno płaskie z widocznymi śladami odcinania drutem. Powierzchnia dzbana o barwie stalowoszarej, połyskliwa – dokładnie wyświecona płaszczyznowo. Na pograniczu górnej części brzuśca i szyjki ornament w postaci dwóch dookolnych wałeczków plastycznych. Glina żelazista z domieszką drobnego piasku, wypał redukcyjny.

B.K.

44

Pitcher with a high hood and a spherical belly. Squat pitcher with a wide base slightly separated from a low belly. Slightly concave, cylindrical neck passes into a high rim with a hood-frill and slightly bent pouring spout. A relatively narrow, band-shaped handle with slightly raised edges is attached between the edge of the hood and the maximum curve of belly. Flat base

with visible traces of wire cutting. Steel-grey pitcher surface, shiny – thoroughly smoothed. On the border between the upper part of the belly and the neck, a decoration in the form of two surrounding cordons. Ferruginous clay with an admixture of fine sand, reducing firing.

B.K.

CHRONOLOGY: 14th–15th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 223 mm, rim diameter 97 mm, base diameter 160 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/103/1/329; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations within the Zielona Brama (Green Gate) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIV–XV w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 155 mm, średnica wylewu 85 mm, średnica brzuśca 145 mm, średnica dna 113 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/2/1968; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Mały dzban z cylindryczną szyjką, kulistym brzuścem i taśmowatym uchem. Krawędź wylewu niewyodrębniona, w części przeciwległej do ucha lekko wypchnięta w formie dziobka do nalewania. Ucho z podniesionymi brzegami, mocowane między brzuścem powyżej jego załomu a szyjką naczynia poniżej wylewu. Dno płaskie

ze śladami odcinania drutem, wyodrębnione w lekko poszerzoną stopkę. Na pograniczu szyjki i brzuśca dwa dookólne plastyczne wałeczki. Cała powierzchnia naczynia zagładzana zgrzebłem oraz dokładnie wyświecana płaszczyznowo. Czerep z gliny żelazistej, wypalanej redukcyjnie na kolor stalowoszary. Wyrób lokalny. B.K.

45

Small pitcher with a cylindrical neck, spherical belly and band-shaped handle. The edge of the rim is unseparated, in the part opposite the handle in the form of a pouring spout. Handle with raised edges, attached between the belly above its curve and the neck of the vessel below the rim. Flat base with traces of wire cutting, separated

into a slightly widened foot. Two surrounding cordons on the border between the neck and belly. The entire surface of the vessel is smoothed and thoroughly polished. Body of ferruginous clay, fired in reducing atmosphere to steel grey. Local product. B.K.

CHRONOLOGY: 14th–15th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 155 mm, rim diameter 85 mm, belly diameter 145 mm, base diameter 113 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/2/1968; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIV–XVI w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość zachowana 215 mm, średnica wylewu 135 mm, średnica dna ok. 130 mm. NR INW. MAG/GD/255/1000/1000/NN37; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Gdańsk. Pochodzenie i źródło nabycia nieznane. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban do podawania napojów, w formie cylindrycznej kanki z uchem. Brzusiec beczułkowaty, górą łagodnie przechodzący w przewężoną, wklęsłą szyjkę. Wylew pionowy w typie z niskim okapem z wrębem, z wypchniętym od wewnątrz dziobkiem do nalewania. Pomiędzy górną częścią brzuśca a dolną krawędzią wylewu zamocowane taśmowate ucho z podniesionymi brzegami. Dno naczynia niezachowane, prawdopodobnie

niewyodrębnione. W górnej części brzuśca ornament dwóch szerokich, dookołnych linii rytych. Poniżej dziobka brzusiec dekoracyjnie (?) wypchnięty od wewnątrz w postaci lekkiego pionowego wybrzuszenia. Powierzchnia naczynia pokryta zatartymi delikatnymi, poziomymi żłobkami powstałymi w wyniku końcowego wyrównywania ścianek. Gлина żelazista, wypał redukcyjny. Wyrób lokalny. B.K.

46

Pitcher for serving drinks in the form of a cylindrical can with a handle. Barrel-shaped belly, gently passing in the upper part into a narrowed, concave neck. Vertical rim in type with low hood with a notch, with a pouring spout. Band-shaped handle with raised edges is attached between the upper part of the belly and the lower edge of the rim. The base of the vessel is not preserved, probably unseparated. In the upper part of the

belly there is an ornament of two wide, surrounding engraved lines. Below the spout, the belly is decoratively (?) pushed from the inside in the form of a slight vertical bulge. The surface of the vessel is covered with blurred delicate horizontal grooves resulting from the final alignment of the walls. Ferruginous clay, reducing firing. Local product. B.K.

CHRONOLOGY: 14th–16th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: height preserved 215 mm, rim diameter 135 mm, base diameter approx. 130 mm. INV. NO. MAG/GD/255/1000/1000/NN37; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Gdańsk. Origin and source of acquisition unknown. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIV–XVI w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 175 mm, średnica wylewu 69 mm, średnica brzuśca 74 mm, średnica dna 78 mm. NR INW. MAG/GD/255/1000/1000/NN1107; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Gdańsk. Pochodzenie i źródło nabycia nieznane. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Pucharek ceramiczny do picia napojów. Smukłe naczynie z owoidalnym brzusem, dołem znacznie przewężonym, przechodzącym w talerzykowatą, szeroką stopkę. Dno stopki lekko wklęsłe ze śladami odcinania od koła garncarskiego. Górna część pucharka lekko otwarta, z łukowato wychyloną na zewnątrz szyjką i niewyodrębnionym wylewem. Pomiedzy środkiem

szyjki i maksymalną wypukłością brzuśca zamocowane niewielkie taśmowate ucho. Naczynie dekorowane układem trzech płaskich, dookólnych wałeczków na pograniczu szyjki i brzuśca oraz pionowym wyświecaniem całej powierzchni brzuśca. Glina żelazista, wypał redukcyjny.

B.K.

47

Pottery beaker for drinking beverages. Slender vessel with an ovoidal belly, strongly narrowed at the bottom, passing into a broad, saucer-like foot. The bottom of the foot is slightly concave with traces of cutting from potter's wheel. The upper part is funnel-shaped, with a neck arched outwards and an unseparated rim. Small

band-shaped handle is attached between the centre of the neck and the maximum curve of belly. The vessel is decorated with a pattern of three flat, surrounding cordons on the border between the neck and belly, as well as vertical polishing of the entire belly surface. Ferruginous clay, reducing firing.

B.K.

CHRONOLOGY: 14th–16th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 175 mm, rim diameter 69 mm, belly diameter 74 mm, base diameter 78 mm. INV. NO. MAG/GD/255/1000/1000/NN1107; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Gdańsk. Origin and source of acquisition unknown. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1480–1550. SUROWIEC: kamionka, glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość naczynia 210 mm, średnica wylewu 42 mm, średnica brzuśca 150 mm, średnica dna 126 mm. NR INW. MAG/GD/255/2/8/82A; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Olejarnej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban / butla kamionkowa z uchem. Przypominający butlę kamionkowy dzban z kulistym brzuscem oraz wąską i wysoką szyjką zwężającą się stożkowato. Prosty wylew podkreślony plastycznym wałkiem – kryzą, do której zamocowano górny przyczep taśmowatego ucha z podniesionymi krawędziami. Ucho w kształcie półkoliste, dołem mocowane do górnej części brzuśca. Dno dzbana lekko wypukłe, nierówne, otoczone poszerzoną falistą stopką starannie rozgniataną na obwodzie.

W połowie wysokości szyjki wydatny pierścień plastyczny. Naczynie dekorowane potrójnym pasmem linii rytych w górnej części brzuśca, poniżej którego ścianki profilowane lekko zagładzanymi bruzdami powstałymi w trakcie toczenia na kole. Zewnętrzna polewa solna, niejednolitej barwy jasnobrązowej z jasnoszarymi plamami. Przełam ciemnoszary, wypał redukcyjny. Wyrób nadreński z Raeren.

B.K.

48

Stoneware pitcher/bottle with handle. A bottle-like pitcher with a spherical belly and a narrow and high neck tapering conically. Straight rim marked with a cordon – frill to which the upper attachment of the band-shaped handle with raised edges is attached. The handle is semicircular, at the bottom attached to the top of the belly. The base of the pitcher is slightly convex, uneven, surrounded by a widened wavy foot, carefully

stamped on the perimeter. In the middle of the neck, a prominent plastic ring. The vessel is decorated with a triple band of engraved lines in the upper part of the belly, below which the walls are profiled with slightly smoothed grooves formed during wheel throwing. External salt glaze, heterogeneous light brown colour with light grey spots. Dark grey section, reducing firing. Rhineland product from Raeren.

B.K.

CHRONOLOGY: 1480–1550. RAW MATERIAL: stoneware, kaolin clay. DIMENSIONS: vessel height 210 mm, rim diameter 42 mm, belly diameter 150 mm, base diameter 126 mm. INV. NO. MAG/GD/255/2/8/82A; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Olejarna in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XV w. SUROWIEC: kamionka, glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość naczynia 150 mm, średnica wylewu 70 mm, średnica brzuśca 130 mm, średnica dna 85 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/1907; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tandeta w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: B. Kościński, *Dzban kamionkowy XIV–XV w.*, w: E. Trawicka, B. Ceynowa (red.), *Gdańsk w Europie, Europa w Gdańsku. Kontakty handlowe i kulturowe Gdańska w XVI wieku w świetle wykopalisk archeologicznych. Katalog wystawy*, Gdańsk 2011, s. 39, ryc. 25; B. Kościński, *Steinzeugkrug*, w: G. Köster, Ch. Link (red.), *Faszination Stadt – Die Urbanisierung Europas im Mittelalter und das Magdeburger Recht*, Magdeburg 2019, s. 574, ryc. II.170.

Dzban kamionkowy z Waldenburga z cylindryczną szyjką i kulistym brzuścem. Taśmowate ucho z podniesionymi brzegami łączy górną część szyjki poniżej wylewu z górną częścią brzuśca. Dno płaskie, ze śladami odcinania, z faliście rozgniataną stopką. Brzusiec i szyjka pokryte delikatnymi, zagładzanymi żłobkami. Na pograniczu szyjki i brzuśca wąski plastyczny wałeczek. Masa

garncarska słabo wyrobiona, z licznymi drobnymi grudkami gliny. Czerep wypalony na kolor jasnokremowy, od zewnątrz pokryty brunatnym rumieniem popiołowym. Od wewnątrz widoczne charakterystyczne marszczenie toczzonej gliny. Stołowy dzban do picia napojów (piwa?). Wyrób z rejonu Waldenburga w Saksonii. B.K.

49

Stoneware pitcher from Waldenburg with a cylindrical neck and a spherical belly. Band-shaped handle with raised edges connecting the upper part of the neck below the rim with the upper part of the belly. Flat base with traces of cutting with a wavy stamped foot. Belly and neck covered with delicate smoothed grooves. A narrow cordon on the border between the neck

and belly. Pottery paste poorly worked, with numerous small clumps of clay. The body is fired to a light cream colour, covered with brown ash glaze outside. Characteristic wrinkling of wheel-thrown clay is visible inside. Table pitcher for drinking (beer?). Product from the Waldenburg region of Saxony. B.K.

CHRONOLOGY: 15th century. RAW MATERIAL: stoneware, kaolin clay. DIMENSIONS: vessel height 150 mm, rim diameter 70 mm, belly diameter 130 mm, base diameter 85 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/1907; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tandeta in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: B. Kościński, *Dzban kamionkowy XIV–XV w.*, in: E. Trawicka, B. Ceynowa [eds.], *Gdańsk w Europie, Europa w Gdańsku. Kontakty handlowe i kulturowe Gdańska w XVI wieku w świetle wykopalisk archeologicznych. Katalog wystawy*, p. 39, Fig. 25. B. Kościński, *Steinzeugkrug*, in: G. Klöster, Ch. Link (ed.), *Faszination Stadt – Die Urbanisierung Europas im Mittelalter und das Magdeburger Recht*, Magdeburg 2019, p. 574, Fig. II.170.

CHRONOLOGIA: XV w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 125 mm, średnica wylewu 78–95 mm (90 mm?), średnica brzuśca 80–92 mm (90 mm?), średnica dna 60 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/3946; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tandeta w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Pucharek – nieszkliwiony bezuchy kubek ceramiczny. Smukłe, niewielkie naczynie o profilu esowatym, ze słabo wydętym brzusem na $\frac{2}{3}$ wysokości naczynia. Szyjka niewyodrębniona, niska, z wałeczkowatym wylewem z lekkim wrębem. Dno płaskie ze śladami odcinania. Pucharek dekorowany dookołnymi, spiralnymi, płytkimi bruzdami pokrywającymi większość

powierzchni brzuśca. Naczynie wypalone w zbyt wysokiej temperaturze na kolor ceglastobrunatny, w górnej części znacznie zdeformowane (nieregularnie owalne) z niezagładzoną szczeliną – uszkodzeniem powstałym przed wypałem. Wyrób miejscowy, destrukcyjny?
B.K.

50

Beaker – unglazed pottery beaker without handle. Slender, small, S-shaped in profile vessel with a poorly bulging belly at $\frac{2}{3}$ of the vessel height. Neck not distinguished, low with a roll-like rim with a slight notch. Flat base with cutting marks. The beaker is decorated with surrounding, spiral, shallow grooves covering most

of the belly's surface. The vessel is fired to a brick red-brown colour at too high a temperature, in the upper part significantly deformed (irregularly oval) with non smoothed gap – damage created before firing. Local product, post-production waste?
B.K.

CHRONOLOGY: 15th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 125 mm, rim diameter 78–95 mm (90 mm?), belly diameter 80–92 mm (90 mm?); base diameter 60 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/3946; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tandeta in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XV w. SUROWIEC: kamionka, glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość naczynia 243 mm, średnica wylewu 45–47 mm, średnica brzuśca 75 mm, średnica dna 75 mm. NR INW. MAG/GD/255/103/1/216; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze w obrębie Zielonej Bramy w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban kamionkowy typu Jakobakane o wysokiej cylindrycznej szyjce i smukłym, owoidalnym brzuścu. Wylew niewyodrębniony, lekko zdeformowany – owalny. Dno wypukłe, stopka rozgniatana faliście. Na granicy brzuśca i szyjki wąskie plastyczne żeberko, powyżej którego doklejone dolne mocowanie taśmowatego ucha. Górny

zaczep ucha na ok. $\frac{2}{3}$ wysokości szyjki. Powierzchnia naczynia zdobiona delikatnym, dookolnym, spiralnym żłobkowaniem, w dolnej część brzuśca wyraźnym, plastycznym. Przełam ścianek naczynia białokremowy, powierzchnia ścianek beżowa, pokryta słabym rumieniem popiołowym. Wyrób nadreński z Siegburga. B.K.

51

Jakobakane type stoneware pitcher with a high cylindrical neck and a slender, ovoidal belly. Non separated rim, slightly deformed – oval. Convex base, foot wavy stamped. On the border of the belly and the neck a narrow plastic rib, above which the lower attachment of the band-shaped handle is placed. Upper handle attachment

at approximately $\frac{2}{3}$ of the neck height. The surface of the vessel is decorated with delicate, surrounding, spiral grooving, clear, plastic in the lower part of the belly. Wall section white-creamy, the surface of the walls beige, covered with weak ash glaze. Rhineland product from Siegburg. B.K.

CHRONOLOGY: 15th century. RAW MATERIAL: stoneware, kaolin clay. DIMENSIONS: vessel height 243 mm, rim diameter 45–47 mm, belly diameter 75 mm, base diameter 75 mm. INV. NO. MAG/GD/255/103/1/216; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations within the Zielona Brama (Green Gate) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

Dzban kamionkowy typu Jakobakane z plastyczną aplikacją twarzy brodacza. Smukły dzban o słabo wypukłym brzuchu profilowanym głębokimi pionowymi kanelami, ułatwiającymi trzymanie i nadającym mu w przekroju kształt pięciopłatkowy. Szyjka wysoka, cylindryczna, lekko wklęsła, z niezachowaną partią wylewową, płynnie wyprowadzona z górnej części brzuśca. Pogranicze szyjki i brzuśca pokreślone podwójnym wałeczkiem plastycznym, powyżej którego na całej wysokości szyjki schematycznie wykonana aplikacja plastyczna z wizerunkiem brodatej twarzy, złożona z formowanych osobno elementów: odstającego, trójkątnego nosa, płaskiej brody szraflowanej rylcem, podobnie zaznaczonych linearnych ust oraz oczu (zachowane jedno) z wtapianych czarnych perełek. Po drugiej stronie szyjki taśmowate ucho z podniesionymi brzegami, mocowane do szyjki poniżej wylewu oraz dołem na wysokości wałka plastycznego.

Brzusiec w większej części dekorowany spiralnymi żłobkami dookołnymi. Dno płaskie ze śladami odcinania i wydatną stopką faliście rozgniataną na obwodzie. Czerep kremowy pokryty od zewnątrz jednolitym, pomarańczowym rumieniem popiołowym, a następnie szkliwiony równym szkliwem solnym. Wyrób z rejonu Waldenburga w Saksonii, imitacja kamionki siegburskiej.

B.K.

Jakobakane type stoneware pitcher with an appliqué of the bearded man's face. Slender pitcher with a slightly convex belly profiled by deep vertical flutes which facilitate holding and give it a cinquefoil shape in cross section. High, cylindrical neck, slightly concave, with unpreserved rim part, smoothly derived from the top of the belly. The border between the neck and belly is marked with a double cordon, above which along the entire height of the neck there is an appliqué of the bearded man's face made schematically. The appliqué consists of separately modelled elements: a protruding, triangular nose, a flat beard hachured with a stylus, similarly marked linear lips and eyes (one preserved) of blended black pearls. On the other side of the neck a band-shaped handle with raised edges is attached to the neck below the rim and at the bottom at the height

of the cordon. The belly is in the most part decorated with spiral surrounding grooves. Flat base with traces of cutting and a prominent foot stamped on the perimeter. Creamy body covered outside with homogeneous, orange ash glaze and then glazed with even salt glaze. Product from the Waldenburg region of Saxony, imitation of Siegburg stoneware.

B.K.

CHRONOLOGIA: XV w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 320 mm, średnica wylewu 90 mm, średnica brzuśca 236 mm, średnica dna 167 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/3/15531; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Rajskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane

Duży dzban zasobowy z cylindryczną szyją i taśmowatym uchem. Brzusiec jajowaty, wydatny, z załomem na około $\frac{1}{2}$ wysokości naczynia. Szyjka cylindryczna bez wyodrębnionego wylewu, relatywnie wąska w stosunku do średnicy brzuśca. Na całej wysokości szyjki uformowany wypchnięty dzióbek do nalewania, umiejscowiony naprzeciw mocowania ucha. Ucho taśmowate z podniesionymi brzegami – mocowane pomiędzy górną częścią

szyjki a górną częścią brzuśca. Dno płaskie, szerokie ze śladami odcinania. Na pograniczu szyjki i brzuśca trzy dookólne spłaszczone wałeczki. Cała powierzchnia zewnętrzna dzbana (poza uchem i dnem) przed wypałem płaszczynowo wyświecana poziomymi pociągnięciami gładzika. Glina żelazista, wypał redukcyjny na kolor stalowoszary z małymi plamami jasnoszarymi – niedosiwionymi. Wyrób lokalny.

B.K.

53

Large storage pitcher with a cylindrical neck and a band-shaped handle. Ovoidal belly, prominent, with curve at about $\frac{1}{2}$ of the vessel height. Cylindrical neck without separated rim is relatively narrow in relation to the diameter of the belly. On the entire height of the neck, a pouring spout is placed opposite the handle attachment. Band-shaped handle with raised edges – attached between the upper part of the neck and the upper part

of the belly. Flat base, wide with traces of cutting. On the border between the neck and the belly three surrounding flattened cordons. The entire outer surface of the pitcher (except the handle and base) is polished before firing, with horizontal strokes of the smoother. Ferruginous clay, steel grey reducing firing with small light grey spots. Local product.

B.K.

CHRONOLOGY: 15th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 320 mm, rim diameter 90 mm, belly diameter 236 mm, base diameter 167 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/3/15531; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Rajska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished

CHRONOLOGIA: XV w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: grubość naczynia 73 mm, średnica 125 mm, średnica dna 95 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/98/1/6279; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Podwale Grodzkie w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: B. Kościński, *Flasza podróżna*, w: E. Trawicka, B. Ceynowa (red.), *Archeologiczne świadectwa kultu maryjnego w średniowiecznym Gdańsku. Katalog skrócony wystawy*, Gdańsk 2013, s. 27, ryc. 23.

Flasza podróżna – niewielkie, dyskowate naczynie ceramiczne okrągłe w rzucie. Od strony spodniej płaskie, lekko wklęsłe dno ze śladami odcinania i podważania, od strony wierzchniej brzusec łagodnie wypukły – kopułowy, zdobiony dwoma pasmami koncentrycznych linii rytch. Boki naczynia łagodnie zaokrąglone. Z jednej strony z boku naczynia wyprowadzona krótka

rurkowata szyjka z obecnie nie zachowanym brzegiem. Po obu stronach szyjki w płaszczyźnie naczynia zamocowana para łukowatych, półwałeczkowatych uszek do zawieszania na sznurku lub rzemieniu. Gлина żelazista, z domieszką piasku, wypał utleniający, barwa ceglano-beżowa.

B.K.

54

Travel flask – a small disc-like round in cross section pottery vessel. At the bottom flat – slightly concave base with traces of cutting and levering, at the top belly is slightly convex – domed, decorated with two bands of concentric engraved lines. The sides of the vessel are slightly rounded. On one side, a short tubular neck with

a currently unpreserved edge emerged from the side of the vessel. On both sides of the neck, in the plane of the vessel, a pair of arched, semicircular handles are attached to hang on a string or thong. Ferruginous clay, with tempering admixture of sand, oxidising firing, brick red – beige colour.

B.K.

CHRONOLOGY: 15th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel thickness 73 mm, vessel diameter 125 mm, base diameter 95 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/98/1/6279; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Podwale Grodzkie in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: B. Kościński, *Flasza podróżna*, in: E. Trawicka, B. Ceynowa (eds.), *Archeologiczne świadectwa kultu maryjnego w średniowiecznym Gdańsku. Katalog skrócony wystawy*, Gdańsk 2013, p. 27, Fig. 23.

CHRONOLOGIA: 2–3 ćw. XV w. SUROWIEC: kamionka, glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość naczynia 142 mm, średnica wylewu 47 mm, średnica brzuśca 95 mm, średnica dna 80 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/1978; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tandeta w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Mały dzban kamionkowy z jajowatym brzuścem i prostą, cylindryczną szyjką bez wyodrębnionego wylewu. Taśmowate ucho łączące górną część brzuśca i środkową część szyjki zachowane częściowo. Dno wypukłe zaopatrzone w szeroką, wałeczkową, rozgniataną na obwodzie stopkę. Dzbana ornamentowana okrągłymi aplikacjami plastycznymi z motywem ułożonych kół w wypukłych punktach, umieszczonymi w górnej

części brzuśca. Dolna część brzuśca pokryta zagładzanymi bruzdami. Na powierzchni zewnętrznej dzbana nierówny nalot popiołowy w odcieniach koloru pomarańczowego. Czerep spieczony, szklisty w przekroju, barwy kremowej. Wypał utleniający. Wyrób nadreński z Siegburga.

B.K.

55

Small stoneware pitcher with ovoidal belly and straight, cylindrical neck without a separated rim. Band-shaped handle connecting the upper part of the belly and the middle part of the neck partially preserved. Convex base equipped with a wide roll-like foot stamped on the perimeter. Pitcher decorated with round appliques with a motif of circularly arranged convex points, placed

in the upper part of the belly. Lower part of the belly is covered with smoothed grooves. On the outer surface of the pitcher, an uneven ash coating in shades of orange. Body scorched, glassy in cross section, cream-coloured. Oxidising firing. Rhineland product from Siegburg.

B.K.

CHRONOLOGY: second-third quarter of the 15th century. RAW MATERIAL: stoneware, kaolin clay. DIMENSIONS: vessel height 142 mm, rim diameter 47 mm, belly diameter 95 mm, base diameter 80 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/1978; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tandeta in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XV/XVI w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 140 mm, średnica wylewu 95 mm, średnica dna 81 mm. NR INW. MAG/GD/255/103/1/226; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze w obrębie Zielonej Bramy w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Mała naczynie (miarka?) w formie cylindrycznej kanki z uchem. Brzusiec prosty, walcowaty, górą przechodzący w łukowato przewężoną szyjkę. Wylew pionowy w typie z niskim okapem z wrębem, z delikatnie uformowanym dziobkiem do nalewania. Pomiedzy podstawą szyjki a dolną krawędzią wylewu zamocowane taśmowate ucho z podniesionymi brzegami. Dno naczynia nie

wyodrębnione, płaskie, ze śladami odcinania drutem od koła garncarskiego. Na pograniczu korpusu i szyjki dekoracja w postaci nachodzących na siebie, dwóch szerokich linii rytych. Glina żelazista, wypał redukcyjny. Barwa powierzchni niejednorodna – ciemnoszara z siwymi plamami od zewnątrz i siwa, jasna od wewnątrz. Wyrób lokalny.

B.K.

56

Small vessel (a measuring one?) cylindrical with a handle. Straight, cylindrical belly passing into the arched narrowed neck at the top. Vertical rim in type with low hood with a notch, with a gently formed pouring spout. A band-shaped handle with raised edges is attached between the base of the neck and the lower edge of the rim. The base of the vessel is not

separated, flat, with traces of wire cutting from potter's wheel. On the border between the body and neck, the decoration in the form of overlapping, two wide engraved lines. Ferruginous clay, reducing firing. The colour of the surface is heterogeneous – dark grey with whitish spots outside and whitish, light inside. Local product.

B.K.

CHRONOLOGY: 15th/16th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 140 mm, rim diameter 95 mm, base diameter 81 mm. INV. NO. MAG/GD/255/103/1/226; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations within the Zielona Brama (Green Gate) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XV/XVI w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 170 mm, średnica wylewu 90 mm, średnica brzuśca 170 mm, średnica dna 145 mm. NR INW. MAG/GD/255/103/2/772; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze w obrębie Zielonej Bramy w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban szkliwiony zewnętrznie z cylindryczną szyjką i uchem. Przysadziste naczynie z nisko osadzoną maksymalną wydętością brzuśca (ok. $\frac{1}{3}$ wysokości naczynia), nieznacznie przewężone w kierunku dna podkreślonego na obwodzie podciętym pierścieniem. Szerokie dno płaskie – nieznacznie wklęsłe – ze śladami odcinania. Szyjka wysoka, niewyodrębniona, zakończona nieznacznie pogrubioną krawędzią wylewu bez dzióbka do nalewania. Pomiędzy górną częścią brzuśca a górną

częścią szyjki poprowadzone łukowate, taśmowate ucho o zaoblonych krawędziach. Cała powierzchnia naczynia zdobiona zagładzanymi żłobkami dookołnymi, delikatniejszymi na szyjce. Glina żelazista wypalona utleniająco na kolor ceglasty. Naczynie szkliwione dekoracyjnie, jednostronnie – od zewnątrz i w części przybrzeżnej od wewnątrz. Szkliwo ołowiowe, przezroczyste barwy miodowej. Wyrób miejscowy?

B.K.

57

Externally glazed pitcher with a cylindrical neck and a handle. Squat vessel with low maximum curve of belly (approx. $\frac{1}{3}$ of the height of the vessel), slightly narrowed towards the bottom underlined on the perimeter with an undercut ring. Wide flat base – slightly concave, with traces of cutting. High neck, unseparated, ended with a slightly thickened edge of the rim without a pouring spout. Arched, band-shaped handle with rounded

edges runs between the upper part of the belly and the upper part of the neck. The entire surface of the vessel is decorated with smoothed surrounding grooves, more delicate on the neck. Ferruginous clay fired in oxidising atmosphere to brick red. Decoratively glazed vessel on one side – outside and in the rim part inside. Lead glaze, transparent honey colour. Local product? B.K.

CHRONOLOGY: 15th/16th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 170 mm, rim diameter 90 mm, belly diameter 170 mm, base diameter 145 mm. INV. NO. MAG/GD/255/103/2/772; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations within the Zielona Brama (Green Gate) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XV–XVI w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 240 mm, średnica wylewu 105 mm, średnica brzuśca 200 mm, średnica dna 150 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/1933; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tandeta w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Duży dzban o pękatym, prawie kulistym brzuścu i cylindrycznej, lekko rozchylającej się szyjce. Szyjka dość wysoka, zakończona niewyodrębnionym wylewem wypchniętym w niewielki dzióbek do nalewania. Po przeciwległej stronie szyjki, poniżej wylewu, górny zaczep taśmowatego ucha z podniesionymi krawędziami, z dolnym zaczepem w górnej części brzuśca. Maksymalna wydętość brzuśca poniżej połowy wysokości naczynia. Dno płaskie ze śladami odcinania drutem,

wyodrębnione w lekko poszerzoną stopkę. W górnej części brzuśca, na pograniczu z szyjką, dekoracja plastyczna w postaci trzech szerokich dookólnych bruzd rozdzielonych ostrokrawędzistymi wałeczkami. Cała powierzchnia zewnętrzna naczynia nosi dookólne ślady wyrównywania zgrzebłem, zatarte starannym wyświecaniem płaszczynowym. Czerep z gliny żelazistej, wypalonej redukcynie na kolor stalowoszary. Wyrób miejscowy. B.K.

58

Large pitcher with a bulky – almost spherical belly and a cylindrical, slightly flared neck. Fairly high neck topped with an unseparated rim with a small pouring spout. On the opposite side of the neck below the rim, the upper attachment of the band-shaped handle with raised edges, with the lower attachment in the upper part of the belly. Maximum curve of belly below the half of the height of the vessel. Flat base with traces

of wire cutting, separated into a slightly widened foot. In the upper part of the belly, on the border with the neck, plastic decoration in the form of three wide surrounding grooves separated by sharp-edged cordons. The entire outer surface of the vessel bears all-round traces of smoothing, obliterated by careful surface polishing. Body of ferruginous clay, fired in reducing atmosphere to steel grey. Local product. B.K.

CHRONOLOGY: 15th–16th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 240 mm, rim diameter 105 mm, belly diameter 200 mm, base diameter 150 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/1933; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tandeta in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 poł. XV–1 poł. XVI w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 148 mm, średnica wylewu 62 mm, średnica brzuśca 120 mm, średnica dna 87 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/9210; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tandeta w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Mała butla ceramiczna szkliona, z dwoma taśmowymi uchami. Brzusiec jajowaty przechodzący w niską, wklęsłą szyjkę z wałeczkowatym, wklęsłym od wewnątrz wylewem z wypchniętym na zewnątrz trójkątnym dziobkiem. Po obu stronach dziobka dwa symetryczne, taśmowate ucha z podniesionymi brzegami, mocowane między krawędzią wylewu a górną częścią brzuśca. Dno szerokie, płaskie i gładkie ze śladami podważania.

Naczynie dekorowane płaszczyznowym ornamentem dookólnych, zagładzanych żłobków z pojedynczą, głębszą linią rytą powyżej – na wysokości dolnych zaczepów uch. Glina żelazista, wypał na kolor ceglasty. Połyskliwie szklivo ołowiowe, bezbarwne – w całości od wewnątrz butli, w postaci plam i zacieków po stronie zewnętrznej – w górnej części brzuśca na wylewie i uchwytach. Wyrób lokalny?

B.K.

59

Small glazed pottery bottle with two band-shaped handles. Ovoidal belly passing into a low, concave neck with a cylindrical, concave inside rim with a triangular spout. On both sides of the spout, two symmetrical, band-shaped handles with raised edges attached between the rim's edge and the upper part of the belly. The base is wide, flat and smooth with traces of levering. Vessel is decorated with a surface ornament of

surrounding, smoothed grooves with a single, deeper engraved line above – at the height of the lower handles attachments. Ferruginous clay, fired brick red. Shiny transparent lead glaze – entirely inside of the bottle, in the form of spots and stains outside – in the upper part of the belly, on the rim and handles. Local product?

B.K.

CHRONOLOGY: second half of the 15th–first half of the 16th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 148 mm, rim diameter 62 mm, belly diameter 120 mm, base diameter 87 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/9210; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tandeta in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XV–1 poł. XVI w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 225 mm, średnica wylewu 100 mm, średnica brzuśca 180 mm, średnica dna 120 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/1932; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tandeta w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Średni dzban szklwiony, o jajowatym brzuścu i cylindrycznej, lekko zbieżnej szyjce. Szyjka dość wysoka zakończona niewyodrębnionym wylewem bez dziobka do nalewania. Uchwyt w postaci taśmowatego ucha z podniesionymi krawędziami, mocowany pomiędzy górną częścią szyjki poniżej wylewu a górną częścią brzuśca. Maksymalna wydętość brzuśca w połowie wysokości naczynia. Dno płaskie ze śladami odcinania drutem, wyodrębnione w trójkątną stopkę. Przejście szyjki w górną część brzuśca podkreślone nieznacznym

plastycznym uskokiem. Dzban dekorowany dookołnymi liniami rytymi, skupionymi w szerszym paśmie na wysokości największej wydętości brzuśca (7 linii) oraz pasmie trzech linii rytych poniżej krawędzi wylewu. Cała powierzchnia zewnętrzna naczynia nosi dookoła ślady wyrównywania zgrzeblem. Czerep z gliny żelazistej, wypalanej utleniająco na kolor beżowoceglasty. Szklivo ołowiowe, bezbarwne, pokrywa cienką warstwą całą (z wyjątkiem spodniej części dna) powierzchnię wewnętrzną i zewnętrzną naczynia. B.K.

Medium glazed pitcher with ovoidal belly and cylindrical, slightly tapering neck. Fairly high neck finished with a unseparated rim without pouring spout. Band-shaped handle with raised edges is attached between the upper part of the neck below the rim and the upper part of the belly. Maximum curve of belly at the half height of the vessel. Flat base with traces of wire cutting, separated into a triangular foot. The transition of the neck into the upper part of belly is accented by a slight step.

Pitcher is decorated with surrounding engraved lines concentrated in a wider band at the height of the largest curve of belly (7 lines) and a band of three engraved lines below the rim's edge. The entire outer surface of the vessel bears all-round signs of smoothing. Body of ferruginous clay, fired in oxidising atmosphere to beige-brick red colour. Lead glaze, transparent, covering as a thin layer the entire (except the bottom of the base) internal and external surface of the vessel. B.K.

CHRONOLOGY: 15th–first half of the 16th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 225 mm, rim diameter 100 mm, belly diameter 180 mm, base diameter 120 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/1932; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tandeta in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1 poł. XVI w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 115 mm, średnica wylewu 68 mm, średnica brzuśca 100 mm, średnica dna 70 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/103/2/901; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze w obrębie Zielonej Bramy w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Mały szkliwiony dzbanuszek-kubek z kulistym brzuścem, cylindryczną szyjką i taśmowatym uchem. Szyjka prosta, lekko lejkowata z niewyodrębnioną krawędzią wylewu, bez dziobka do nalewania. Ucho z taśmowate z zaoblonymi krawędziami, mocowane między brzuścem powyżej jego załomu a szyjką naczynia poniżej wylewu. Dno płaskie ze śladami odcinania drutem, wyodrębnione w trójkątną stopkę. Naczynie zdobione wałeczkami plastycznymi – pojedynczy wałeczek w górnej części brzuśca z dwoma wyrazistymi wałeczkami

na pograniczu szyjki i brzuśca oraz pojedynczym spłaszczonym wałeczkiem poniżej krawędzi wylewu. W dolnej części naczynia zagładzane żłobki dookólne. Czerep z gliny żelazistej, wypalanej utleniająco na kolor beżowoceglasty. Słabe szkliwo ołowiowe, bezbarwne, z zielonkawymi przebarwieniami pokrywające cienką warstwą całą (łącznie ze spodnią częścią dna) powierzchnię zewnętrzną i większość powierzchni wewnętrznej naczynia.

B.K.

61

Small glazed pitcher/mug with a spherical belly, cylindrical neck and band-shaped handle. Straight neck, slightly funnel-shaped with unseparated rim's edge, without a pouring spout. Band-shaped handle with rounded edges, attached between the belly above its curve and the neck of the vessel below the rim. Flat base with traces of wire cutting, separated into a triangular foot. Vessel decorated with cordons – a single cordon in the upper part of the belly and two cordons on the

border between the neck and belly, and a single flattened cord below the rim's edge. In the lower part of the vessel, smoothed surrounding grooves. Body of ferruginous clay, oxidising firing to beige-brick red. Weak lead glaze, transparent, with greenish discolouration covering as a thin layer the entire (including the bottom of the base) outer surface and most of the inner surface of the vessel.

B.K.

CHRONOLOGY: first half of the 16th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 115 mm, rim diameter 68 mm, belly diameter 100 mm, base diameter 70 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/103/2/901; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations within the Zielona Brama (Green Gate) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2–3 ćw. XVI w. SUROWIEC: kamionka, glina żelazista. WYMIARY: średnice brzuśców: 1) ok. 160 mm, 2) ok. 140 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/39/4/992; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Rajskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Trzy fragmenty dwóch dzbanów kamionkowych typu Bartmannkrug z kulistym lub jajowatym brzuścem. Fragment większy to część szerokiej szyjki i górnej części brzuśca dzbana kulistego z zachowaną znaczną częścią dekoracyjnej nakładki z twarzą brodatego mężczyzny. Rysunek twarzy realistyczny: z kształtnym nosem, sumiastym wąsem opadającym na długą, przyciętą poprzecznie brodę. Na największej wydętości brzuśca widoczny fragment dookołnej, wąskiej nakładki reliefowej z wicią roślinną i czworobocznym medalionem (?). Powyżej fryzu poziome i pionowe nakładki z motywem liścia akantu. Dwa mniejsze fragmenty pochodzą

ze środkowej części brzuśca drugiego dzbana, zdobionego przy pomocy plastycznych aplikacji. W opasującym największą wydętość wąskim fryzie umieszczono zachowany we fragmencie, wykonany majuskułą napis „...ILT : SO : IST : M...”, będący częścią toastu: „WAN GOT WIL SO IS MEIN SZIL”. Poniżej i powyżej fryzu naczynie zdobiono nakładkami z liściem akantu oraz okrągłymi medalionami z męskimi profilami. Przełamy ścianek obu naczyń jasnoszare, pokryte od zewnątrz jasnobrązowym szkliwem solnym, lekko nakrapianym jaśniejszymi punktami. Strona wewnętrzna nieszkliwiona. Wyroby nadreńskie z Kolonii lub Frechen.

B.K.

Three fragments of two 'Bartmannkrug' type stoneware pitchers with a spherical or ovoidal belly. The larger fragment is part of the wide neck and upper part of the belly of the spherical pitcher with a significant portion of the decorative appliqué with the face of the bearded man preserved. Realistic representation of bearded man face with a shapely nose, bushy mustache falling on a long, cross cut beard. At the height of the largest curve of belly visible fragment of surrounding, narrow relief appliqué with vine and a four-sided medallion (?). Above the frieze, horizontal and vertical appliques with acanthus leaf motif. Two smaller fragments come

from the middle of the belly of the second pitcher decorated with appliques. On the narrow frieze enclosing the largest curve of belly there is a partially preserved written with capital letters inscription '...ILT: SO: IST: M ...' being part of the toast: 'WAN GOT WILSOISMEINSZIL'. Below and above the frieze the vessel was decorated with acanthus leaf appliques and round medallions with male profiles. Sections of walls of both vessels are light grey, covered on the outside with light brown salt glaze, slightly spotted with lighter points. Inner side unglazed. Rhineland products from Cologne or Frechen.

B.K.

CHRONOLOGY: second-third quarter of the 16th century. RAW MATERIAL: stoneware, ferruginous clay. DIMENSIONS: belly diameters: 1) approx. 160 mm, 2) approx. 140 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/39/4/992; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Rajska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2–3 ćw. XVI w. SUROWIEC: kamionka, glina kaolinowa. WYMIARY: rekonstruowana wysokość naczynia 115 mm, średnica brzuśca 64 mm, średnica dna 54 mm. NR INW. MAG/GD/255/3/7/132; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze u zbiegu ul. Targ Rybny i Grodzka 48 w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: B. Kościński, *Pucharek kamionkowy ok. połowy XVI w.*, w: E. Trawicka, B. Ceynowa (red.), *Gdańsk w Europie, Europa w Gdańsku. Kontakty handlowe i kulturowe Gdańska w XVI wieku w świetle wykopalisk archeologicznych. Katalog wystawy*, Gdańsk 2011, s. 35, ryc. 21.

Mały dzbanuszek kamionkowy typu *Trichterhalskrug*, zdobiony aplikacjami plastycznymi. Zachowany w centralnej i dolnej części dzbanuszek ze zrekonstruowanym lejkatym wylewem, przechodzącym w kulisty brzusec osadzony na stopce z zagładzanym falistym pierścieniem. W środkowej części brzuśca owalne taśmowate ucho. Po obu jego stronach oraz części przeciwległej do ucha umiejscowione trzy okrągłe aplikacje plastyczne. W otoczonych wąskimi wieńcami polach skrótowno

przedstawiona historia zbawienia świata – na bocznych aplikacjach sceny Zwiastowania Maryi oraz Zmartwychwstania Jezusa. Pomiedzy nimi, w części frontowej naczynia, częściowo zachowana aplikacja ze sceną Ukrzyżowania (?). Czerep naczynia barwy kremowoszarawej z nieznacznym rumieniem popiołowym, zewnętrznie szklwiony bezbarwnym szklwem solnym. Wyrób nadreński z Siegburga.

B.K.

63

Small stoneware pitcher of the *Trichterhalskrug* type decorated with appliques. Pitcher preserved in the central and lower parts with a reconstructed funnel-shaped rim passing into a spherical belly mounted on a foot with a smoothed wavy ring. In the middle of the belly an oval band-shaped handle. On both sides of it and in the part opposite the handle there are three round appliques. In the fields surrounded by narrow wreaths,

the history of world salvation is briefly presented – on the side appliques the scene of the Annunciation and the Resurrection of Jesus. Between them in the front part of the vessel, partly preserved applique with the Crucifixion scene (?). Body of creamy-greyish colour with slight ash glaze, externally glazed with transparent salt glaze. Rhineland product from Siegburg.

B.K.

CHRONOLOGY: second-third quarter of the 16th century. RAW MATERIAL: stoneware, kaolin clay. DIMENSIONS: reconstructed vessel height 115 mm, belly diameter 64 mm, base diameter 54 mm. INV. NO. MAG/GD/255/3/7/132; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at the junction of ul. Targ Rybny and ul. Grodzka 48 in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: B. Kościński, *Pucharek kamionkowy ok. połowy XVI w.*, in: E. Trawicka, B. Ceynowa [eds.], *Gdańsk w Europie, Europa w Gdańsku. Kontakty handlowe i kulturowe Gdańska w XVI wieku w świetle wykopalisk archeologicznych. Katalog wystawy*, p. 35, Fig. 21.

CHRONOLOGIA: 2–3 ćw. XVI w. SUROWIEC: kamionka, glina kaolinowa. WYMIARY: wielkość fragmentu 60 × 65 mm, średnica brzuśca ok. 70 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/20/51/1517; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze na Wyspie Spichrzów w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Fragment kamionkowego pucharka z lejkowatą szyjką typu Trichterhalskrug. Zachowana środkowa partia ovoidalnego brzuśca zdobionego kolistymi aplikacjami plastycznymi. Pozostałości dwóch skrajnych nakładek widoczne w niewielkim stopniu, trzecia aplikacja – zachowana w całości – przedstawia scenę ukrzyżowania Chrystusa ze stojącymi po obu stronach postaciami Maryi i Jana Apostoła. Zewnętrzna krawędź nakładki

zdobi wieniec roślinny, po którego wewnętrznej stronie czytelne, symetrycznie wykonane w lustrzanym odbiciu, napisy: „*LUCASAM* 23” oraz „*MAT*AM* 27”, odnoszące się do rozdziałów ewangelii św. Łukasza i św. Mateusza z opisami Pasji. Czerep naczynia białawy, od zewnątrz pokryty bezbarwnym szkliwem solnym. Wyrób nadreński z Siegburga.

B.K.

64

Fragment of a stoneware beaker with a funnel neck of the Trichterhalskrug type. The middle part of the ovoidal belly is decorated with circular appliques. Remains of the two extreme ones are visible to a small extent, the third appliqué – completely preserved represents the scene of the crucifixion of Christ with the figures of Mary and John the Apostle standing on both sides. The outer edge of the appliqué is decorated with

a floral wreath, on the inside of which legible symmetrically mirrored inscriptions ‘* LUCASAM * 23’ and ‘* MAT * AM * 27’, referring to the chapters of the Gospel of Luke and the Gospel of Mathew with descriptions of the Passion. The body of the vessel is whitish, from the outside covered with transparent salt glaze. Rhineland product from Siegburg.

B.K.

CHRONOLOGY: second-third quarter of the 16th century. RAW MATERIAL: stoneware, kaolin clay. DIMENSIONS: fragment size 60 × 65 mm, belly diameter approx. 70 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/20/51/1517; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations on Wyspa Spichrzów (Granary Island) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2–3 ćw. XVI w. SUROWIEC: kamionka, glina żelazista. WYMIARY: wysokość fragmentu 133 mm, średnica wylewu 61 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/100/1/275; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Długie Ogrody w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Fragment kamionkowego dzbanka typu Bartmannkrug. Zachowany wylew z szyjką i częścią górnej partii brzuśca. Brzusiec pierwotnie kulisty przechodzi płynnie w wysoką, stosunkowo szeroką szyjkę zakończoną od góry cylindrycznym wylewem podkreślonym dwiema parami dookólnych wałków plastycznych. W górnej części brzuśca oraz na pograniczu szyjki i wylewu zachowane zaczepy odbitego, taśmowego ucha. Na szyjce zachowana górna część szerokiej nakładki z twarzą

brodacza z plastycznym rysunkiem oczu, nosa i bocznych pasm brody. Na zachowanej partii górnej części brzuśca sąsiadują ze sobą dalsze nakładki plastyczne – skierowany ku górze trójkątny liść akantu oraz okrągły medalion z widoczną z profilu głową brodatego mężczyzny. Przełam jasnoszary, od zewnątrz kryjące jasnobrązowe szkliwo solne, tylko lekko nakrapiane jaśniejszymi punktami. Wyrób nadreński z Kolonii lub Frechen.

B.K.

65

Fragment of 'Bartmannkrug' type stoneware pitcher. Rim with a neck and a part of the upper belly is preserved. The originally spherical belly smoothly passes into a high, relatively wide neck topped with a cylindrical rim accented by two pairs of surrounding plastic rolls. In the upper part of the belly and on the border between the neck and the rim there are preserved attachments of broken band-shaped handle. The upper part of the wide appliqué with a bearded

face with a plastic representation of eyes, nose and side strands of the beard is preserved on the neck. On the preserved part of the upper part of the belly there are next appliques – an upward triangular acanthus leaf and a round medallion with the head of a bearded man visible from the profile. Section light grey, outside covering light brown salt glaze with lighter spots. Rhineland product from Cologne or Frechen.

B.K.

CHRONOLOGY: second-third quarter of the 16th century. RAW MATERIAL: stoneware, ferruginous clay. DIMENSIONS: fragment height 133 mm, rim diameter 61 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/100/1/275; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Długie Ogrody in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 4 ćw. XVI w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: średnica wylewu 60,79 mm, wysokość 174 mm, średnica dna 82,20 mm. NR INW. MAG/GD/255/20/46/20466; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Jaglanej 3/5 w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban o przysadzistym owoidalnym brzuścu i cylindrycznym szerokim wylewie. Dno w formie podwójnego pierścienia o półwałeczkowatych profilach. Zachowane w dolnej partii ucho. Egzemplarz zachowany w około 75%, rekonstruowany. Dzban toczony na kole, kamionka.

Dolna część brzuśca dekorowana kanelowaniem, górna nacięciami (krebsschnitt) i odciskanyymi motywami roślinnymi w rezerwach. Wylew dekorowany aplikacjami plastycznymi w formie lwich głów. Kamionka, import, warsztaty w Siegburgu. J.D.

66

Pitcher with a squat ovoidal belly and a cylindrical wide rim. Base in the form of a double ring with semicircular cross section. Handle preserved in the lower part. Specimen preserved in about 75% preserved, reconstructed. Wheel-thrown pitcher, stoneware. The lower

part of the belly is decorated with fluting, the upper part is decorated with incisions (krebsschnitt) and imprinted floral motifs in reserves. Rim decorated with appliques in the form of lion heads. Stoneware, import, workshops in Siegburg. J.D.

CHRONOLOGY: fourth quarter of the 16th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: rim diameter 60.79 mm, vessel height 174 mm, base diameter 82.20 mm. INV. NO. MAG/GD/255/20/46/20466; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Jaglana 3/5 in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: średnica wylewu 84,09 mm, wysokość 184 mm, średnica dna 94,47 mm. NR INW. MAG/GD/255/100/5/5578; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Długie Ogrody 110 w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban o lekko owoidalnym brzuścu i cylindrycznym wylewie. Dno w formie pierścienia o półwałeczkowatym profilu. Zachowany w 90%, brak ucha, drobne odpryski. Dzban toczony na kole, kamionka. Kolorystyka naczynia szaroniebieska. Kompozycja dekoracji brzuśca w formie

drobnego rzutu pokrywającego cały korpus. Rzut w formie plastycznych aplikacji, przedstawiających wazon z kwiatami. Przy wylewie i dnie wąskie pasy malowane niebiesko. Kamionka, import warsztaty w rejonie Westerwaldu. J.D.

67

Pitcher with a slightly ovoidal belly and a cylindrical rim. Base in the form of a ring with a semicircular cross section. Specimen preserved in 90%, small dents, no handle. Wheel-thrown pitcher, stoneware. Greyish blue colours. Composition of the belly decoration in the form

of a fine design covering the entire body. Design in the form of appliques representing a vase of flowers. Narrow blue painted bands at the rim and base. Stoneware, import, workshops in the Westerwald area. J.D.

CHRONOLOGY: 17th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: rim diameter 84.09 mm, vessel height 184 mm, base diameter 94.47 mm. INV. NO. MAG/GD/255/100/5/5578; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Długie Ogrody 110 in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1 poł. XVII w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 78 mm, średnica wylewu 80 mm, średnica dna 43 mm. NR INW. MAG/GD/255/125/1/451; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Bogusławskiego w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Mały garnuszek-kubek z uchem, pseudomajolikowy, szklwiony. Największa wydętość brzuśca w górnej połowie naczynia, dołem silnie podcięta przechodzi w wąskie dno wyodrębnione w niską, pionową stopkę. Wylew prosty, wychylony lejkowato. Pomiedzy krawędzią wylewu a brzuścem, nieznacznie poniżej jego załomu, wałeczkowate, łukowato wygięte ucho. Powierzchnia zewnętrzna naczynia angobowana białą gliną (bez części przydennej), na niej dekoracja malowana różkiem w postaci obwiedzionych brązowych konturem kwiatków o okrągłych płatkach, rozmieszczonych równomiernie na obwodzie brzuśca. Płatki

kwiatowe naprzemiennie wypełniane farbą w kolorze ochry oraz zielonym. Dekoracja podkreślona dookołnymi, pojedynczymi brązowymi liniami malowanymi różkiem na przewężeniu szyjki oraz poniżej dolnego zaczepu ucha. Wylew oraz ucho dodatkowo zdobione malowanymi brązowo krótkimi kreskami. Naczynie szklwione obustronnie bezbarwnym szklwem ołowowym, nieciągłym od wewnątrz, nieobejmującym części przydennej od zewnątrz. Gлина żelazista bez widocznej domieszki schudzającej wypalona na kolor ceglasty. Wyrób małopolski prawdopodobnie z warsztatu w Miechocinie.

B.K.

68

Small pot – mug with a handle, majolica, glazed. The largest curve of belly in the upper half of the vessel, strongly undercut below, passes into a narrow base separated into a low, vertical foot. Straight funnel-shaped rim. Between the rim's edge and the belly, slightly below its curve, a cylindrical, arched handle. The outer surface of the vessel is covered with white clay slip (without the bottom part), on which the decoration is painted with a cone in the form of flowers with round petals enclosed with contours, evenly distributed around the belly. Flower petals alternately filled with ochre

and green paint. Decoration accented by surrounding brown lines painted with a cone at the narrowing of the neck and below the lower handle attachment. The rim and the handle are additionally decorated with brown painted short lines. The vessel is glazed on both sides with transparent lead glaze, discontinuous inside, not including the bottom part outside. Ferruginous clay without visible tempering admixture fired brick red. Product from Lesser Poland, probably from workshop in Miechocin.

B.K.

CHRONOLOGY: first half of the 17th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 78 mm, rim diameter 80 mm, base diameter 43 mm. INV. NO. MAG/GD/255/125/1/451; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Bogusławskiego in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 250 mm, średnica wylewu 94 mm, średnica brzuśca 166 mm, średnica dna 110 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/4/4013; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Rajskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban malowany różkiem, szkliwiony obustronnie. Dzban z jajowatym brzuścem i wysoką, cylindryczną, lekko lejko-watą szyjką bez wyodrębnionego wylewu. Załom brzuśca łagodny, na około $\frac{1}{2}$ wysokości naczynia. Szyjka ograniczona od dołu podwójnym plastycznym wałkiem, przy górnej krawędzi profilowana dwoma dookólnymi żłobkami. Ucho taśmowate z podniesionymi brzegami łączy szyjkę poniżej wylewu z brzuścem nieco powyżej jego maksymalnej wydętości. Dno od spodu nieszkliwione, nieznacznie wklęsłe ze śladami zagładzania, na obwodzie wyodrębnione w trójkątną stopkę. Powierzchnia zewnętrzna naczynia zdobiona ornamentem liniowym wykonanym różkiem z użyciem białej, gęstej glinki, dającej efekt lekkiej wypukłości ornamentu. Wątki dekoracyjne umieszczone w dwóch występujących nad sobą strefach rozdzielonych dookólną linią i warkoczem, malowanymi na wysokości dolnego zaczepu ucha. W strefie dolnej geometryczny motyw pięciu równomiernie rozmieszczonych, dużych, zwiniętych spiralnie linii. Pomiedzy nimi pionowe, rozwidlone górą zygzaki z polami wypełnionymi punktami. Strefa górna z motywem spiralnie

zwiniętych winnych wici, połączonych łukowato wygiętymi gałązkami z okrągłymi trójliściami i schematycznie zaznaczonymi kulkami gron. Na szyjce ułożone ukośnie kiście kwiatów lub gron wykonanych schematycznie z równoległych kresek. Całość pokryta przezrystym szkliwem ołowiowym – od zewnątrz zielonym, nadającym czerepowi barwę brunatną z zielonym wzorem ornamentu, od wewnątrz bezbarwnym miodowym. Glina żelazista, wypał utleniający na kolor ceglasty. Wyrób miejscowy. B.K.

69

Jug painted with a cone, glazed on both sides. Pitcher with an ovoidal belly and a tall, cylindrical-slightly funnel-shaped neck without a separated rim. Gentle curve of belly, at about $\frac{1}{2}$ of the height of the vessel. The neck is limited from the bottom with a double cordon, at the upper edge profiled with two surrounding grooves. Band-shaped handle with raised edges connecting the neck below the rim with the belly slightly above its maximum curve. Base's bottom unglazed, slightly concave with traces of smoothing, separated on the perimeter in a triangular foot. The outer surface of the vessel is decorated with a linear ornament made with a cone using white, dense clay giving the effect of light convexity of the ornament. Decorative patterns placed in two zones one above another separated by a surrounding line and a braid painted at the height of the lower attachment of the handle. In the lower zone, a geometric motif of five evenly spaced, large, spiral lines. Between them vertical zigzags forked at the top with fields filled with

points. The upper zone with the motif of spirally wound vines connected with arched twigs with round trefoils and schematically marked grapes. Diagonally arranged bunches of flowers or grapes made schematically from parallel lines on the neck. The whole is covered with transparent lead glaze – outside green giving the body a brown colour with a green ornament pattern, inside transparent – honey. Ferruginous clay fired in oxidising atmosphere to brick red. Local product. B.K.

CHRONOLOGY: 17th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 250 mm, rim diameter 94 mm, belly diameter 166 mm, base diameter 110 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/4/4013; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Rajska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII w. SUROWIEC: glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość naczynia 95 mm, średnica wylewu 163 mm, średnica brzuśca 161 mm, średnica dna 70 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/4/4016; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Rajskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Wazowata czarka na nóżce. Naczynie szeroko otwarte z wysoko umieszczonym załomem brzuśca. Dolna część silnie podcięta, uformowana w dość wysoką, wąską nóżkę-stopkę z pierścieniem przydennym. Wylew prosty, wychylony lejkowato z wrębem pod pokrywą, pojedyncze taśmowate ucho między krawędzią wylewu a brzuścem poniżej załomu. Górna część brzuśca

zdobiona szerokim ornamentem radełkowym ukośnych prostokątów szrafowanych wewnątrz. Wyrób cienkościenny – toczony z białej glinki, szkliwiony dwustronnie szkliwem ołowiowym. Od wewnątrz szkliwo bładozielonkawe, od zewnątrz żółtawobrazowawe, nieciągłe przy dnie. Import z Małopolski (?). B.K.

70

Vase-like cup on a foot. Vessel with wide opening and a high curve of belly. Lower part strongly undercut, formed into a fairly high, narrow foot with a near bottom ring. Straight rim, funnel-shaped with lid notch, single band-shaped handle between the rim's edge and below the curve of belly. Upper part of the belly

is decorated with a broad rouletting of oblique rectangles internally hachured. Thin-walled product – whelthrown from white clay, glazed on both sides with lead glaze. Inside the glaze is pale greenish, outside it is yellowish brownish, discontinuous at the bottom. Import from Lesser Poland (?). B.K.

CHRONOLOGY: 17th century. RAW MATERIAL: kaolin clay. DIMENSIONS: vessel height 95 mm, rim diameter 163 mm, belly diameter 161 mm, base diameter 70 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/4/4016; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Rajska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 225 mm, średnica wylewu 100 mm, średnica brzuśca 145 mm, średnica dna 92 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/4/3118; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Rajskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban szklwiony obustronnie, malowany różkiem. Brzusiec owoidalny z załomem nieco poniżej $\frac{1}{2}$ wysokości naczynia. Wysoka, lejkowato rozchylona szyjka bez wyodrębnionego wylewu, oddzielona od brzuśca plastycznym wałkiem. Duże sztabkowe ucho z podniesionymi brzegami mocowane pomiędzy podstawą szyjki a największą wydętością brzuśca. Dno płaskie – nieznacznie wklęsłe, wyodrębnione w trójkątną stopkę podkreśloną od góry plastycznym wałkiem. Ornament malowany różkiem z użyciem gęstej białej glinki. Powierzchnia naczynia podzielona trzema szerokimi pasmami cienkich, dookólnych malowanych linii – w górnej części szyjki, górnej i środkowej części brzuśca. W pustą przestrzeń powyżej załomu brzuśca wkomponowane motywy ukośnych krzyży (łodyg?), schematycznie wykonanych kwiatów i ptaka (?). W górnej części brzuśca oraz na uchu motyw ukośnych kresek. Czerep wypalony na kolor ceglasty. Szklwiwo ołowiove

bezbarwne, kładzione obustronnie, niejednolite – nakrapiane drobnymi zielonkawo-brązowymi punktami. Od zewnątrz widoczne ślady przywierania naczyń w trakcie wypału.

B.K.

71

Pitcher glazed on both sides, painted with a cone. Ovoidal belly with curve slightly below $\frac{1}{2}$ of the vessel height. Tall, funnel-shaped neck without separated rim, separated from the belly with a cordon. Large, bar-shaped ear with raised edges, attached between the base of the neck and the largest curve of belly. Flat base – slightly concave, separated into a triangular foot accented from above with a cordon. Decoration painted with a cone using dense, white clay. The surface of the vessel is divided into three broad bands of thin, surrounding painted lines – in the upper part of the neck, upper and middle part of the belly. Motifs of oblique crosses (stems), schematically painted flowers and a bird (?) are integrated into the empty space above the curve of belly. Motif of diagonal lines in the upper part of the belly and on the handle. Fired brick red. Transparent

lead glaze on both sides, heterogeneous – with small greenish/brown spots. On the outer surface visible traces of contact with other vessels during firing. B.K.

CHRONOLOGY: 17th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 225 mm, rim diameter 100 mm, belly diameter 145 mm, base diameter 92 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/4/3118; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Rajska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: średnica wylewu 31,31 mm, wysokość 120,76 mm, średnica dna 57,77 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/9217; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Flasza dwuucha o lekko owoidalnym brzuścu i niskim wylewie profilowanym wałeczkiem. Dwa poziome ucha. Zachowana w 100%. Naczynie toczone na kole, kamionka. Brak dekoracji. Import Niemcy. J.D.

Flask with two handles, slightly ovoidal belly and low rim with a profiled roll. Two horizontal handles. Vessel preserved in 100%. Wheel-thrown vessel, stoneware. No decoration. Stoneware, import, Germany. J.D.

CHRONOLOGY: 17th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: rim diameter 31.31 mm, vessel height 120.76 mm, base diameter 57.77 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/9217; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1 poł. XVII w. SUROWIEC: glina żelazista. WYMIARY: wysokość naczynia 270 mm, średnica wylewu 120 mm, średnica dna 143 mm. NR INW. MAG/GD/255/125/1/1038; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Bogusławskiego w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Wysoki, cylindryczny kufel pseudomajolikowy, szkliwiony, zachowany częściowo. Naczynie o formie cylindrycznej, lekko stożkowato zwężającej się ku górze, z nieznacznie rozchyloną częścią przywylewową. Krawędź wylewu niewyodrębniona, zaokrąglona. Poniżej doklejone wysokie, taśmowate ucho z podniesionymi brzegami. Dno płaskie, niewyodrębnione. Powierzchnia zewnętrzna wraz z uchem pokryta dekoracją malowaną różkiem na białej angobie. Kompozycja z par wydłużonych liści o zębatych brzegach (akantu?), rozchylonych w literę v, wydzielających wysokie na całe naczynie trzy pola romboidalne i występujące między nimi, ustawione w klepsydre, pola trójkątne. Środki rombów wypełniają motywy zbliżone do kiści winogron, złączone podstawami stożki pokryte są wątkiem rybiej łuski. Pojedyncze stożki wypełniają trójkątne pola u podstawy naczynia. Między rozchylonymi liśćmi, tworzącymi górne pola trójkątne, wkomponowano gałązki z wąskim liściem i dwoma kwiatkami. Poszczególne elementy

Tall, cylindrical majolica tankard, glazed, partially preserved. Vessel with a cylindrical form, slightly conically tapered towards the top, with a slightly flared rim part. The rim's edge is not separated, rounded. A tall, band-shaped handle with raised edges is attached below the rim. Flat base, not separated. On the entire height of the vessel, the outer surface with the handle is covered with a cone painted decoration on a white engobe. Composition consists of pairs of elongated leaves with indented edges (acanthus?) parted in the letter v, contacting the tops and bases, separating three rhomboidal fields throughout the vessels and the triangular fields between them arranged in the hourglass. The centres of the high fields are filled with motifs similar to a bunch of grapes – cones joined together with bases – diamonds covered with fish scale pattern. Single, similar cones fill the triangular fields at the base of the vessel. Between the parted leaves forming the upper triangular fields,

CHRONOLOGY: first half of the 17th century. RAW MATERIAL: ferruginous clay. DIMENSIONS: vessel height 270 mm, rim diameter 120 mm, base diameter 143 mm. INV. NO. MAG/GD/255/125/1/1038; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Bogusławskiego in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

obwiedzione brązowym konturem i wypełnione malaturą zieloną (liście, pąki kwiatowe) oraz ochrową (płatki kwiatowe, plamki na gronach). Kompozycja ograniczona od góry i dołu potrójną linią dookoła w kolorze ochry, wykonaną różkiem. Dodatkowa ciemnobrązowa linia falista poniżej wylewu oraz ukośne kreski na całej wysokości ucha. Kufel pokryty obustronnie bezbarwnym

szkliwem ołowiowym (dno nieszkliwione na zewnątrz, wewnątrz w niewielkim stopniu). Gлина żelazista bez widocznej domieszki schudzającej, wypalona na kolor ceglasty. Forma naczynia i dekoracja zdradzają wpływy garncarstwa Imperium Otomańskiego, zwłaszcza majoliki z Iznik. Wyrób małopolski, prawdopodobnie z warsztatu w Miechocinie.

B.K.

73

branches with a narrow leaf and two flowers facing away are integrated. Individual elements are surrounded by a brown border and filled with paintings in green (leaves, flower buds) and ochre (flower petals, spots on bunches). Composition limited from above and below by a pattern of a triple surrounding line made with a cone in ochre colour. In addition, dark brown, surrounding wavy line below the rim and oblique lines across the entire height of the handle. The whole (except the base) covered on

both sides with transparent lead glaze (the bottom surface of the base is unglazed, the inner surface to a small degree). Ferruginous clay without visible tempering admixture fired brick red. Both the form of the vessel and the decoration elements reveal the influence of the pottery of the Ottoman Empire, in particular majolica from Iznik. Product from Lesser Poland probably from workshop in Miechocin.

B.K.

CHRONOLOGIA: 2 poł. XVII–XVIII w. SUROWIEC: fajans, glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość naczynia 192 mm, średnica wylewu 100 mm, średnica brzuśca 135 mm, średnica dna 90 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/3/17159; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Rajskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Malowany dzban fajansowy, stołowy, z jajowatym brzuścem i wysoką cylindryczną, lekko lejkową szyjką bez wyodrębnionej krawędzi wylewu. Sztabkowate ucho, z brzegami podniesionymi w części górnej i dolnej, łączy maksymalną wydętość brzuśca z szyjką poniżej wylewu. Dno płaskie, nieszkliwione, wyodrębnione w wałeczkową stopkę ze słabymi śladami odcinania. Czerep kremowobeżowy, szkliwiony od wewnątrz połyskliwym szkliwem ołowiowym barwy żółtej, od zewnątrz białym

szkliwem cynowym pokrytym ornamentem kwiatowym malowanym kobaltem i zielenią miedziową. Dekorację na brzuścu tworzą, obwiedzione czarnym konturem, zielono-niebieskie kwiaty róży (?), osadzone na potrójnie rozgałęzionych, kolczastych łodygach. W części górnej brzuśca pojedynczy motyw wiszącego kwiatu bzu, na szyjce występujące naprzemiennie niebieskie gałązki palmowe i zielone liście. Wyrób miejscowy. B.K.

Painted faience, table pitcher with an ovoidal belly and a high cylindrical, slightly funnel-shaped neck without a separated rim's edge. A bar-shaped ear with raised edges in the upper and lower parts connects the maximum curve of belly with the neck below the rim. Flat base, unglazed, separated into a cylindrical foot with weak traces of cutting. Cream-beige body glazed on the inside with shiny yellow lead glaze and on the

outside with white tin glaze covered with a floral ornament painted with cobalt and copper green. The decoration on the belly consists of greenish blue rose flowers (?) surrounded by a black contour, placed on triple-branched, thorny stems. In the upper part of the belly there is a single motif of a hanging lilac flower, alternating blue palm branches and green leaves on the neck. Local product. B.K.

CHRONOLOGY: second half of the 17th–18th century. RAW MATERIAL: faience, kaolin clay. DIMENSIONS: vessel height 192 mm, rim diameter 100 mm, belly diameter 135 mm, base diameter 90 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/3/17159; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Rajska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 4 ćw. XVII–1 ćw. XVIII w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: średnica wylewu 87,70 mm, wysokość 144,53 mm, średnica dna 103,08 mm. NRINW. MAG/GD/255/20/46/9899; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Jaglanej 3/5 w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kufel o cylindrycznej formie. Dno w formie potrójnego pierścienia o półwałeczkowatych profilach. Wylew zwężony, dostosowany do pokrywki. Zachowany w około 75%, ubytki w partii dna i czerepu. Kamionka toczona na kole. Kompozycja dekoracji brzuśca pozioma pasmowa. Przy wylewie i dnie wąskie pasy z dekoracją

w formie aplikacji plastycznych, motywy roślinne i zwierzęce. Stylizacja przypomina sceny polowań. Centralna część dekorowana lekko skośną szachownicą. Pola wyznaczone nacięciami, malowane kolumnowo naprzemiennie: fioletowo i niebiesko. Kamionka, import, warsztaty w rejonie Westerwaldu. J.D.

75

Cylindrical beer tankard. The base is in the form of a triple ring semicircular in cross section. Narrowed rim, adapted to the lid. Vessel preserved in about 75%, defects in the base and body parts. Wheel-thrown beer tankard, stoneware. Composition of belly decoration horizontal, band. At the rim and the base, narrow bands with

decoration in the form of appliques, floral and animal motifs. The stylisation resembles hunting scenes. The central part is decorated with a slightly oblique checkered pattern. Fields marked with cuts, painted alternately, violet and blue. Stoneware, import, workshops in the Westerwald area. J.D.

CHRONOLOGY: fourth quarter of the 17th century–first quarter of the 18th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: rim diameter 87.70 mm, vessel height 144.53 mm, base diameter 103.08 mm. INV. NO. MAG/GD/255/20/46/9899; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Jaglana 3/5 in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 4 ćw. XVII–1 ćw. XVIII w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: średnica wylewu 82,16 mm, wysokość 132,99 mm, średnica dna 97,28 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/3/236; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Heweliusza/Rajska w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kufel o cylindrycznej formie. Dno w formie pierścienia o półwałeczkowatym profilu. Wylew zwężony, dostosowany do pokrywki. Ucho z zachowanymi otworami po mocowaniu pokrywki. Zachowany w 100%, drobne odpryski. Kufel kamionkowy, toczony na kole. Kompozycja dekoracji brzuśca pozioma pasmowa. Przy

wylewie i dnie wąskie pasy z dekoracją w formie aplikacji plastycznych, diamenty. Centralna część zdobiona wolutowymi wiciami roślinnymi z owocami prawdopodobnie morwy. Kamionka, import warsztaty w rejonie Westerwaldu.

J.D.

76

Cylindrical beer tankard. The base is in the form of a ring semicircular in cross section. Narrowed rim, adapted to the lid. Handle with preserved holes for lid fastening. Vessel preserved in 100%, small dents. Wheel-thrown beer tankard, stoneware. Composition of belly

decoration horizontal, band. At the rim and the base, narrow bands with decoration in the form of appliques, diamonds. The central part is decorated with volute vines with probably mulberry fruit. Stoneware, import, workshops in the Westerwald area.

J.D.

CHRONOLOGY: fourth quarter of the 17th century–first quarter of the 18th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: rim diameter 82.16 mm, vessel height 132.99 mm, base diameter 97.28 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/3/236; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Heweliusza/ul. Rajska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: kon. XIV–poł. XV w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość 76 mm, średnica otworu 64 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/129/2/2798; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Szklanica maczugowata, fragment. Poniżej zaokrąglonej krawędzi dookolna, barwiona na niebiesko nitka szklana. Korpus zdobiony pionowo wyciągniętymi sopłami. Na krawędzi sopli barwione na niebiesko krople szklane.

O.K.

Mace-like beaker, fragment. Surrounding blue coloured glass thread below the rounded edge. The body is decorated with vertical icicles. Blue stained glass drops on the edge of the icicle.

O.K.

CHRONOLOGY: end of the 14th–mid-15th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: height 76 mm, opening diameter 64 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/129/2/2798; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XV w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość 97 mm, średnica otworu 73 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/129/2/2784; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: O. Krukowska, *Późnośredniowieczne szklane naczynia stołowe z Głównego Miasta w Gdańsku*, w: E. Trawicka (red.), *XX Sesja Pomoroznawcza*, Gdańsk 2018, s. 225–236.

Szklanica fletowata, fragment. Górna partia korpusu lekko wybrzuszona. Poniżej krawędzi dookólna nitka szklana. Korpus pokrywają regularnie rozmieszczone kuliste guzki.

O.K.

78

Fluted beaker, fragment. Upper body slightly bulging. Surrounding glass thread below the edge. The body is covered with regularly arranged spherical prunts. O.K.

CHRONOLOGY: 15th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: height 97 mm, opening diameter 73 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/129/2/2784; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: O. Krukowska, *Późnośredniowieczne szklane naczynia stołowe z Głównego Miasta w Gdańsku*, in: E. Trawicka (ed.), *XX Sesja Pomoroznawcza*, Gdańsk 2018, pp. 225–236.

CHRONOLOGIA: 2 poł. XV w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość zachowana 195 mm, średnica otworu 84 mm, średnica korpusu 81 mm. NR INW. MAG/GD/255/68/2/4758A; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Kładki w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Szklanica fletowata, fragment. Górna partia smukłego, łagodnie stożkowatego, cienkościennego korpusu. Poniżej zaokrąglonej krawędzi dookoła, cienka nitka szklana. Poniżej drobne, nieregularne guzki pokrywają korpus. Szklanica do piwa. Czechy, Niemcy. O.K.

Fluted beaker, fragment. Upper part of the slender, slightly conical, thin-walled body. Surrounding thin glass thread below the rounded edge. Below small, irregular prunts cover the body. Beer beaker. Bohemia, Germany. O.K.

CHRONOLOGY: second half of the 15th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: preserved height 195 mm, opening diameter 84 mm, body diameter 81 mm. INV. NO. MAG/GD/255/68/2/4758A; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Kładki in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XV/XVI w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość zachowana 77 mm, średnica otworu 45/47 mm. NR INW. MAG/GD/255/125/1/2931; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Podwale Staromiejskie w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kielich z plastyczną dekoracją, fragment. Dolna partia konicznej czaszy obwiedziona dookoła niebieską nitką. W miejscu przejścia w trzon nałożona

plastyczna dekoracja uformowana szczypcami. Trzon pusty w środku, w górnej części obwiedziony dookoła barwną nitką. O.K.

80

Goblet with plastic decoration (fragment). Lower part of the conical bowl wrapped with a blue thread. In the place of transition into the stem, plastic decoration was

applied, formed with pliers. The stem is hollow. In the upper part wrapped with colourful thread. O.K.

CHRONOLOGY: 15th/16th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: height 77 mm, opening diameter 45/47 mm. INV. NO. MAG/GD/255/125/1/2931; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Podwale Staromiejskie in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XV–kon. XVI w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość 90 mm, średnica otworu 70 mm, średnica dna 50 mm. NRINW. MAG/GD/255/5/5/254; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Pańskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: O. Krukowska, *Krautstrunk – późnośredniowieczny puchar do wina*, 2016, <https://archeologia.pl/28-zabytek-miesiaca/zabytek-miesiaca-archiwum/367-wrzesien-2016>.

Krautstrunk – szklanica o beczułkowatym korpusie pokrytym spłaszczonymi owalnymi guzkami plastycznymi z wierzchołkami skierowanymi ku górze. Wylew

w formie miseczkowato ukształtowanego kołnierza. Dno silnie wysklepione. Krawędź dna podkreślona karbowaną taśmą. Import Niemcy? O.K.

81

Krautstrunk. Beaker with a barrel-shaped body covered with flattened oval plastic knobs with the tops pointing up. Rim in the form of a bowl-shaped collar. Base strongly arched. Base's edge accented by wavy band. Import Germany? O.K.

CHRONOLOGY: 15th–end of the 16th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: height 90 mm, opening diameter 70 mm, base diameter 50 mm. INV. NO. MAG/GD/255/5/5/254; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Pańska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: O. Krukowska, *Krautstrunk – późnośredniowieczny puchar do wina*, 2016, <https://archeologia.pl/28-zabytek-miesiaca/zabytek-miesiaca-archiwum/367-wrzesien-2016>.

CHRONOLOGIA: XV–XVI w. SUROWIEC: szkło leśne, barwione. WYMIARY: średnica otworu 44–47mm, wysokość 193 mm, średnica stopki 60 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/2/2536; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: O. Krukowska, *Późnośredniowieczne szklane naczynia stołowe z Głównego Miasta w Gdańsku*, w: E. Trawicka (red.), *XX Sesja Pomorzoznawcza*, Gdańsk 2018, s. 225–236.

Dzban barwiony prawdopodobnie kobaltem. Smukły, owalny korpus przechodzi w szyjkę łagodnie rozchylającą się ku górze. Krawędź nieregularna, pogrubiona. Dookolna nitka szklana oplata szyjkę. Taśmowate ucho

przymocowane w połowie szyjki oraz w górnej partii korpusu. Naczynie zdobione pionowymi optycznymi żeberkami. Silnie wysklepione dno podkreślone dookólną nicią szklaną. Import Niemcy? O.K.

82

Pitcher, probably stained with cobalt. Slender, oval body passes into the neck gently flaring upwards. Irregular, thickened edge. Surrounding glass thread around the neck. Band-like handle attached in the middle of

the neck and in the upper part of the body. Vessel is decorated with vertical optical ribs. Strongly arched base accentuated by surrounding glass thread. Import Germany? O.K.

CHRONOLOGY: 15th–16th century. RAW MATERIAL: forest glass, tinted. DIMENSIONS: opening diameter 44/47mm, height 193 mm, foot diameter 60 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/2/2536; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: O. Krukowska, *Późnośredniowieczne szklane naczynia stołowe z Głównego Miasta w Gdańsku*, in: E. Trawicka (red.), *XX Sesja Pomorzoznawcza*, Gdańsk 2018, pp. 225–236.

CHRONOLOGIA: XV–XVII w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość zachowana 260 mm, średnica otworu 40 mm, średnica dna 75 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/6672; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Świętojańskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Stangenglas – szklanica do piwa i wina. Poniżej krawędzi cylindrycznego korpusu dookólna karbowana taśma szklana. Powierzchnię zdobią owalne, spłaszczone

guzki o wystających wierzchołkach. Fragmentarycznie zachowana dzwonowata, pusta w środku stopa. Czechy, Niemcy. O.K.

Stangenglas. Below the edge of the cylindrical body, surrounding corrugated glass band. The surface is decorated with oval, flattened knobs with protruding tops.

Bell-shaped, hollow foot fragmentarily preserved. Beer and wine beaker. Bohemia, Germany. O.K.

CHRONOLOGY: 15th–17th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: height 260 mm, opening diameter 40 mm, base diameter 75 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/6672; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Świętojańska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVI–kon. XVII w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: wysokość 95 mm, średnica otworu 56 mm, średnica dna 63 mm. NR INW. MAG/GD/255/89/1/506; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tokarskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Szklanica. Cylindryczny korpus pokryty dekoracją optyczną. Krawędź zaokrąglona. Dno silnie wysklepione, obwiedzione niestarannie nitką szklaną. O.K.

Beaker. Cylindrical body covered with optical decoration. Edge rounded. Base strongly arched, carelessly wrapped with glass thread. O.K.

CHRONOLOGY: 16th–end of the 17th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: height 95 mm, opening diameter 56 mm, base diameter 63 mm. INV. NO. MAG/GD/255/89/1/506; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tokarska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVI–XVII w. SUROWIEC: szkło bładozielone. WYMIARY: wysokość zachowana 90 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/39/4/5123; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze na Wyspie Spichrzów w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: O. Krukowska, *Szkło w stylu weneckim jako przejaw wielokulturowości (mieszkańców) Gdańska*, w druku.

Kielich w stylu weneckim (*façon de Venise*), fragment. Dolna partia cylindrycznej czaszy, lekko wybrzuszonej w nasadzie, ku dołowi zwężającej się uskokowo.

Zachowaną część zdobi malowana białą emalią delikatna dekoracja pasowa w postaci drobnych punktów. Wyrób hut zaalpejskich. O.K.

85

Venetian style (*façon de Venise*) goblet, fragment. Lower part of the cylindrical bowl, slightly bulging at the base, tapering downwards. The preserved part is adorned

with white enamel painted delicate band decoration in the form of small dots. Product of transalpine glass foundries. O.K.

CHRONOLOGY: 16th/17th century. RAW MATERIAL: pale green glass. DIMENSIONS: height 90 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/39/4/5123; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations on Wyspa Spichrzów (Granary Island) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: Krukowska O. *Szkło w stylu weneckim jako przejaw wielokulturowości (mieszkańców) Gdańska* (in press).

CHRONOLOGIA: poł. XVI–kon. XVII w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: zachowana wysokość 105 mm, średnica otworu 110 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/4/3992; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze na Wyspie Spichrzów w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: O. Krukowska, *Szkło w badaniach archeologicznych Gdańska*, w: M. Fudziński, H. Paner (red.), *Stan badań archeologicznych miast w Polsce*, Gdańsk 2009, s. 437–453.

Szklanica w stylu weneckim (*façon de Venise*), fragment. Krawędź lekko wychylona na zewnątrz. Cylindryczny korpus zdobiony optycznie oraz filigranem. Wtapiane w powierzchnię naczynia pionowe pasma szkła mlecznego i cienkich białych nitek tworzą delikatną dekorację. W połowie wysokości korpusu rozmieszczone dookoła

plastyczne aplikacje w formie stylizowanego elementu roślinnego z barwną turkusową emalią. Tego typu szklarnice są charakterystycznymi wyrobami hut niemieckich i austriackich działających na północ od Alp, w których działali mistrzowie weneccy. O.K.

Venetian style (*façon de Venise*) glass, fragment. The edge slightly flared. Optically and filigree decorated cylindrical body. The vertical stripes of milky glass and thin white threads blended into the surface of the vessel create a delicate decoration. In the middle of the body height arranged around the plastic appliques in the form

of a stylised floral element with colourful turquoise glaze. These types of glasses are characteristic products of German and Austrian glass foundries operating north of the Alps, in which Venetian masters worked. O.K.

CHRONOLOGY: 16th–end of the 17th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: preserved height 105 mm, hole diameter 110 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/4/3992; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations on Wyspa Spichrzów (Granary Island) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: O. Krukowska, *Szkło w badaniach archeologicznych Gdańska*, in: M. Fudziński, H. Paner (eds.), *Stan badań archeologicznych miast w Polsce*, Gdańsk 2009, pp. 437–453.

CHRONOLOGIA: poł. XVI–XVII w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: średnica 100 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/39/4/5116; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze na Wyspie Spichrzów w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: O. Krukowska, *Szkło w stylu weneckim jako przejaw wielokulturowości (mieszkańców) Gdańska*, w druku.

Nakrywa w stylu weneckim (*façon de Venise*). Okrągła, spłaszczona, z charakterystycznym pierścieniem powyżej krawędzi. Zwieńczona sterczyną uformowaną ze szklanych kropli. Wcześniejsze egzemplarze pochodziły

z Wenecji, Niderlandów oraz Austrii. Późniejsze – ze Śląska i Czech. Służyły do utrzymania aromatu zaprawianych korzeniami trunków podawanych w szklanych lub pucharach. O.K.

87

Venetian style (*façon de Venise*) lid. Round, flattened, with a characteristic ring above the edge. Topped with a pinnacle formed of glass drops. Earlier specimens came from Venice, the Netherlands and Austria. Later

ones – from Silesia and Bohemia. They were used to maintain the aroma of flavoured liquors served in glasses or beakers. O.K.

CHRONOLOGY: 16th–17th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: diameter 100 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/39/4/5116; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations on Wyspa Spichrzów (Granary Island) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: O. Krukowska, *Szkło w stylu weneckim jako przejaw wielokulturowości (mieszkańców) Gdańska* (in press).

CHRONOLOGIA: XVI–kon. XVII w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość zachowana 70 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/6306; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tandeta w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Passglas (pasglas) – szklanica do piwa, fragment.
Górna partia ośmiokątnego korpusu. Krawędź zaokrą-
glona. Korpus optycznie ukośnie żebrowany. Niemcy,
Niderlandy, Skandynawia. O.K.

88

Passglas (pasglas), fragment. Upper part of the octag-
onal body. Edge rounded. Optically skew ribbed body.
Beer glass. Germany, the Netherlands, Scandinavia. OK

CHRONOLOGY: 16th–end of the 17th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: preserved height 70 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/6306; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tandeta in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII–poł. XVIII w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość 155 mm, średnica otworu 56 mm, średnica stopki 47 mm. NR INW. MAG/GD/255/100/5/4338; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Długie Ogrody w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kielich typu römer, do wina reńskiego. Kulista czasza (uszkodzona) wsparta na pustym walcowatym trzonie. Trzon zdobiony plastycznymi nakładkami, tzw.

malinkami. Stożkowata stopka uformowana ze zwiniętej spiralnie nitki szklanej. Niemcy? Niderlandy?. O.K.

89

Röemer. Spherical bowl (damaged) supported by an empty cylindrical stem. The stem is decorated with blobs (prunts). Biconical foot formed from a spirally

wound glass thread. Beaker for Rhine wine. Germany?, Netherlands?. O.K.

CHRONOLOGY: 17th–mid-18th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: vessel height 155 mm, opening diameter 56 mm, foot diameter 47 mm. INV. NO. MAG/GD/255/100/5/4338; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Długie Ogrody in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVI–kon. XVIII w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: średnica otworu 105 mm, wysokość 180 mm, średnica dna 95 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/4/5554; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze na Wyspie Spichrzów w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: O. Krukowska, *Szkło w badaniach archeologicznych Gdańska*, w: M. Fudziński, H. Paner (red.), *Stan badań archeologicznych miast w Polsce*, Gdańsk 2009, s. 437–453.

Szklanica koniczna, przewężona w środkowej partii korpusu. Zaokrąglona krawędź wachlarzowato wywinięta na zewnątrz. Dno wysklepione, niestarannie obwiedzione taśmą szklaną. Powierzchnię pokrywa

optyczny ornament sieciowy, powstający poprzez kształtowanie naczynia w formie. Typ zdobienia – popularny w Europie – wywodził się z tradycji szklarstwa weneckiego. O.K.

Glass conical beaker narrowed in the middle of the body. Rounded edge fan-shaped flared. Arched base, carelessly wrapped with glass band. The surface is covered by an optical net decoration created by shaping the

vessel in the mould. The type of decoration – popular in Europe – originates from the tradition of Venetian glassmaking. O.K.

CHRONOLOGY: 16th–end of the 18th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: opening diameter 105 mm, height 180 mm, base diameter 95 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/4/5554; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations on Wyspa Spichrzów (Granary Island) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: O. Krukowska, *Szkło w badaniach archeologicznych Gdańska*, in: M. Fudziński, H. Paner (eds.), *Stan badań archeologicznych miast w Polsce*, Gdańsk 2009, pp. 437–453.

CHRONOLOGIA: poł. XVI–kon. XVII w. SUROWIEC: szkło odbarwione. WYMIARY: wysokość trzonu 77 mm, średnica stopki 75 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/129/2/2582; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tandeta w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: O. Krukowska, *Naczynia w stylu weneckim z najnowszych badań w Gdańsku*, w druku.

Kieliszek w stylu weneckim (*façon de Venise*), fragment. W miejscu styku szczątkowo zachowanej czaszy z nóżką widnieje tarczka. W dolnej partii czaszy umieszczone symetrycznie plastyczne nitki szklane, których

zakończenia tworzą uszka. Trzon w kształcie tralki, pusty w środku, wsparty na płaskiej stopce. Tarczka w miejscu styku ze stopką. Huty zaalpejskie. O.K.

91

Venetian style (*façon de Venise*) goblet, fragment. A disc appears at the point of contact of the partially preserved bowl with a foot. In the lower part of the bowl there are symmetrical plastic glass threads, the ends of which

form ears. Baluster-shaped stem, hollow, supported on a flat foot. Disc at the point of contact with the foot. Product of transalpine glass foundries. O.K.

CHRONOLOGY: 16th–end of the 17th century. RAW MATERIAL: discoloured glass. DIMENSIONS: stem height 77 mm, foot diameter 75 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/129/2/2582; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tandeta in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: O. Krukowska, *Naczynia w stylu weneckim z najnowszych badań w Gdańsku* (in press).

CHRONOLOGIA: kon. XVI–poł. XVII w. SUROWIEC: szkło odbarwione. WYMIARY: wysokość 105 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/6307; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Kieliszek w stylu weneckim (*façon de Venise*), fragment. Utracona, stożkowata czasza wsparta na pustym w środku trzonie. W miejscu styku czary z trzonem umieszczona tarczka. Kulisty trzon zdobiony reliefową

dekoracją (motyw lwiej maski) kształtowaną w formie. Tarczka w miejscu styku z dzwonowatą, utraconą stopką. Huty zaalpejskie. O.K.

Venetian style (*façon de Venise*) goblet, fragment. Defected, conical bowl on a hollow stem. A disc placed at the point of contact of the bowl with the stem. Spherical stem adorned with relief decoration (lion mask motif)

shaped in a mould. Disc at the point of contact with the bell-shaped, defective foot. Product of transalpine glass foundries. O.K.

CHRONOLOGY: the end of the 16th–mid-17th century. RAW MATERIAL: discoloured glass. DIMENSIONS: height 105 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/6307; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVI–XVII w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość 160 mm, grubość 1,5 mm, średnica 80 mm. NR INW. MAG/GD/255/51/3/5; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Piwnej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Kieliszek. Stożkowata czasza wsparta na krótkim trzonie wybrzuszonym w $\frac{1}{3}$ wysokości. Fragmentarycznie zachowana dzwonowata stopka. O.K.

93

Goblet. Conical bowl on a short stem bulging at $\frac{1}{3}$ of height. Bell-shaped foot fragmentarily preserved. O.K.

CHRONOLOGY: 16th–17th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: height 160 mm, thickness 1.5 mm, diameter 80 mm. INV. NO. MAG/GD/255/51/3/5; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Piwna in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: poł. XVI–XVII w. SUROWIEC: szkło odbarwione. WYMIARY: wysokość 51 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/98/1/3459; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Długie Ogrody w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Kielich w stylu weneckim (*façon de Venise*), fragment. Dolna partia uformowanej uskokowo czaszy wsparta na trzonie. W połowie wysokości trzonu kulisty, spłaszczony nodus. Szkło filigranowe. Wtapiane

w powierzchnię naczynia pionowe pasma szkła mlecznego i cienkich białych nitek tworzą delikatną dekorację. Wyrób hut zaalpejskich. O.K.

94

Venetian style (*façon de Venise*) goblet, fragment. Lower part of a bowl on a stem. At $\frac{1}{2}$ of the stem height spherical, flattened nodus. Filigree glass. Vertical bands of

milky glass and thin white threads blended into the surface of the vessel create a delicate decoration. Product of transalpine glass foundries. O.K.

CHRONOLOGY: 16th–17th century. RAW MATERIAL: discoloured glass. DIMENSIONS: height 51 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/98/1/3459; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Długie Ogrody in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: poł. XVI–2 poł. XVII w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość 140 mm, średnica otworu 65 mm, średnica utraconej stopki 38 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/4/479; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Kleszej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kielich typu römer. Ovoidalna czasza (uszkodzona) wsparta na pustym walcowatym trzonie zdobionym plastycznymi guzkami. Dzwonowata stopka uformowana

z dookoła owiniętej nici, utracona. Kielich do wina reńskiego. Wyrób hut zaalpejskich. Niemcy? Niderlandy? O.K.

95

Röemer. Ovoidal bowl (damaged) supported by an empty cylindrical stem decorated with prunts. Bell-shaped foot formed from a spirally wound glass thread, defected.

Beaker for Rhine wine. Product of transalpine glass foundries. O.K.

CHRONOLOGY: 16th–second half of the 17th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: height 140 mm, opening diameter 65 mm, diameter of the defected foot 38 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/4/479; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Klesza in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVI–XVII w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość 230 mm, średnica dna 100 mm. NR INW. MAG/GD/255/100/5/7562; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Szklanica. Koniczny korpus zdobiony optycznie delikatnym, ukośnym żebrowaniem. Wsparty na stożkowej stopie. Dno wysklepione. O.K.

Beaker. Conical body is optically decorated with delicate, oblique ribbing. On a conical foot. Arched base. O.K.

CHRONOLOGY: 16th–17th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: height 230 mm, base diameter 100 mm. INV. NO. MAG/GD/255/100/5/7562; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: poł. XVI–XVII w. SUROWIEC: szkło odbarwione, przezroczyste. WYMIARY: wysokość 63 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/3/7/3104; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze u zbiegu ul. Targ Rybny i Grodzka 48 w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Nakrywa w stylu weneckim (*façon de Venise*), fragment. Okrągła, zwieńczona sterczyną uformowaną ze szklanych kropli. Służyła do utrzymania aromatu

zaprawianych korzeniami trunków podawanych w szklanicach lub pucharach. Wyrób hut zaalepejskich. O.K.

97

Venetian style (*façon de Venise*) lid, fragment. Round, crowned with a pinnacle formed of glass drops. They were used to maintain the aroma of flavoured liquors

served in glasses or beakers. Product of transalpine glass foundries. O.K.

CHRONOLOGY: 16th–17th century. RAW MATERIAL: discoloured, transparent glass. DIMENSIONS: height 63 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/3/7/3104; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at the junction of ul. Targ Rybny and ul. Grodzka 48 in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

Kielich w stylu weneckim (*façon de Venise*), fragment. Spłaszczony nodus umieszczony na styku z niezachowaną czaszą. Na styku nodusa ze stożkową stopką dookólna nitka szklana malowana złotą emalią. Krawędź

stopki zawinięta do spodu. Szkło filigranowe. Wtapiane w powierzchnię naczynia pionowe pasma szkła mlecznego i cienkich białych nitek tworzą delikatną dekorację. Wyrób hut zaalpejskich. O.K.

98

Venetian style (*façon de Venise*) goblet, fragment. Flattened nodus placed at the point of contact with the unpreserved bowl. At the point of contact of the nodus with the conical foot, a surrounding glass thread painted with gold enamel. The edge of the foot curled downwards.

Filigree glass. The vertical bands of milky glass and thin white threads blended into the surface of the vessel create a delicate decoration. Product of transalpine glass foundries. O.K.

CHRONOLOGIA: poł. XVI–2 poł. XVII w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość 165 mm, średnica otworu 65 mm, średnica stopki 56 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/4/478; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Kleszej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kielich typu römer do wina reńskiego. Owoidalna czasza (uszkodzona) wsparta na pustym walcowatym trzonie zdobionym plastycznymi guzkami. Dzwonowata stopka

uformowana z dookoła owiniętej nici. Wyrób hut zaalpejskich (Niemcy, Niderlandy). O.K.

99

Röemer. Ovoidal bowl (damaged) supported by an empty cylindrical stem, decorated with blobs (prunts). Bell-shaped foot formed from a spirally wound glass thread.

Beaker for Rhine wine. Product of transalpine glass foundries (Germany, Netherlands). O.K.

CHRONOLOGY: 16th–second half of the 17th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: height 165 mm, opening diameter 65 mm, foot diameter 56 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/4/478; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Klesza in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość 165 mm, średnica krawędzi 135 mm, grubość ścianek 3–14 mm. NR INW. MAG/GD/255/86/9/312; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku Badania ratownicze przy ul. Łąkowej w Gdańsku BIBLIOGRAFIA: O. Krukowska, *Kufel z Gdańska*, <https://archeologia.pl/wystawy/zabytek-miesiaca/62-zabytek-miesiaca-archiwum-2017/618-grudzien-2018>.

Kufel. Korpus koniczny, masywny. Krawędź brzegu zaokrąglona, pogrubiona. W połowie wysokości umieszczono taśmowate ucho. Korpus oplatają dwie dookólne taśmy szklane, pionowo ponacinane. Grube dno obwiedzione niestarannie taśmą, której za pomocą szczypiec

nadano kształt zbliżony do płatków kwiatu. Swą formą oraz zdobieniem dna nawiązywał do cylindrycznych szklaneczek z przełomu XVI i XVII w., zwłaszcza produktów z hut czeskich, niemieckich, śląskich. O.K.

100

Tankard. Massive conical body. Edge rounded, thickened. Band-shaped handle was placed at the half height. The body is wrapped with two surrounding glass bands vertically cut. The thick base is carelessly wrapped with a band, which with the help of pliers has been shaped

like flower petals. Its form and decoration of the base referred to cylindrical beakers from the turn of the 16th and the 17th centuries, especially products from Bohemian, German and Silesian glass foundries. O.K.

CHRONOLOGY: 17th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: height 165 mm, edge diameter 135 mm, wall thickness 3/14 mm. INV. NO. MAG/GD/255/86/9/312; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Łąkowa in Gdańsk BIBLIOGRAPHY: O. Krukowska, *Kufel z Gdańska*, <https://archeologia.pl/wystawy/zabytek-miesiaca/62-zabytek-miesiaca-archiwum-2017/618-grudzien-2018>.

CHRONOLOGIA: XVI/XVII w. SUROWIEC: szkło bezbarwne. WYMIARY: wysokość 120 mm, średnica stopki 65 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/6704; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tandeta w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Kieliszek w stylu weneckim (*façon de Venise*), fragment. Dolna partia stożkowej czaszy wspartej na krótkim trzonie. Na trzonie kulisty, spłaszczony nodus pomiędzy

dwiema tarczkami. Stopka dzwonowata o zawijanej krawędzi. Huty zaalpejskie. O.K.

101

Venetian style (*façon de Venise*) goblet, fragment. Lower part of the conical bowl on a short stem. On the stem a spherical, flattened nodus between two discs.

Bell-shaped foot with curled edge. Product of transalpine glass foundries. O.K.

CHRONOLOGY: 16th/17th century. RAW MATERIAL: transparent glass. DIMENSIONS: height 120 mm, foot diameter 65 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/6704; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tandeta in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 poł. XVIII w. SUROWIEC: szkło bezbarwne. WYMIARY: wysokość 100 mm, średnica otworu 60 mm, średnica dna 45 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/6207; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Pucharek. Dzwonowata czasza o zaokrąglonych krawędziach wychylonych na zewnątrz, wsparta na wysokiej stożkowej stopce. Dekoracja rytowana obiegająca,

złocenie. Przy krawędzi nieregularny zygzak. Czasza podzielona pionowo na pola, ornament festonowy. O.K.

102

Beaker. Bell-shaped body with rounded flared edges, on a high conical foot. Circular engraved decoration, gilding. Irregular zigzag at the edge. The body divided vertically into fields, festoon ornament. O.K.

CHRONOLOGY: second half of the 18th century. RAW MATERIAL: transparent glass. DIMENSIONS: height 100 mm, opening diameter 60 mm, base diameter 45 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/6207; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: poł XVIII w. SUROWIEC: szkło mleczne (opakowe). WYMIARY: wysokość zachowana 70 mm, średnica otworu 45 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/4/401; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Kleszej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Dzban, fragment. Cylindryczna szyjka z pogrubioną krawędzią wychyloną na zewnątrz. Plastikna kryza umieszczona w połowie wysokości szyjki. Ucho w przekroju owalne. Dolny koniec zawinięty w uszko. O.K.

103

Pitcher, fragment. Cylindrical neck with a thickened flared edge. Plastic frill located at the half height of the neck. Handle oval in cross section. Lower end twisted in an eye. O.K.

CHRONOLOGY: mid 18th century. RAW MATERIAL: milky glass (opaque). DIMENSIONS: preserved height 70 mm, opening diameter 45 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/4/401; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Klesza in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: pocz. XVIII w. SUROWIEC: szkło bezbarwne. WYMIARY: wysokość 168 mm, średnica otworu 85, średnica stopki 93 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/2/2697; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Kielich typu römer. Kulista czasza (uszkodzona) wsparta na pustym walcowatym trzonie. Miejsce styku trzonu ze stopką podkreślone dookołą taśmą szklaną.

Dzwonowata stopka z podwiniętą krawędzią. Kielich do wina reńskiego. Wyrób hut zaalpejskich. czy Niemcy? O.K.

104

Röemer. Spherical bowl (damaged) supported by an empty cylindrical stem. The point of contact of the stem with the foot is accented with surrounding glass

band. Bell-shaped foot with rolled up edge. Beaker for Rhine wine. Product of transalpine glass foundries.O.K.

CHRONOLOGY: early 18th century. RAW MATERIAL: transparent glass. DIMENSIONS: height 168 mm, opening diameter 85, foot diameter 93 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/2/2697; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: poł. XVIII w. SUROWIEC: szkło bezbarwne. WYMIARY: wysokość zachowana 60 mm, średnica czaszy 55 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/6395; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Kleszej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kieliszek, fragment. Koniczna czasza o zaokrąglonych krawędziach. Dekoracja rytowana w formie fryzu ze stylizowanych elementów roślinnych ujętych w ornament girlandowy. O.K.

CHRONOLOGIA: pocz. XVIII w. SUROWIEC: szkło bezbarwne. WYMIARY: wysokość 121 mm, wysokość trzonu 58 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/2/2598; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kieliszek. Stożkowata czasza, pełna u nasady. Trzon w typie Silesia; sześciocienny. Stopka lekko stożkowata o podwiniętej krawędzi. Naśladownictwo wyrobów kryształowych, szlifowanych. O.K.

105

Goblet, fragment. Conical bowl with rounded edges. Engraved decoration in the form of a frieze from stylised floral elements enclosed in a garland ornament.α

CHRONOLOGY: mid-18th century. RAW MATERIAL: transparent glass. DIMENSIONS: preserved height 60 mm, bowl diameter 55 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/6395; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Klesza in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

Goblet. Conical bowl, full at the base. Stem of Silesia type; hexahedral. Slightly conical foot with curled edge. Imitation of polished crystal products. O.K.

CHRONOLOGY: early 18th century. RAW MATERIAL: transparent glass. DIMENSIONS: height 121 mm, stem height 58 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/2/2598; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: poł. XVIII w. SUROWIEC: szkło bezbarwne. WYMIARY: wysokość 164 mm, średnica krawędzi 57 mm, średnica stopki 67 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/5819; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kieliszek. Koniczna czasza u nasady pełna, zaokrąglona, z pęcherzem powietrza. Na powierzchni rytowany stylizowany motyw roślinny. Trzon

w kształcie tralki zwieńczony gałką. Stopka płaska, kolista o podwiniętej krawędzi, w środku nieznacznie uwypuklona. O.K.

106

Goblet. Conical bowl full at the base, rounded, with an air bubble. An engraved stylised floral motif on the surface. Baluster-shaped stem topped with a knob.

Flat, circular foot with a curled edge, slightly protruding in the middle. O.K.

CHRONOLOGY: 18th century. RAW MATERIAL: transparent glass. DIMENSIONS: height 164 mm, edge diameter 57 mm, foot diameter 67 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/5819; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVIII w. SUROWIEC: szkło leśne. WYMIARY: wysokość 140 mm, średnica otworu 65 mm, średnica stopki 60 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/6288; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kieliszek. Czasza tulipanowata (utrącona) o wywiniętych na zewnątrz krawędziach, u nasady pełna. W dolnej partii czaszy owalny pęcherz powietrza. Trzon w kształcie tralki, pełny, zwieńczony dwiema gałkami.

Wewnątrz barwna (niebieska) nić. Stopka płaska, kolista o podwiniętej krawędzi, w środku nieznacznie uwypuklona.

O.K.

Goblet. Tulip-shaped bowl (damaged) with flared edges, full at the base. An oval air bubble in the lower part of the body. Baluster-shaped stem, full, topped with

two knobs. Colourful (blue) thread inside. Flat, circular foot with a curled edge, slightly protruding in the middle.

O.K.

CHRONOLOGY: 18th century. RAW MATERIAL: forest glass. DIMENSIONS: height 140 mm, opening diameter 65 mm, foot diameter 60 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/6288; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVIII–XIX w. SUROWIEC: szkło bezbarwne. WYMIARY: wysokość 72 mm, średnica otworu 38 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/99/4/6680; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tandeta w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Kieliszek o konicznej czaszy, ściętej w dolnej partii. Na szczątkowo zachowanym trzonie widoczna tarczka umieszczona poniżej miejsca styku z czaszą. O.K.

108

Goblet. Conical bowl cut in the lower part. On fragmentarily preserved stem visible disc placed below the point of contact with the bowl. O.K.

CHRONOLOGY: 18th–19th century. RAW MATERIAL: transparent glass. DIMENSIONS: height 72 mm, opening diameter 38 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/99/4/6680; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tandeta in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: kon. XIX–pocz. XX w. SUROWIEC: szkło bezbarwne. WYMIARY: wysokość 79 mm, średnica otworu 39 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/100/5/4311; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szafarnia w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowany.

Kieliszek o konicznej czaszy, fragment. Dolną partię zdobią pionowe żeberka kształtowane w formie. Zachowana górna partia trzonu zwieńczona talerzykiem. O.K.

Goblet. Conical bowl, fragment. The lower part is decorated with vertical ribs shaped in the mould. Preserved upper part of the stem is topped with a small plate. OK

CHRONOLOGY: end of the 19th–beginning of the 20th century. RAW MATERIAL: transparent glass. DIMENSIONS: height 79 mm, opening diameter 39 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/100/5/4311; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szafarnia in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVI–XVIII w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: szerokość 70 × 56 mm, grubość 15 mm, grubość ścianek korpusu 5–2 mm, średnica krążka 60 × 51 mm, średnica stempla 37 × 35 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/100/5/7480; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szafarnia w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Okrągły stempel odcisnięty w dużym krążku z zielonego szkła, przyklejony do niedużego fragmentu korpusu, przypuszczalnie gąsiora z przezroczystego zielonego szkła. Wzdłuż krawędzi stempla sznurkowy otok. Wewnątrz postać gońca na koniu stojącym na tylnych nogach, całość skierowana w prawo. Wizerunek

niemal wypełnia całe pole. Goniec okryty jest płaszczem, trzyma zwinięty list, na głowie ma kapelusz lub hełm (?). Wciąż czytelne są detale stroju i oporządzenia jeździeckiego (obecnie lekko zatarte, pierwotnie mogły być bardziej czytelne).

M.K.

109

Round stamp impressed in a large disc of green glass, attached to a small fragment of the body, presumably a carboy of transparent green glass. String-like rim along the edge of the stamp. Inside a mounted messenger, the horse standing on hind legs and the whole

representation is heading to the right. The image almost fills the whole field. The messenger is covered with a coat, he holds a rolled letter, he has a hat or helmet on his head (?). Details of the horse riding gear and outfit are still perceptible (currently slightly blurred).M.K.

CHRONOLOGY: 16th–18th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: total: width 70 × 56 mm, thickness 15 mm, body wall thickness: 5–2 mm, disc: diameter 60 × 51 mm, stamp: diameter 37 × 35 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/100/5/7480; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szafarnia in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII/XVIII w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: szerokość 65 × 45 mm, grubość 9 mm, grubość ścianek korpusu 4 mm, średnica krążka 30 mm, średnica stempla 25 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/5/4/1528; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy Hali Targowej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: O. Krukowska, *Stemple na naczyniach szklanych z Gdańska – nowe znaleziska*, w: G. Nawrońska (red.), *XV Sesja Pomoroznawcza*, Elbląg 2007, ryc. 5, s. 434; O. Krukowska, *Zabytki szklane ze stanowiska 5 w Gdańsku – Hala Targowa*, „Archeologia Gdańska” 3, Gdańsk 2007, ryc. 37, s. 36–37.

Fragment górnej części korpusu butelki czworokątnej z półprzezroczystego, zielonego szkła. Zachował się przylepiony krążek szklany z odcisniętym stemplem wytwórcy. Wewnątrz stempla, wpisana w otok, znajduje się otwarta korona z pięcioma fleuronami, zwieńczająca

napis majuskułą: „LONDO”, pod którym są dwie litery „M” (inicjały wytwórcy?) oddzielone od siebie gwiazdką sześcioramienną (pochodzenie wciąż budzi wątpliwości: podejrzewa się że jest to produkt gdański, choć nie wykluczone, że mógł być importem).

M.K.

110

Fragment of the upper part of the rectangular bottle made of translucent green glass. A glass disc with the manufacturer's stamp has been preserved. Inside the stamp, inscribed in the rim, there is an open crown with five fleurons, crowning the inscription in capital letters:

‘LONDO’, under which there are two letters ‘M’ (initials of the manufacturer?) separated by a six-pointed star (origin still raises doubts: it is suspected that it is a Gdańsk product, although it cannot be excluded that it could be imported).

M.K.

CHRONOLOGY: 17th/18th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: total: width 65 × 45 mm, thickness 9 mm, body wall thickness: 4 mm, disc: diameter 30 mm, stamp: diameter 25 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/5/4/1528; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at Hala Targowa in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: O. Krukowska, *Stemple na naczyniach szklanych z Gdańska – nowe znaleziska*, in: G. Nawrońska (red.), *XV Sesja Pomoroznawcza*, Elbląg 2007, Fig. 5, p. 434; O. Krukowska, *Zabytki szklane ze stanowiska 5 w Gdańsku – Hala Targowa*, „Archeologia Gdańska” 3, Gdańsk 2007, Fig. 37, pp. 36–37.

CHRONOLOGIA: XVII/XVIII w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: wysokość 170 mm, szerokość 125 × 79 mm, dno 81 × 68 mm, długość szyjki 69 mm, średnica 41 mm, średnica otworu 14 mm, stempel 25 × 22 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/100/5/4353; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy skrzyżowaniu ul. Długie Ogrody i Szafarni w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Butelka kulista z żółtozielonego szkła. Szyjka ma lekko stożkowaty kształt, wylew poniżej krawędzi podcięty i zwężony, tuż pod nim – zaokrąglona kryza o nieregularnym, owalnym kształcie. Zaokrąglone ramiona płynnie przechodzą w baniasty korpus, płaski z przodu i z tyłu. Z przodu pod szyjką znajduje się przyklejony nieregularny, owalny krążek ze stemplem o motywie małych

guzków o nieregularnych kształtach i rozmiarach, które tworzą nieregularne, koncentryczne kręgi z jednym większym guzkiem pośrodku (informacje o producencie nie są jednoznaczne, co utrudnia ustalenie pochodzenia). Brak wyraźnego przejścia w spłaszczone dno o kształcie owalnym, lekko wklęsniętym pośrodku, ze śladem po przylepiaku na środku.

M.K.

111

Yellowish green glass spherical bottle. The neck has a slightly conical shape, the rim below the edge is undercut and narrowed, just below there is a rounded frill with an irregular, oval shape. Rounded arms smoothly pass into the spherical body, which is flat at the front and back. At the front under the neck there is a glued, irregular, oval disc with a stamp with a motif of small

knobs of irregular shape and size, which form irregular, concentric circles with one larger knob in the middle (information about the manufacturer is not clear, making it difficult to determine the origin). There is no clear transition into flattened oval-shaped bottom, slightly concave in the middle, with an adhesive mark in the middle.

M.K.

CHRONOLOGY: 17th/18th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: height 170 mm, width 125 × 79 mm, base: 81 × 68 mm, neck: length 69 mm, diameter 41 mm, hole diameter 14 mm, stamp: 25 × 22 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/100/5/4353; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at the junction of ul. Długie Ogrody and ul. Szafarnia in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVIII w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: wysokość 190 mm, szerokość 80 mm, długość szyjki 9 mm, średnica 27 mm, średnica wylewu 29 mm, długość rurek 112 mm, średnica narożnych 7 mm, środkowej 9 mm. NR INW. MAG/GD/255/100/13/1878; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Długie Ogrody w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Butelka z zielonego szkła typu kuttrolf (inaczej angster; pierwsze egzemplarze pochodzą z III/IV w. z Kolonii, przez całe średniowiecze obszar doliny Renu i północno-zachodnie Niemcy były ich głównym dystrybutorem). Szyjka bardzo krótka, wylew wychylony na zewnątrz. Zaokrąglone ramiona płynnie przechodzą w baniastą, górną część korpusu. Środkowa część korpusu składa się z pięciu ułożonych pionowo rurek

(charakterystyczny element butelek typu kuttrolf). Cztery rurki, wygięte łukowato do środka, tworzące narożniki, połączone są ze środkową rurką cienkimi listwami szkła, całość nadaje butelce klepsydrowaty kształt. Rurki te pierwotnie łączyły górną część butelki z dolną, przypuszczalnie także baniastą, która się nie zachowała. Import Niemcy.

M.K.

112

Green glass bottle of the 'kuttrolf' type (or 'angster', the first specimens come from the 3rd/4th century from Cologne, Germany, throughout the Middle Ages the Rhine Valley and northwestern Germany was their main distributor). Very short neck, rim flared outwards. Rounded arms smoothly pass into the spherical upper part of the body. The middle part of the body consists of five vertically arranged tubes (a characteristic element

of the 'kuttrolf' type bottles). Four tubes, arched inward, forming corners, are connected to the middle tube by thin strips of glass, the whole gives the bottle an hourglass shape. These tubes originally connected the upper part of the bottle with the lower one, probably also spherical, which did not survive. Imports of Germany.

M.K.

CHRONOLOGY: 18th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: height 190 mm, width 80 mm, neck: length 9 mm, diameter 27 mm, rim: diameter 29 mm, tubes: length 112 mm, corner diameter 7 mm, middle diameter 9 mm. INV. NO. MAG/GD/255/100/13/1878; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Długie Ogrody in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVIII w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: szerokość 41×28 mm, grubość 6 mm, grubość ścianek korpusu 3 mm, średnica krążka 28×25 mm, średnica stempla 20 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/133/3/1556; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Lastadia w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: O. Krukowska, *Stemple na naczyniach szklanych z Gdańska – nowe znaleziska*, w: G. Nawrońska (red.), *XV Sesja Pomoroznawcza*, Elbląg 2007, ryc. 4, s. 434; K. Szczepanowska, *Stemple szklane z badań archeologicznych Gdańska (stanowisko 100, Szafarnia-Angielska Grobla)*, Gdańskie Studia Archeologiczne nr 3, Instytut Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Gdańskiego, red. L. Czerniak, Gdańsk 2013, ryc. 287, s. 287.

Fragment górnej części korpusu butelki z zielonego szkła. Zachował się przylepiony krążek szklany z odcisniętym stemplem wytwórcy. Wewnątrz pieczęci, wpisana w otok, znajduje się otwarta korona z pięcioma fleuronami, zwieńczająca napis majuskułą: „DANTZIG”, pod którym znajdują się dwie litery „G” (inicjały

wytwórcy?), oddzielone od siebie albo szyszką chmielu, albo kiścią winogron, co może sugerować dawną zawartość butelki. Informacje o producencie nie są jednoznaczne, przez co trudno ustalić pochodzenie, ale niewykluczone, że jest to produkt gdański. M.K.

113

Fragment of upper part of the body of the bottle made of green glass. Manufacturer's seal in the form of a glass disc survived. Inside the seal, inscribed in the rim, there is an open crown with five fleurons, crowning the inscription in capital letters: 'DANTZIG', under which there are two letters 'G' (initials of the manufacturer?)

separated either by a hop cone or a bunch of grapes, which may suggest the former contents of the bottle. Information about the manufacturer is not clear, which makes it difficult to determine the origin, but it is possible that it is a Gdańsk product. M.K.

CHRONOLOGY: 18th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: total: 41×28 mm wide, thickness 6 mm, body wall thickness: 3 mm, disc diameter 28×25 mm, seal: diameter 20 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/133/3/1556; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Lastadia in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: O. Krukowska, *Stemple na naczyniach szklanych z Gdańska – nowe znaleziska*, in: G. Nawrońska (ed.), *XV Sesja Pomoroznawcza*, Elbląg 2007, Fig. 4, p. 434; K. Szczepanowska, *Stemple szklane z badań archeologicznych Gdańska (stanowisko 100, Szafarnia-Angielska Grobla)*, Gdańskie Studia Archeologiczne No. 3, Instytut Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Gdańskiego, (ed.) L. Czerniak, Gdańsk 2013, Fig. 287, p. 287.

CHRONOLOGIA: 1937? SUROWIEC: szkło, papier. WYMIARY: wysokość 267 mm, średnica 85 mm, średnica dna 72 mm, długość szyjki 125 mm, średnica 27–28 mm, średnica otworu 16 mm. NR INW. MAG/GD/255/100/13/687; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Długie Ogrody w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Butelka z bezbarwnego szkła od wina typu Tokaj, pochodzącego z Węgier. Ma długą, prostą szyjkę z taśmą poniżej krawędzi. Ramiona zaokrąglone, przechodzą płynnie w cylindryczny korpus zwężający się ku dołowi. Częściowo zachowała się etykieta, na której widoczny jest większy fragment herbu Węgier (tzw. herb Kossuth lub też „mały”, używany od 1848 r.) oraz częściowo czytelne „1937” (rok?). Widoczne są też pojedyncze litery z różnych sentencji na etykiecie, obecnie nieczytelne.

Dno okrągłe, płaskie przy krawędzi, na środku lekko wklęsnięte do wewnątrz. Od spodu wypukłe oznakowanie (w tym pojemności) „0,5L DB”.

M.K.

Transparent glass bottle for Tokaj wine originating in Hungary. It has a long, straight neck with a band below the edge. The arms are rounded, they pass smoothly into a cylindrical body narrowing downwards. Partially preserved label on which a larger fragment of the Hungarian coat of arms is visible (the so-called Kossuth coat of arms or 'small' one, used since 1848) and partially legible '1937' (a year?), There are also individual letters from various sentences on the label, but currently

illegible. Round base, flat at the edge and slightly concave in the middle. Convex marking (including capacity) '0,5L DB' on the base.

M.K.

CHRONOLOGY: 1937? RAW MATERIAL: glass, paper. DIMENSIONS: height 267 mm, diameter 85 mm, base: diameter 72 mm, neck: length 125 mm, diameter 27–28 mm, opening: diameter 16 mm. INV. NO. MAG/GD/255/100/13/687; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Długie Ogrody in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

Butelka z ciemnozielonego szkła, po piwie z gdańskiego browaru: Richard Fischer (funkcjonowała w Nowym Porcie w latach 1708–1945, a pod tą nazwą od 1840). Górna część szyjki niezachowana. Na resztkę szyjki, w dolnej partii, częściowo zachowały się wypukłe inicjały „R.F.” (Richard Fischer, właściciel browaru 1840–1884). Korpus pierwotnie cylindryczny i prosty, obecnie górna połowa korpusu i resztkę szyjki mocno zniekształcone przez kontakt z wysoką temperaturą. Na korpusie znajduje się wypukłe oznakowanie wytwórcy: w otoku – schematyczny wizerunek postaci w XVII-wiecznym stroju holenderskim w kapeluszu i z kryzą na szyi, wzdłuż otoku, od zewnątrz – napis majuskułą „BRAUEREI RICHARD FISCHER NEUFAHRWASSER”, poniżej

prosty napis majuskułą: „UNVERKAUFLICH” (oznakowanie używane w pierwszej połowie XX wieku). Dno okrągłe, od spodu lekko wklęsłe z wypukłymi oznaczeniami przy krawędzi: „Db.”, „U”, a pośrodku: „0,33 l” (pojemność).

M.K.

Bottle of dark green glass, for beer from Gdańsk brewery: Richard Fischer (it operated in Nowy Port in the years 1708–1945, and under this name from 1840). The upper part of the neck is not preserved. On the rest of the neck, in the lower part, convex initials ‘R.F.’ have been partially preserved. (Richard Fischer, owner of the brewery in 1840–1884). The body was originally cylindrical and straight, now the upper half of the body and the remainder of the neck strongly deformed by contact with high temperature. On the body there is convex manufacturer’s seal: in the rim, a schematic image of a figure in a 17th-century Dutch dress, wearing a hat and with a ruff around the neck, along the rim, from the outside, there is a capital letter inscription ‘BRAUEREI RICHARD

FISCHER NEUFAHRWASSER’, below a simple capital letter inscription: ‘UNVERKAUFLICH’ (marking used in the first half of the 20th century). Round base, slightly concave, with convex markings at the edge: ‘Db.’, ‘U’ and in the middle: ‘0.33 l’ (capacity).

M.K.

CHRONOLOGIA: okres nowożytny. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: długość 96 mm, szerokość 77 mm, wysokość 41 mm, grubość szkła 6–8 mm, średnica stempla 59 × 51 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/20/46/7291; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Jaglanej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Fragment szklanej butelki ośmiobocznej z brązowego szkła. Zachowała się część stanowiąca większość dna i fragmenty kilku ścianek. Dno płaskie przy krawędzi z owalnym środkiem podniesionym do wnętrza butelki. Na środku – częściowo zatarta, wypełniająca niemal całe wgłębienie – wypukła sygnatura przedstawia bramę z trzema wieżami, wewnątrz bramy skrzyżowane

klucze, nad środkową wieżą jest orzeł w koronie patrzący w prawo, na lewej wieży postać św. Piotra, a na prawej św. Pawła; między postaciami a krawędzią wgłębienia są mało czytelne ślady po najprawdopodobniej księżycach i gwiazdach (sygnatura to herb Poznania, co może świadczyć o pochodzeniu).

M.K.

116

Fragment of an octagonal bottle made of brown glass. The part constituting the majority of the base and fragments of several walls survived. Flat base at the edge with an oval centre raised inside the bottle. In the middle, partly blurred, filling almost the entire recess, there is a convex signature which represents: a gate with three towers, crossed keys inside the gate, above the middle

one is a crowned eagle looking to the right, on the left tower the figure of St Peter, and on the right St Paul, between the figures and the edge of the recess, there are hardly legible traces of probably moons and stars (the signature is the coat of arms of Poznań, which may indicate the origin).

M.K.

CHRONOLOGY: Post-medieval period. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: length 96 mm, width 77 mm, height 41 mm, glass thickness 6–8 mm, stamp: diameter 59 × 51 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/20/46/7291; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Jaglana in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XV–XVI w. SUROWIEC: skóra. WYMIARY: długość 270 mm, szerokość 170 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/129/2/4551; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej 4 w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Fragment skórzanego bukłaka. Zachowana jedna z części bocznych. Wzdłuż krawędzi obok śladów szwów wyraźnie rysuje się dekoracja ażurowa. Brak uchwytów lub śladów ich mocowania.

B.C.

117

Fragment of a leather goatskin. One of the side parts preserved. Along the edges, apart from the seam traces, the openwork decoration is clearly visible. No handles or their attachment traces.

B.C.

CHRONOLOGY: 15th–16th century. RAW MATERIAL: leather. DIMENSIONS: length 270 mm, width 170 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/129/2/4551; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska 4 in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVI w. SUROWIEC: brąz. WYMIARY: długość 132 mm, wysokość 91 mm. NR INW. MAG/GD/255/20/46/22352; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Jaglanej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: E. Trawicka, *Szpunt beczki*, w: E. Trawicka, B. Ceynowa (red.), *Gdańsk w Europie, Europa w Gdańsku. Kontakty handlowe i kulturowe Gdańska w XVI wieku w świetle wykopalisk archeologicznych*. Katalog wystawy, Gdańsk 2011, s. 33.

Szpunt beczki zbudowany ze zwężającej się ku otwartej nasadzie rury, z drugim końcem zaślepionym, ozdobionym profilowaną gałką. Przy zaślepionym końcu poprzeczna tulejka o zewnętrznym przekroju ośmiokątnym, wewnętrznym okrągłym, zwężającym się ku dołowi, w której osadzona jest otwarta u dołu rurka zaworu, pełniąca rolę kranika. Uchwyt zaworu

w kształcie spłaszczonego dwustronnie kogucika. W bocznej ścianie tulei zaworu znajduje się otwór, przez który wypływał płyn z beczki, kiedy kogucik skierowany był do niej tyłem; w momencie przekręcenia zaworu do innej pozycji przepływ zamykał się. Pochodzenie: prawdopodobnie Norymberga.

E.T.

118

Barrel's tap consisting of a tube narrowing towards the open root, with the other end closed, decorated with a profiled knob. At the closed end, a lateral sleeve with an outer cross section octagonal, internal round, tapering downwards, in which a valve tube open at the bottom, which acts as a tap, is mounted. Valve handle in

the shape of a flattened cock on both sides. In the side wall of the valve sleeve there is a hole through which the fluid from the barrel flowed when the cockerel was facing backwards; when the valve was turned to another position, the flow was blocked. Origin: probably Nuremberg.

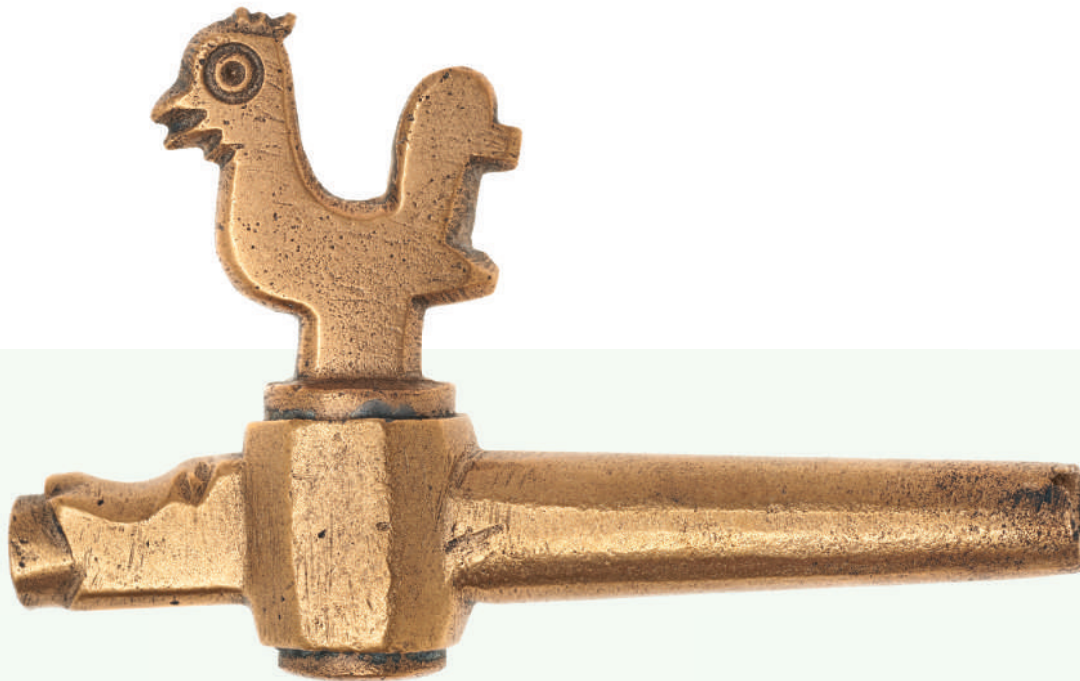
E.T.

CHRONOLOGY: 16th century. RAW MATERIAL: bronze. DIMENSIONS: length 132 mm, height 91 mm. INV. NO. MAG/GD/255/20/46/22352; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Jaglana in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: E. Trawicka, *Szpunt beczki*, in: E. Trawicka, B. Ceynowa (eds.), *Gdańsk w Europie, Europa w Gdańsku. Kontakty handlowe i kulturowe Gdańska w XVI wieku w świetle wykopalisk archeologicznych*. Katalog wystawy, Gdańsk 2011, p. 33.

Szpunt beczki zbudowany ze zwężającej się ku otwartej nasadzie rury, z drugim końcem w formie wylewki stylizowanej na głowę smoka z otwartą paszczą. W $\frac{2}{3}$ długości poprzeczna tulejka o zewnętrznym przekroju ośmiokątnym, wewnętrznym okrągłym, zwężającym się ku dołowi, w której osadzona jest zaślepiona u dołu rurka zaworu. Uchwyt zaworu w kształcie spłaszczonego

dwustronnie kogucika. W bocznej ścianie tulei zaworu znajduje się otwór, przez który wypływał płyn z beczki, kiedy kogucik skierowany był do niej tyłem; w momencie przekręcenia zaworu do innej pozycji przepływ zamykał się. Pochodzenie: prawdopodobnie Norymberga.

E.T.

119

Barrel's tap consisting of a tube narrowing towards the open root, with the other end in the form of a spout stylised as a dragon's head with an open mouth. In $\frac{2}{3}$ of the length, a lateral sleeve with an outer cross section octagonal, internal round, tapering downwards, in which a valve tube closed at the bottom is mounted.

Valve handle in the shape of a flattened on both sides cockerel. In the side wall of the valve sleeve there is a hole through which the fluid from the barrel flowed when the cockerel was facing backwards; when the valve was turned to another position, the flow was blocked. Origin: probably Nuremberg.

E.T.

CHRONOLOGIA: 1 poł. XVII w. SUROWIEC: miedź. WYMIARY: wysokość 50 mm, szerokość 24 mm. NR INW. MAG/GD/255/125/1/249; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Podwale Przedmiejskie w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Zawór szpuntu z uchwytem w kształcie ażurowej trójpłatkowej rozety. Po jednej stronie wybity znak wytwórcy – dłoń i monogram HZ w czworokątnej ramie (Hans Zeltner zmarły w 1627 roku), Norymberga. Odlew cyzelowany.

E.T.

120

Tap valve with a handle in the shape of an openwork trefoil rose. On one side, the manufacturer's mark was stamped – a hand and monogram HZ in a rectangular frame – Hans Zeltner died in 1627, Nuremberg. Chased cast.

E.T.

CHRONOLOGY: first half of the 17th century. RAW MATERIAL: brass. DIMENSIONS: height 50 mm, width 24 mm. INV. NO. MAG/GD/255/125/1/249; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Podwale Przedmiejskie in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: późne średniowiecze/okres nowożytny. SUROWIEC: drewno. WYMIARY: wysokość 195 mm, średnica otworu 110 mm, średnica dna 110 mm, grubość dna 25–30 mm, grubość ścianek 12 mm, grubość wylewu 5 mm, szerokość ucha 32 mm, wysokość 90 mm, średnica otworu 18 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/3/9266; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Heweliusza w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane

Kufel drewniany o pojemności 1 litra, cylindryczny, z pionowym uchem w ok. $\frac{1}{2}$ wysokości naczynia. Naczynie było w całości toczone, bez ucha, które prawdopodobnie wklejono później. Na brzuścu znajduje się ornament w postaci wąskich linii: dwóch podwójnych

i dwóch pojedynczych, które stanowią naśladowanie obręczy. Uchwyt częściowo toczone, częściowo wycinany, z dużym otworem pośrodku na palec. Wyrób miejscowy?

A.J.-S.

121

Wooden tankard with a capacity of 1 liter, cylindrical, with a vertical handle approximately $\frac{1}{2}$ the height of the vessel. The vessel was completely turned, without the handle, which was probably glued later. On the

belly there is a decoration in the form of narrow lines: two double and two single ones, which are to imitate the hoop. Handle partly turned, partly cut with a large hole in the middle for finger. Local product? A.J.-S.

CHRONOLOGY: late Middle Ages/Post-Medieval period. RAW MATERIAL: wood. DIMENSIONS: height 195 mm, opening diameter 110 mm, base diameter 110 mm, base thickness 25–30 mm, wall thickness 12 mm, rim thickness 5 mm, handle: width 32 mm, height 90 mm, hole diameter 18 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/3/9266; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Heweliusza in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished

CHRONOLOGIA: XVIII/XIX w. SUROWIEC: drewno. WYMIARY: wysokość 175 mm, szerokość 100–110 mm, grubość klepek 5–6 mm, szerokość wątoru 2 mm, wysokość czopu 14 mm, szerokość 12 mm, długość 50 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/2/184; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej 4 w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Miniaturowy antałek drewniany, służący do przechowywania miodu, wina bądź piwa. Cylindryczne wyoblone pośrodku naczynie wykonane zostało z 11 klepek spiętych drewnianymi, wąskimi obręczami. Zachowały się dwie z czterech drewnianych obręczy. W jednej z klepek

zachował się szpunt, czyli mały, stożkowy drewniany kołek, służący do zatykania otworu w beczułce. Dno i wieko owalne. Zrekonstruowano brakującą klepkę oraz fragment dna.

A.J.-S.

122

Miniature wooden keg serving to store honey, wine or beer. Cylindrical vessel, ovoidal in the middle, was made of 11 staves fastened with narrow wooden hoops. Two of the four wooden hoops survived. In

one of the staves there is a plug, i.e. a small wooden pin, conical, used to plug the hole in the keg. Base and lid oval. The missing stave and base fragment were reconstructed.

A.J.-S.

CHRONOLOGY: 18th/19th century. RAW MATERIAL: wood. DIMENSIONS: height 175 mm, width 100–110 mm, staves thickness 5–6 mm, croze width 2 mm, pin 14 mm high and 12 mm wide, 50 mm long. INV. NO. MAG/GD/255/129/2/184; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska 4 in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: okres nowożytny. SUROWIEC: drewno. WYMIARY: grubość 15 mm, średnica 470–430 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/2/318; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dno i sygnowane gmerkiem wieko beczki. Obie części w konstrukcji dwudzielnej, łączonej na dwa dyble o obustronnie ściętych krawędziach pod wator. Na obydwu częściach widoczne otwory. A.J.-S.

123

Barrel's base and lid with manufacturer's mark. Both parts in a two-part construction, joined with two dowels with edges cut on both sides for the croze. Holes visible on both parts. A.J.-S.

CHRONOLOGY: Post-medieval period. RAW MATERIAL: wood. DIMENSIONS: thickness 15 mm, diameter 470–430 mm. Inv. No.: MAG/GD/255/129/2/318; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1 poł. XX w. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: szerokość maks. 26,6 mm, wysokość 25,6 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/2/8/4491; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Olejarnej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kapsel porcelanowy od butelki z gdańskiego browaru J. Witt „Alte Schloßbrauerei”, Danzig, Rittergasse. Zamknięcie kabłąkowe (pałakowe) od butelki krachla. Kapsel uszkodzony. Na kolistym poszerzeniu czarny napis z przedstawieniem budynku (zamku) w środku oraz opisem „ALTE SCHLOSSBRAUEREI•J.WITT DANZIG”.

B.C.

Porcelain beer bottle stopper from Gdańsk brewery J. Witt 'Alte Schloßbrauerei', Danzig, Rittergasse. Flip-top krachla bottle. Stopper damaged. On the circular widening a black inscription with representation of a building (castle) in the centre and description ALTE SCHLOSSBRAUEREI•J.WITT DANZIG.

B.C.

CHRONOLOGY: first half of the 20th century. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: max width 26.6 mm, height 25.6 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/2/8/4491; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Olejarna in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII w. SUROWIEC: cyna. WYMIARY: wysokość 33 mm, średnica czarki 38 mm, średnica stopki 28 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/247; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Świętojańskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kieliszek, czarka lekko rozszerzająca się ku górze, posadowiona na cylindrycznej nóżce zakończonej okrągłą stopką, pośrodku stopki wgłębienie z wybitym znakiem wytwórcy – słabo czytelny gmerk z monogramem, na zewnętrznej stronie czarki dwa dookólne żłobienia.

E.T.

Goblet, bowl slightly widening upwards, set on a cylindrical leg ended with a round foot, in the middle of the foot a recess with the manufacturer's mark stamped on it – a poorly legible mark with a monogram on the outside of the bowl two surrounding grooves.

E.T.

CHRONOLOGY: 17th century. RAW MATERIAL: tin. DIMENSIONS: height 33 mm, bowl diameter 38 mm, foot diameter 28 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/247; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Świętojańska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII w. SUROWIEC: cyna. WYMIARY: wysokość 39 mm, średnica otworu 46 mm, średnica dna 29 mm. NR INW. MAG/GD/255/108/2/9; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Stara Stocznia w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kieliszek rozszerzający się przy obrzeżu, zdobiony dwoma pasami podwójnej linii rytej i krótką, lekko wywiniętą kryzą, dno płaskie bez wyodrębnionej stopy.

E.T.

Goblet widening at the rim, decorated with two bands of double engraved line and a short neck, with a slightly rolled frill, flat base without separated foot.

E.T.

CHRONOLOGY: 17th century. RAW MATERIAL: tin. DIMENSIONS: height 39 mm, opening diameter 46 mm, base diameter 29 mm. INV. NO. MAG/GD/255/108/2/9; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Stara Stocznia in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1776–1945. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: wysokość 54 mm, średnica wylewu 34 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/100/2/5; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szafarnia w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kieliszek szklany do wódki Machandel, z bezbarwnego, przezroczystego szkła. Kształt beczułkowaty, o okrągłym rzucie. Dno delikatnie wypukłe. Zdobienie w postaci poziomych, dookołnych linii rytych na brzuścu w jego górnej partii oraz przy dnie. Na górnych żłobieniach płaski, wypukły prostokąt oraz napis „2,5 cl.”. Na gładkiej powierzchni brzuśca wypukły napis „Stobbes Machandel”. Pito z niego wódkę jałowcową produkowaną w latach 1776–1945 przez menonicką rodzinę Stobbe, zamieszkującą Nowy Dwór Gdański (dawniej Tiegenhof).

B.C.

Glass for the Machandel vodka, made of colourless, transparent glass. Barrel-shaped, round in section. Base slightly convex. Decoration in the form of horizontal, surrounding lines engraved on the belly in its upper part and at the base. On the upper grooves, a flat, convex rectangle and the inscription '2.5 cl.'. On the smooth surface of the belly there is a convex inscription 'StobbesMachandel'. It was used to drink juniper vodka produced in 1776–1945 by the Mennonite family Stobbe, living in Nowy Dwór Gdański (formerly Tiegenhof).

B.C.

CHRONOLOGY: 1776–1945. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: height 54 mm, rim diameter 34 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/100/2/5; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szafarnia in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIX–XX w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: wysokość 255 mm, długość szyjki 110 mm, średnica szyjki 26–46 mm, średnica wylewu 18 mm, średnica korpusu 107 mm, średnica dna 88 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/39/2/296; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Heweliusza w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Butelka z zielonego, półprzezroczystego szkła, po berlińskim likierze z wytwórni „Mampe Berlin” (firma założona w 1831 r. w obecnym Stargardzie, pod koniec lat 70. XIX w. przeniesiona do Berlina, istnieje do dziś). Szyjka długa, cylindryczna z owalnym zgrubieniem w dolnej części, podcięta przy przejściu w korpus. Przy wylewie dookólna, plastyczna, szeroka taśma. Korpus cylindryczny, znacznie rozszerzający się ku górze, z zaokrąglonymi ramionami. Pośrodku korpusu wyraźny wypukły znak wytwórcy: słoń (indyjski?) z opuszczoną trąbą, pod którym w dwóch rzędach jest napis wykonany ozdobnym gotykiem: wyżej „Carl Mampe” (założyciel firmy i twórca receptury: pierwotnie leku na cholere)

i niżej „Berlin Danzig” (oznakowanie producenta: używane od końca lat 70. XIX wieku aż do połowy XX wieku). Dno okrągłe, płaskie przy krawędzi, na środku silnie wysklepione do wewnątrz.

M.K.

Bottle of green, translucent glass, of Berlin liqueur from the 'Mampe Berlin' company (the company was founded in 1831 in present-day Stargard and moved to Berlin at the end of the 1870s). Long, cylindrical neck with an oval thickening at the bottom, undercut at the transition to the body. Surrounding, wide plastic band at the rim. Cylindrical body, significantly widening upwards, with rounded arms. In the middle of the body there is a clear convex mark of the manufacturer: an elephant (Indian?) with lowered trunk, under which there is an inscription in two rows, made with decorative Gothic script: above 'Carl Mampe' (founder of the company and creator of the recipe: originally a medicine for

cholera) and below 'Berlin Danzig' (manufacturer's mark: used from the late 1870s until the mid-20th century). Round base, flat at the edge, strongly arched in the middle.

M.K.

CHRONOLOGY: 19th–20th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: height 255 mm, neck: length 110 mm, diameter: 26–46 mm, rim: diameter 18 mm, body: diameter 107 mm, base: diameter 88 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/39/2/296; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Heweliusza in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIX–XX w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: wysokość 280 mm, szerokość 78 mm, długość szyjki 32 mm, średnica szyjki 27 mm, średnica otworu 17 mm. NR INW. MAG/GD/255/100/13/677; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Długie Ogrody w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Butelka z ciemnego, brązowego szkła, przypuszczalnie po wódce pochodzącej z wytwórni Doornkaat (firma założona w 1806 roku w Nörden w Niemczech przez Jana ten Doornkaat Koolman, menonitę z Groningen w Holandii). Butelka kształtem zbliżona jest do naczyń kamionkowych na wodę mineralną z tego czasu. Szyjka krótka, cylindryczna z wylewem okolonym prostą taśmą, pod którą jest bardzo delikatne wcięcie. Zaokrąglone ramiona płynnie przechodzą w prosty, cylindryczny korpus z dwoma mało czytelnymi miejscami łączenia połówek butelki. Przy podstawie, między łączeniami, znajduje się prosty napis (z pierwszą literą zapisaną majuskułą, reszta minuskułą) „DOORKAAT SEIT 1806” (z niem. „Doorkaat od 1806”). Brak wyraźnego przejścia w dno – płaskie, ze środkiem podniesionym do

wewnątrz, gdzie na środku znajduje się wypukłe oznaczenie (m.in. pojemności) „1L Dd”, wzdłuż krawędzi jest ślad po miejscu łączenia dna z resztą butelki. Przypuszczalnie butelka miała etykietę. M.K.

Bottle of dark brown glass, presumably for vodka from the Doornkaat company (company founded in 1806 in Nörden, Germany by Jan ten Doornkaat Koolman, a Mennonite from Groningen in the Netherlands). The shape of the bottle is similar to the stoneware vessels for mineral water from that time. A short, cylindrical neck with a rim surrounded by a straight band, under which there is a very delicate notch. Rounded arms smoothly pass into a straight, cylindrical body with two hardly legible places of the bottle halves connection. At the base, between the joints, there is a simple inscription (with the first capital letter and the rest with minuscule) 'DOORKAATSEIT 1806' (German 'Doorkaat since 1806'). No clear transition to the base, which is flat with the centre raised inwards, where in the middle there is

a convex marking (including capacity) '1L Dd', along the edge there is a trace of the place where the base joins the rest of the bottle. Presumably the bottle had a label. M.K.

CHRONOLOGY: 19th–20th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: height 280 mm, width 78 mm, neck: length 32 mm, diameter 27 mm, opening diameter 17 mm. INV. NO. MAG/GD/255/100/13/677; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Długie Ogrody in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIX/XX w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: wysokość 250 mm, korpus 95 × 90 mm, długość szyjki 34 mm, średnica szyjki 26 mm, średnica wylewu 16 mm. NR INW. MAG/GD/255/100/13/2066; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Długie Ogrody w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Butelka czworoboczna z zielonego szkła, po likierze korzenno-ziołowym: Goldwasser z wytwórni likierów: „Der Lachs” (niem. „Łosoś”), założonej na przełomie XVI i XVII wieku w tzw. „Domu pod Łososiem” przy ulicy Szerokiej w Gdańsku. Szyjka krótka z dwoma wałeczkami przy wylewie. Zaokrąglone ramiona przechodzą w czworoboczny, prosty korpus. Na każdej z szerszych ścianek korpusu – oznakowanie wytwórcy: między wizerunkiem dwóch łososi, ukośny napis „Der Lachs”. Od strony jednej z węższych ścianek na ramieniu, na naklejonym krążku, okrągła pieczęć z wypukłą

sygnaturą wytwórni: na środku dwa trójkąty tworzące gwiazdę Dawida, wewnątrz której jest litera „W”, na lewo od gwiazdy litera „J” (lub raczej „I”), na prawo „L” (inicjały: I.W.L.: Isaac Wed-Ling, jeden z właścicieli firmy z początku XVIII w.), a u dołu pieczęci, pod gwiazdą – wizerunek łosia. Krawędzie prostokątnego dna podcięte od zewnątrz, płaskie od spodu, pośrodku płytkie okrągłe wklęsnięcie do wewnątrz z wypukłym oznakowaniem: wyżej „Db.” niżej „U.” oraz z informacją o pojemności „1 l”.

M.K.

128

Quadrilateral bottle made of green glass, of herbal liqueur: Goldwasser from the liqueur factory: 'Der Lachs' (German 'Salmon'), founded at the turn of the 16th and 17th centuries in the so-called 'Salmon House' at ul. Szeroka in Gdańsk. Short neck with two cordons at the rim. Rounded arms pass into a quadrilateral, straight body. On each of the wider walls of the body, the manufacturer's marks: between the representation of two salmons, the diagonal inscription 'Der Lachs'. On the side of one of the narrower walls on the shoulder, on a disc, a round seal with a convex manufacturer's signature:

in the middle two triangles forming the star of David, inside which is the letter 'W', to the left of the star is the letter 'J' (or rather 'I'), to the right 'L' (initials: IWL: Isaac Wed-Ling, one of the owners of the company from the early 18th century) and at the bottom of the seal, under the star, is the image of a salmon. The edges of the rectangular bottom undercut from the outside, flat and in the middle a shallow round concave recess with convex marking: above 'Db.' below 'U.' and with information on the '1 l' capacity.

M.K.

CHRONOLOGY: 19th/20th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: height 250 mm, body: 95 × 90 mm, neck: length 34 mm, diameter 26 mm, rim: diameter 16 mm. INV. NO. MAG/GD/255/100/13/2066; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Długie Ogrody in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1 poł. XX w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: wysokość 185 mm, szerokość 84 × 57 mm, dno 80 × 55 mm, długość szyjki 44 mm, średnica szyjki 28 mm, średnica otworu 15 mm, stempel 29 × 25 mm. NR INW. MAG/GD/255/100/13/682; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Długie Ogrody w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Butelka czworoboczna z zielonego szkła, po likierze z wytwórni: Julius von Götzen AG (firma założona w latach 90. XIX wieku w Gdańsku). Szyjka krótka, częściowo uszkodzona przy wylewie, pod którym jest dookólna szeroka, prostokątna taśma. Ramiona zaokrąglone, przechodzą w czworoboczny korpus. Na jednym ramieniu węższego boku znajduje się przylepiony owalny krążek (częściowo uszkodzony), w którym

odciśnięta jest sygnatura wytwórcy: na środku schematyczna postać w szerokiej sukni (?), trzymająca róg i laskę (?) (przypuszczalnie to tzw. „baba pruska z Mózgowa/Laseczna”), wokół niej wypukły napis majuskułą: „MARKE v. GOETZEN”. Dno płaskie, ścięte ukośnie przy krawędziach, z głębokim czworobocznym wklęsnięciem do wewnątrz.

M.K.

129

Quadrilateral bottle made of green glass, of liqueur from the factory: Julius von Götzen AG (founded in the 1890s in Gdańsk). Short neck, partly damaged at the rim under which there is a wide, rectangular surrounding band. The arms are rounded, they pass into a quadrilateral body. On one arm of the narrower side there is an oval disc (partly damaged), in which the producer's signature

is imprinted: in the middle a schematic figure in a wide dress (?), holding a horn and a cane (?) (presumably it is the so-called 'Prussian baba from Mózgowo/Laseczno'), around which there is a convex inscription in the capital letters 'MARKE v. GOETZEN'. Flat bottom, aslant undercut at the edges, with a deep, four-sided concave recess.

M.K.

CHRONOLOGY: first half of the 20th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: height 185 mm, width 84 × 57 mm, base: 80 × 55 mm, neck: length 44 mm, diameter 28 mm, opening: diameter 15 mm, stamp: 29 × 25 mm. INV. NO. MAG/GD/255/100/13/682; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Długie Ogrody in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: pocz. XIX w. SUROWIEC: szkło bezbarwne. WYMIARY: wysokość zachowana 115 mm, podstawa 41×41 mm, grubość podstawy 10 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/129/3/86; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Kleszej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Kieliszek. Walcowata czasza (utrącona) pokryta dekoracją ciągłą. Szlifowana w tzw. sucharki, ze skośnie ułożonych przezroczystych i matowych pól. Dolna partia czaszy fasetowata. Trzon pełny, zwężający się ku górze,

fasetowaty, wsparty na kolistej bazie i czworobocznej podstawie. Motyw ornamentacyjny charakterystyczny dla zdobnictwa polskiego tego okresu. O.K.

130

Glass. Cylindrical bowl (broken) covered with continuous decoration. Polished in the obliquely arranged transparent and matt fields. The lower part of the bowl faceted. The stem is full, tapering upwards, faceted, on

a circular support and four-sided base. Decorative motif characteristic of Polish ornamentation of that period. O.K.

CHRONOLOGY: early 19th century. RAW MATERIAL: transparent glass. DIMENSIONS: height 115 mm, base 41×41 mm, base thickness 10 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/129/3/86; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Klesza in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: poł. XVII–poł. XVIII w. SUROWIEC: szkło. WYMIARY: średnica otworu 60 mm, wysokość, 60 mm, średnica dna 40 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/4/5100; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze na Wyspie Spichrzów w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: O. Krukowska, *Szkło w badaniach archeologicznych Gdańska*, w: M. Fudziński, H. Paner (red.), *Stan badań archeologicznych miast w Polsce*, Gdańsk 2009, s. 437–453.

Filiżanka o lekko konicznym korpusie. Krawędź zaokrąglona. Uszko w przekroju owalne doklejone do korpusu, dolny koniec zawinięty w uszko. Dno wysklepione, niestarannie obwiedzione taśmą szklaną. Szkło barwione w masie prawdopodobnie kobaltem. Powierzchnia pokryta białą emalią. Stanowi tło dla nieregularnych, brązowych, owalnych plamek (imitacja ziaren kawy?). Import Bohemia? O.K.

Cup. Slightly conical body. Edge rounded. Handle oval in cross section attached to the body, bottom end coiled into an eye. Arched bottom, carelessly wrapped with glass tape. Glass tinted with probably cobalt. Surface covered with white enamel. It constitutes the background for irregular, brown, oval spots (imitation of coffee beans?). Import Bohemia? O.K.

CHRONOLOGY: 17th–mid-18th century. RAW MATERIAL: glass. DIMENSIONS: opening diameter 60 mm, height, 60 mm, base diameter 40 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/4/5100; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations on Wyspa Spichrzów (Granary Island) in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: O. Krukowska, *Szkło w badaniach archeologicznych Gdańska*, in: M. Fudziński, H. Paner (eds.), *Stan badań archeologicznych miast w Polsce*, Gdańsk 2009, pp. 437–453.

CHRONOLOGIA: XVIII w. SUROWIEC: szkło odbarwione. WYMIARY: wysokość 48–49 mm, średnica dna 34 mm, średnica otworu 45 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/5801; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Filiżanka. Beczułkowaty korpus pokryty delikatnymi kanelurami. Krawędź zaokrąglona, uszkodzona. Ucho w przekroju owalne. Koniec stykający się z dolną partią korpusu zawinięty w uszko. Dno płaskie, pogrubione. O.K.

Cup. Barrel-shaped body covered with delicate fluting. Edge rounded, damaged. Handle oval in cross section, narrowing downwards. The end contacting the lower part of the body is coiled into an eye. Flat, thickened base. O.K.

CHRONOLOGY: 18th century. RAW MATERIAL: discoloured glass. DIMENSIONS: height 48–49 mm, base diameter 34 mm, opening diameter 45 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/5801; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 poł. XVII–1 poł. XVIII w. SUROWIEC: fajans, glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość naczynia 127 mm, średnica wylewu 110 mm, średnica brzuśca 110 mm, średnica dna 83 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/39/4/3281; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Rajskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: M. Marcinkowski, B. Pospieszna, *Produkcja ceramiki na Chełmie pod Gdańskiem od końca XVII do początku XIX wieku*, w: J. Gargacz, K. Kurowska, P. Paluchowski (red.), *Historie gdańskich dzielnic*, t. 1: *Chełm*, Gdańsk 2018, s. 187–188, ryc. 19.

Mlecznik z rurkowatym dziobkiem z fajansu pomorskiego, malowanego kobaltem. Załom brzuśca jajowaty, umieszczony wysoko, bezpośrednio poniżej lejkowatego, niskiego wylewu. Taśmowate ucho zachowane jedynie przy dolnym zaczepie z rozgniecioną końcówką, pierwotnie mocowane pomiędzy krawędzią wylewu a połową wysokości naczynia. Z maksymalnej wydutości brzuśca wyprowadzony pod kątem 45 stopni rurkowaty dziobek z poziomo – lekko na zewnątrz – ściętym końcem. Dolna część naczynia przewężona, poszerza się w kierunku dna, wyodrębnionego w profilowaną żłobkami, niską stopkę

i płaskie dno. Czerep kremowy, szkliwiony obustronnie lekko połyskliwym, mlecznym szkliwem cynowym lub cynowo-ołowiowym. Naczynie malowane naszkliwnie błękitem kobaltowym. Wykonane pędzlem, symetrycznie rozmieszczone na bokach naczynia dwa przedstawienia ptaka (turkawka?) siedzącego na kamieniu między dwoma krzewami kwiatów. Poniżej przedstawienia dookoły pas falistego pnącza (powoju?), wydzielony poziomymi liniami – podwójną od góry i pojedynczą od dołu. Kompozycję od góry zamyka ukośne kreskowanie biegnące wokół wylewu. Wyrób lokalny. B.K.

132

Milk jug with a tubular spout from Pomeranian faience painted with cobalt. Curve of belly ovoidal, placed high – directly below the funnel-like, low rim. Band-shaped handle preserved only at the lower part with flattened end. Originally mounted between the rim's edge and half the height of the vessel. Tubular spout led out at a 45 degree angle from maximum curve of belly with a horizontal – slightly outside cut edge. The lower part of the vessel is narrowed, widens towards the base of the vessel into profiled by grooves, low foot and flat base. Cream coloured fragment, glazed on both sides

with slightly shiny, milky tin or tin-lead glaze. Vessel painted over-glaze with cobalt blue. Two representations of a bird (turtledove?) perching on a stone between two bushes of flowers, made with a brush, symmetrically arranged on the sides of the vessel. Below the representation surrounding band of wavy creeper (bindweed?) separated by horizontal lines – double from above and single from below. From the top, the composition is closed by oblique hatching around the edge. Local product. B.K.

CHRONOLOGY: second half of the 17th–first half of the 18th century. RAW MATERIAL: faience, kaolin clay. DIMENSIONS: vessel height 127 mm, rim diameter 110 mm, belly diameter 110 mm, base diameter 83 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/39/4/3281; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Rajska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: M. Marcinkowski, B. Pospieszna, *Produkcja ceramiki na Chełmie pod Gdańskiem od końca XVII do początku XIX wieku*, in: J. Gargacz, K. Kurowska, P. Paluchowski (eds.), *Historie gdańskich dzielnic*. Vol. 1. *Chełm*, Gdańsk 2018, pp. 187–188, Fig. 19.

CHRONOLOGIA: 2 poł. XVII–XVIII w. SUROWIEC: fajans, glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość naczynia 41 mm, średnica wylewu 87–92 mm, średnica dna 51 mm. NR INW. MAG/GD/255/43/1B/75; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Św. Ducha w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: M. Marcinkowski, B. Pospieszna, *Produkcja ceramiki na Chełmie pod Gdańskiem od końca XVII do początku XIX wieku*, w: J. Gargacz, K. Kurowska, P. Paluchowski (red.), *Historie gdańskich dzielnic*, t. 1: *Chełm*, Gdańsk 2018, s. 188–189, ryc. 20.

Filizanka do kawy (?) z fajansu pomorskiego. Forma naczynia 6-płatkowa w rzucie, wylew i ścianki puklowane z taśmowatym uszkiem wyprowadzonym z krawędzi wylewu. Dno wyodrębnione w stopkę poszerzoną niskim pierścieniem, od spodu nieszkliwione, z dużym

znakiem × malowanym na czarno. Na kremowobeżowym czerepie słabo kryjące szkliwo cynowo-ołowiowe, obustronne, malowane od zewnątrz kobaltem na granatowo w – rozłożone przy krawędzi wylewu – wiszące palmety. Wyrób lokalny. B.K.

133

Coffee cup (?) from Pomeranian faience. The vessel form 6-lobe in plan – rim and walls with plastic decoration and with band-shaped handle protruding from the rim's edge. The base is separated into a foot widened with a low ring, unglazed underneath, with a large x mark

printed in black. On the cream/beige body, poorly covering tin-lead glaze, double-sided, painted on the outside with cobalt navy blue in hanging palmettes spread at the edge of the rim. Local product. B.K.

CHRONOLOGY: second half of the 17th–18th century. RAW MATERIAL: faience, kaolin clay. DIMENSIONS: vessel height 41 mm, rim diameter 87–92 mm, base diameter 51 mm. INV. NO. MAG/GD/255/43/1B/75; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Św. Ducha in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: M. Marcinkowski, B. Pospieszna, *Produkcja ceramiki na Chełmie pod Gdańskiem od końca XVII do początku XIX wieku*, in: J. Gargacz, K. Kurowska, P. Paluchowski (eds.), *Historie gdańskich dzielnic*. Vol. 1. *Chełm*, Gdańsk 2018, pp. 188–189, Fig. 20.

CHRONOLOGIA: kon. XVII–1 poł. XVIII w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: średnica wylewu 104,47 mm, wysokość naczynia 26,16 mm, średnica dna 57,30 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/4/5835; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Heweliusza róg z ul. Rajską „Dom Technika”. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Forma bez wyodrębnionego lustra, wrębu i kołnierza. Krawędź wylewu lekko rozchylona. Naczynie zachowane w około 70%. Wykonane z gliny barwiącej się po wypaleniu na kolor żółty. Obie powierzchnie pokryte szkliwem cynowo-ołowiowym. Dekoracja malowana niebiesko, podszkliwna. Zdobienie w formie

centralnie umieszczonej rozety, ujętej dwoma współśrodkowymi okręgami. Dookoła rozmieszczone symetrycznie cztery motywy roślinne. Od krawędzi cztery trójspiralne motywy ujęte stylizowanymi liśćmi, tworzące rezerwy. Pomiedzy zdobieniami w formie drobnego rzutu motywy spiralne i uproszczone płatki śniegu. Import fajans niderlandzki. J.D.

134

Saucer with a cup-shaped body on the ring. Form without a separate mirror, notch and lip. The edge of the rim slightly flared. Vessel preserved in approximately 70%. Made of clay fired yellow. Both surfaces covered with tin-lead glaze. Blue painted, under-glaze decoration in the form of a centrally located rose, enclosed in

two concentric circles. Four floral motifs arranged symmetrically around. From the edge, four trispiral motifs enclosed by stylised leaves creating reserves. Between the decorations in the form of fine design, spiral motifs and simplified snowflakes. Import, Dutch faience. J.D.

CHRONOLOGY: 17th–first half of the 18th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: rim diameter 104.47 mm, vessel height 26.16 mm, base diameter 57.30 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/4/5835; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Heweliusza corner with ul. Rajska 'Dom Technika'. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: kon. XVII–1 poł. XVIII w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: średnica wylewu 55,30 mm, wysokość naczynia 32,09 mm, średnica dna 31,50 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/2/594; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Czarka o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Krawędź wylewu lekko rozchylona. Naczynie zachowane w około 85%, ubytek w wylewie i części korpusu. Wykonane z gliny barwiącej się po wypaleniu na kolor żółty. Obie powierzchnie pokryte szkliwem cynowo-ołowiowym. Dekoracja malowana niebiesko,

podszkliwna. Zdobienie na powierzchni zewnętrznej w formie trzech motywów kwiatowych. Pole uzupełnione drobnym rzutem w formie śnieżynek i kropek. Wewnątrz na dnie malowanie podszkliwe w formie uproszczonego znaku przypominającego strzałkę. Import fajansu niderlandzki.

J.D.

135

Bowl-shaped cup on the ring. The edge of the rim slightly flared. Vessel is preserved in about 85%, defect in the rim and part of the body. Made of clay fired yellow. Both surfaces covered with tin-lead glaze. Blue painted, under-glaze decoration. Decoration on the outer surface

in the form of three floral motifs. The field is completed with fine design in the form of snowflakes and dots. Inside, on the base, under-glaze painting in the form of a simplified arrow-like character. Import, Dutch faience.

J.D.

CHRONOLOGY: 17th–first half of the 18th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: rim diameter 55.30 mm, vessel height 32.09 mm, base diameter 31.50 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/2/594; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 poł. XVII–1 ćw. XVIII w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: średnica wylewu 70,59 mm, wysokość naczynia 43,27 mm, średnica dna 32,23 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/1713; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Czarka o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Krawędź wylewu prosta. Naczynie zachowane w około 95%, drobne wyszczerbienia w krawędzi wylewu, część wylewu uzupełniona. Wykonane z gliny barwiącej się po wypaleniu na kolor żółty. Obie powierzchnie pokryte szkliwem cynowo-ołowiowym. Dekoracja podszkliwna, malowana niebiesko. Zdobienie na powierzchni zewnętrznej w formie przedstawień postaci ludzkiej o rysach azjatyckich na tle krajobrazu z rzeką

i elementami roślinnymi. Pole uzupełnione drobnymi motywami równoległych krótkich kresek. Krawędź wylewu dekorowana pasmowo z elementami śnieżynek oraz motywów geometrycznych, utworzonych z linii skośnych lub przecinających się. Całość ujęta dwoma liniami. Wewnątrz na dnie malowanie podszkliwe w formie uproszczonego znaku, przypominającego złączone dwa łuki odcinkowe. Import fajans niderlandzki.

J.D.

136

Bowl-shaped cup on the ring. Rim's edge straight. Vessel preserved in about 95%, small dents in the edge of the rim, part of the rim reconstructed. Made of clay fired yellow. Both surfaces covered with tin-lead glaze. Blue painted under-glaze decoration. Decoration on the outer surface in the form of representations of a human figures with Asian features against the background of a landscape with the river and floral elements. The

field is supplemented with small motifs of parallel short lines. The edge of the rim has band-shaped decoration with elements of snowflakes and geometric motifs created from diagonal or intersecting lines. The whole is enclosed in two lines. Inside, on the base, under-glaze painting in the form of a simplified sign resembling two joined arches. Import, Dutch faience.

J.D.

CHRONOLOGY: second half of the 17th–first quarter of the 18th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: rim diameter 70.59 mm, vessel height 43.27 mm, base diameter 32.23 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/1713; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVIII w. SUROWIEC: fajans, glina kaolinowa. WYMIARY: wysokość naczynia 71 mm, średnica wylewu 71 mm, średnica brzuśca 65 mm, średnica dna 52 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/4/3175; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Rajskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Niewielki dzbanuszek na mleko do kawy (?) z fajansu pomorskiego. Forma naczynia zbliżona do miniaturowego garnuszka z uchem – załom brzuśca bezpośrednio poniżej lejkowatego wylewu, taśmowate uszko pomiędzy krawędzią wylewu a połową wysokości naczynia. Dołem

brzusiec stożkowato zwęża się, przechodząc w poszerzone w stopkę, płaskie dno. Czerep kremowy, szklwiony obustronnie słabo kryjącym, matowym szkliwem cynowym barwy białej, w odcieniu błękitnawym. Wyrób lokalny.

B.K.

137

Small milk jug (?) from Pomeranian faience. The form of the vessel is similar to a miniature pot with a handle – curve of belly directly below the funnel-like rim, a band-shaped handle between the edge of the rim and middle height of the vessel. At the bottom, the belly is

conically narrowing, passing into a widened foot, flat base. Cream coloured body, glazed on both sides with poorly covering, matt, white blueish tin glaze. Local product.

B.K.

CHRONOLOGY: 18th century. RAW MATERIAL: faience, kaolin clay. DIMENSIONS: vessel height 71 mm, rim diameter 71 mm, belly diameter 65 mm, base diameter 52 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/4/3175; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Rajska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1 ćw. XVIII w. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 117,58 mm, wysokość naczynia 22,15 mm, średnica dna 69,91 mm. NRINW. MAG/GD/255/99/4/1633; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Forma bez wyodrębnionego lustra, wrębu i kołnierza. Krawędź wylewu prosta. Naczynie zachowane w około 95%, wyszczerbienie w wylewie i trzy drobne uszkodzenia na krawędzi. Porcelana toczona na kole. Obie powierzchnie białe z dekoracją malowaną niebiesko.

Dynastia Qing. Okres Kangxi. Centralnie umieszczony motyw kwiatowy ujęty w podwójnym medalionie. Wokół cztery motywy kwiatowe połączone wolutowymi wiciami roślinnymi. Krawędź malowana niebiesko. Import porcelana chińska.

J.D.

138

Saucer with a bowl-shaped body on the ring. Form without a separate mirror, notch and lip. The edge of the rim straight. Vessel preserved in approximately 95%, a dent in the rim and three minor defects on the edge. Wheel-thrown porcelain. Both surfaces white with blue

printed decoration. Qing Dynasty. Times of Emperor Kangxi. Centrally placed floral motif enclosed in a double medallion. Around four floral motifs connected by volute vines. Blue painted edge. Import, Chinese porcelain.

J.D.

CHRONOLOGY: first quarter of the 18th century. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 117.58 mm, vessel height 22.15 mm, base diameter 69.91 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/1633; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 ćw. XVIII w. (1740–1760). SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 120,11 mm, wysokość naczynia 21,07 mm, średnica dna 70,03 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/2/640; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Forma bez wyodrębnionego lustra, wrębu i kołnierza. Krawędź wylewu lekko rozchylona. Naczynie zachowane w około 95%, ubytek w części krawędzi wylewu. Porcelana toczona na kole. Naczynie w typie *batavia* ware z dekoracją malowaną niebiesko. Dynastia Qing. Okres Qianlong. Dekoracja w formie centralnie umieszczonego motywu kwiatowego, ujętego w medalion. Wokół

w czterech rezerwach dwa rodzaje dekoracji, rozmieszczone naprzemiennie: krajobraz rzeczny z dwoma wyspami i jednostką pływającą, ujęty w rezerwę stylizowaną na rozwinięty zwój papieru, oraz motywy roślinne z elementami roślin bambusa i prawdopodobnie kwitnącej śliwy, ujęte w prosto zamknięte rezerwy. Import porcelana chińska.

J.D.

139

Saucer with a bowl-shaped body on the ring. Form without a separate mirror, notch and lip. The edge of the rim slightly flared. Vessel preserved in about 95%, a defect in part of the rim's edge. Wheel-thrown porcelain. Vessel of the *batavia* ware type with blue painted decoration. Qing Dynasty. Times of Emperor Qianlong. Decoration in the form of a centrally placed floral motif

enclosed in a medallion. Around two types of decorations arranged alternately in four reserves. River landscape with two islands and a boat included in a reserve stylised as an outspread scroll of paper and floral motifs with elements of bamboo plants and probably blossoming plum tree enclosed in simply closed reserves. Import, Chinese porcelain.

J.D.

CHRONOLOGY: second quarter of the 18th century. (1740–1760). RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 120.11 mm, vessel height 21.07 mm, base diameter 70.03 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/2/640; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 ćw. XVIII w. (1740–1760). SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 74,44 mm, wysokość naczynia 40,77 mm, średnica dna 36,97 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/2/651; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Czarka o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Krawędź wylewu lekko rozchylona. Naczynie zachowane w około 95%, ubytek w części czerepu. Porcelana toczona na kole. Naczynie w typie *batavia ware* z dekoracją malowaną niebiesko. Dynastia Qing. Okres Qianlong. Dekoracja w formie centralnie umieszczonego motywu

kwiatowego ujętego w medalion. Wokół w sześciu rezerwach dwa rodzaje dekoracji rozmieszczone naprzemiennie: krajobraz rzeczny z wyspą i dachem letniego pawilonu oraz motywy roślinne, prawdopodobnie kwitnącej śliwy. Import porcelana chińska. J.D.

140

Bowl-shaped cup on the ring. The edge of the rim slightly flared. Vessel preserved in about 95%, a defect in part of the body. Wheel-thrown porcelain. Vessel of the *batavia ware* type with blue painted decoration. Qing Dynasty. Times of Emperor Qianlong. Decoration in the form of a centrally placed floral motif enclosed in

a medallion. Around two types of decorations arranged alternately in six reserves. River landscape with the island and the roof of the summer pavilion and floral motifs of probably blooming plum tree. Import, Chinese porcelain. J.D.

CHRONOLOGY: second quarter of the 18th century. (1740–1760). RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 74.44 mm, vessel height 40.77 mm, base diameter 36.97 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/2/651; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 ćw. XVIII w. (1740–1760). SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 135,55 mm, wysokość naczynia 21,32 mm, średnica dna 79,11 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/129/2/647; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Forma bez wyodrębnionego lustra, wrębu i kołnierza. Krawędź wylewu prosta. Naczynie zachowane w około 80%, duże ubytki w części krawędzi wylewu. Porcelana toczona na kole. Naczynie w typie *batavia ware* z dekoracją malowaną podszkliwnie niebiesko oraz naszkliwnie

czerwono i złoto w stylu chińskim Imari. Dynastia Qing. Okres Qianlong. Dekoracja w formie centralnie umieszczonego motywu kwiatowego ujętego w medallion. Wokół symetrycznie rozmieszczone dwie dekoracje roślinne z motywami kwiatów peonii i gałązek wiśni. Import porcelana chińska. J.D.

141

Saucer with a bowl-shaped body on the ring. Form without a separate mirror, notch and lip. The edge of the rim straight. Vessel preserved in about 80%, large defects in part of the rim's edge. Wheel-thrown porcelain. Vessel of the *batavia ware* type with painted under-glaze blue decoration and over-glaze red and gold decoration in

Imari Chinese style. Qing Dynasty. Times of Emperor Qianlong. Decoration in the form of a centrally placed floral motif enclosed in a medallion. Around symmetrically arranged two floral decorations with motifs of peony flowers and cherry twigs. Import, Chinese porcelain. J.D.

CHRONOLOGY: second quarter of the 18th century. (1740–1760). RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 135.55 mm, vessel height 21.32 mm, base diameter 79.11 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/129/2/647; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 ćw. XVIII w. (1740–1760). SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 83,80 mm, wysokość naczynia 41,44 mm, średnica dna 39,27 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/2/649; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Czarka o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Krawędź wylewu lekko rozchylona. Naczynie zachowane w około 75%, ubytki w części czerepu, przetarcia malatury. Porcelana toczona na kole. Naczynie w typie batavia ware z dekoracją malowaną podszkliwnie niebiesko oraz naszkliwnie czerwono i złoto w stylu chińskim

Imari. Dynastia Qing. Okres Qianlong. Dekoracja w formie centralnie umieszczonego motywu kwiatowego ujętego w medalion. Wokół na ściankach wewnętrznych symetrycznie rozmieszczone dekoracje roślinne z motywami kwiatów peonii i gałązek wiśni. Import porcelana chińska. J.D.

142

Bowl-shaped cup on the ring. The edge of the rim slightly flared. Vessel preserved in about 75%, defects in part of the body, abrasions of the paint. Wheel-thrown porcelain. Vessel of the batavia ware type with painted under-glaze blue decoration and over-glaze red and gold decoration in Imari Chinese style. Qing Dynasty.

Times of Emperor Qianlong. Decoration in the form of a centrally placed floral motif enclosed in a medallion. Around on the internal walls symmetrically arranged floral decorations with motifs of peony flowers and cherry twigs. Import, Chinese porcelain. J.D.

CHRONOLOGY: second quarter of the 18th century. (1740–1760). RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 83.80 mm, vessel height 41.44 mm, base diameter 39.27 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/2/649; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grząska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 ćw. XVIII w. (1740–1760). SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 134,26 mm, wysokość naczynia 24,08 mm, średnica dna 76,38 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/1634; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Forma bez wyodrębnionego lustra, wrębu i kołnierza. Krawędź wylewu lekko rozchylona. Naczynie zachowane w około 90%, dwa ubytki w krawędzi wylewu. Porcelana toczona na kole. Naczynie w typie *batavia ware* z dekoracją malowaną niebiesko. Dynastia Qing. Okres Qianlong.

Dekoracja kwiaty sezonowe w ogrodzie ze skałą. Dwa główne elementy dekoracji: kwitnące peonie po lewej stronie i wierzba po prawej stronie. W pierwszym planie widoczne ogrodzenie tarasu i skała. Przykrawędne pasmowe zdobienie wypełnione elementami spiralnymi. Import porcelana chińska. J.D.

143

Saucer with a bowl-shaped body on the ring. Form without a separate mirror, notch and lip. The edge of the rim slightly flared. Vessel preserved in about 90%, two defects in the rim's edge. Wheel-thrown porcelain. Vessel of the *batavia ware* type with blue painted decorations. Qing Dynasty. Times of Emperor Qianlong.

Decoration seasonal flowers in the rock garden. The two main elements of decoration are blooming peonies on the left and willow on the right. In the foreground terrace fence and rock visible. Near edge band decoration filled with spiral elements. Import, Chinese porcelain. J.D.

CHRONOLOGY: second quarter of the 18th century. (1740–1760). RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 134.26 mm, vessel height 24.08 mm, base diameter 76.38 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/1634; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1760–1780. SUROWIEC: glina oczyszczona. WYMIARY: średnica wylewu 78,46 mm, wysokość 38,94 mm, średnica dna 34,51 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/1666; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Czarka o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Krawędź wylewu prosta. Naczynie zachowane w około 95%, ubytek w wylewie. Kamionka biała toczona

mechanicznie. Brak dekoracji, powierzchnia biała, szkliwiona. Import kamionka biała, Anglia. J.D.

144

Bowl-shaped cup on the ring. The edge of the rim straight. Vessel preserved in about 95%, defect in rim. Mechanically thrown white stoneware. No decoration.

White, glazed surface. Import, white stoneware, England. J.D.

CHRONOLOGY: 1760–1780. RAW MATERIAL: purified clay. DIMENSIONS: rim diameter 78.46 mm, vessel height 38.94 mm, base diameter 34.51 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/1666; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1760–1780. SUROWIEC: glina oczyszczona. WYMIARY: średnica wylewu 106,34 mm, wysokość naczynia 24,26 mm, średnica dna 53,66 mm. NRINW. MAG/GD/255/99/4/1711; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek o miseczkowatym czerepie na wysokim pierścieniu. Forma bez wyodrębnionego lustra, wrębu i kołnierza. Krawędź wylewu prosta. Naczynie zachowane w około 85%, trzy ubytki w krawędzi wylewu.

Kamionka biała toczona mechanicznie. Brak dekoracji, powierzchnia biała szkliwiona. Import, kamionka biała, Anglia.

J.D.

145

Saucer with a bowl-shaped body on a high ring. Form without a separate mirror, notch and lip. The edge of the rim straight. Vessel is preserved in about 85%, three

defects in the rim's edge. Mechanically thrown stoneware. No decoration, glazed white surface. Import, white stoneware, England.

J.D.

CHRONOLOGY: 1760–1780. RAW MATERIAL: purified clay. DIMENSIONS: rim diameter 106.34 mm, vessel height 24.26 mm, base diameter 53.66 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/1711; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 ćw. XVIII w. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 117,44 mm, wysokość naczynia 21,54 mm, średnica dna 69,43 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/1635; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek o miseczkowatym czerepie na szerokim pierścieniu. Forma bez wyodrębnionego lustra, wrębu i kołnierza. Krawędź wylewu lekko rozchylona. Naczynie zachowane w około 85%, drobne ubytki w wylewie. Porcelana toczona na kole. Naczynie w typie *batavia* ware z malowaną niebiesko dekoracją: kwiaty sezonowe w ogrodzie z motywem skały. Dynastia Qing. Okres

Qianlong. Zdobienie w formie kwiatów ogrodowych. Dominująca forma z prawej strony, prawdopodobnie kwiat peoni. Widoczna również część ogrodzenia i stylizowanej formy skalnej po lewej stronie. Krawędź wylewu podkreślona pasmem utworzonym z przecinających się linii, ujętych obustronnie liniami ciągłymi. Import porcelana chińska. J.D.

146

Saucer with a bowl-shaped body on wide ring. Form without a separate mirror, notch and lip. The edge of the rim slightly flared. Vessel preserved in approximately 85%. Wheel-thrown porcelain. Vessel of the *batavia* ware type with decoration seasonal flowers in the garden with a rock motif, painted blue. Qing Dynasty. Times of Emperor Qianlong. Decoration in the form of

garden flowers. The dominant form on the right, probably a peony flower. Part of the fence and stylised rock form is also visible on the left. The edge of the rim is accented with a band formed of intersecting lines enclosed on both sides by continuous lines. Import, Chinese porcelain. J.D.

CHRONOLOGY: second quarter of the 18th century. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 117.44 mm, vessel height 21.54 mm, base diameter 69.43 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/1635; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished. J.D.

CHRONOLOGIA: 4 ćw. XVIII w. SUROWIEC: glina oczyszczona. WYMIARY: średnica wylewu 121,23 mm, wysokość naczynia 29,23 mm, średnica dna 69,89 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/1701; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Forma bez wyodrębnionego lustra, wrębu i kołnierza. Krawędź wylewu ścieniona prosta. Naczynie zachowane w około 85%, ubytki w krawędzi wylewu. Fajans delikatny toczony mechanicznie. Spodek zdobiony

dekoracją imitującą azjatyckie zdobienia. Dekoracja malowana podszkliwnie niebiesko: krajobraz z pawilonem. Przykrawędne pasmowe zdobienie wypełnione przecinającymi się liniami. Import fajans delikatny, Anglia. J.D.

147

Saucer with a bowl-shaped body on the ring. Form without a separate mirror, notch and lip. The edge of the rim narrowed and straight. Vessel preserved in about 85%, defects in the rim's edge. Mechanically thrown whiteware. Saucer with a decoration imitating Asian

ornaments. Under-glaze painted blue decoration. Landscape with a pavilion. Near edge band decoration filled with intersecting lines. Import, England, whiteware. J.D.

CHRONOLOGY: fourth quarter of the 18th century. RAW MATERIAL: purified clay. DIMENSIONS: rim diameter 121.23 mm, vessel height 29.23 mm, base diameter 69.89 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/1701; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: kon. XVIII–1 ćw. XIX w. SUROWIEC: glina oczyszczona. WYMIARY: średnica wylewu 119,11 mm, wysokość 30,62 mm, średnica dna 67,32 mm. NR INW. MAG/GD/255/125/3/796; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Bogusławskiego w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Forma bez wyodrębnionego lustra, wrębu i kołnierza. Krawędź wylewu prosta. Naczynie zachowane w około 70%, ubytek w dużej partii krawędzi wylewu, trzy wyszczerbienia w pierścieniu. Fajans delikatny toczony mechanicznie.

Dekoracja wykonana mechanicznie w formie kanelowania oraz wyciskanego perełkowania. Krawędź wylewu wewnętrznie ścieniona. Import fajans delikatny (white-ware), Anglia.

J.D.

148

Saucer with a bowl-shaped body on the ring. Form without a separate mirror, notch and lip. The edge of the rim straight. Vessel preserved in about 70%, a defect in a large part of the rim's edge, three dents in the ring.

Mechanically thrown whiteware. The decoration was made mechanically in the form of fluting and pressed astragal pattern. The edge of the rim internally thinned. Import, whiteware, England.

J.D.

CHRONOLOGY: 18th/first quarter of the 19th century. RAW MATERIAL: purified clay. DIMENSIONS: rim diameter 119.11 mm, vessel height 30.62 mm, base diameter 67.32 mm. INV. NO. MAG/GD/255/125/3/796; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Bogusławskiego in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: kon. XVIII–1 ćw. XIX w. SUROWIEC: glina oczyszczona. WYMIARY: średnica wylewu 76,05 mm, wysokość 45,14 mm, średnica dna 39,74 mm. NR INW. MAG/GD/255/125/3/137; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Bogusławskiego w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Czarka o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Krawędź wylewu prosta, lekko ścieniona. Naczynie zachowane w około 95%, ubytek w partii krawędzi wylewu.

Fajans delikatny toczony mechanicznie. Brak dekoracji. Import fajans delikatny (whiteware), Anglia. J.D.

149

Bowl-shaped cup on the ring. The rim's edge straight and slightly thinned. Vessel preserved in about 95%, a defect in the rim's edge. Mechanically thrown white-ware. No decoration. Import, whiteware, England. J.D.

CHRONOLOGY: 18th/first quarter of the 19th century. RAW MATERIAL: purified clay. DIMENSIONS: rim diameter 76.05 mm, vessel height 45.14 mm, base diameter 39.74 mm. INV. NO. MAG/GD/255/125/3/137; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Bogusławskiego in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1 poł. XIX w. SUROWIEC: glina oczyszczona. WYMIARY: średnica wylewu 123,32 mm, wysokość 32,79 mm, średnica dna 77,08 mm. NR INW. MAG/GD/255/102/2/878; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek o miseczkowatym czerepie na szerokim pierścieniu. Forma bez wyodrębnionego lustra, wrębu i kołnierza. Krawędź wylewu prosta. Naczynie zachowane w około 85%, trzy ubytki w krawędzi wylewu, w tym jeden większy. Fajans delikatny toczony mechanicznie. Dekoracja malowana wielobarwnie: zielony, żółty,

niebieski. Zdobienie w formie centralnie umieszczonego drobnego motywu kwiatowego, ujętego przykrawędnie rozwieszonymi sześcioma girlandami z motywami kwiatowymi. Krawędź wylewu podkreślona podwójną linią wypełnioną liniowo umieszczonymi kropkami. Import fajans delikatny (whiteware), Anglia. J.D.

150

Saucer with a bowl-shaped body on a wide ring. Form without a separate mirror, notch and lip. The edge of the rim straight. Vessel preserved in about 85%, three defects in the rim's edge, including one larger. Mechanically thrown whiteware. Multicoloured green,

yellow and blue painted decoration. Decoration in the form of a centrally placed small floral motif enclosed by six garlands with floral motifs arranged near the edge. The rim's edge accented by a double line filled with linearly placed dots. Import, whiteware, England. J.D.

CHRONOLOGY: first half of the 19th century. RAW MATERIAL: purified clay. DIMENSIONS: rim diameter 123.32 mm, vessel height 32.79 mm, base diameter 77.08 mm. INV. NO. MAG/GD/255/102/2/878; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1 poł. XIX w. SUROWIEC: glina oczyszczona. WYMIARY: średnica wylewu 78 mm, wysokość 52,31 mm, średnica dna 43,32 mm. NR INW. MAG/GD/255/102/2/879; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Filizanka o miseczkowatym czerepie na wysokim pierścieniu. Krawędź wylewu prosta. Ucho o lekko spłaszczonym przekroju. Naczynie zachowane w około 60%, brak części czerepu z wylewem. Fajans delikatny toczony mechanicznie. Dekoracja malowana wielobarwnie: zielono, żółto, niebiesko. Zdobienie w formie centralnie umieszczonego drobnego motywu kwiatowego

wewnątrz filizanki. Na zewnętrznej powierzchni od krawędzi rozwieszone girlandy z motywami kwiatowymi. Krawędź wylewu zewnętrznie podkreślona podwójną linią wypełnionymi liniowo umieszczonymi kropkami. Import fajans delikatny (whiteware), Anglia. J.D.

151

Cup with bowl-shaped body on a high ring. The edge of the rim straight. Handle with a slightly flattened cross section. Vessel preserved in about 60%, lacking fragment of body with rim. Mechanically thrown white-ware. Multicoloured green, yellow and blue painted decoration. Decoration in the form of a centrally placed

small floral motif inside the cup. Garlands with floral motifs arranged on the outer surface from the edge. Rim's edge externally accented by a double line filled with linearly placed dots. Import, whiteware, England. J.D.

CHRONOLOGY: first half of the 19th century. RAW MATERIAL: purified clay. DIMENSIONS: rim diameter 78 mm, vessel height 52.31 mm, base diameter 43.32 mm. INV. NO. MAG/GD/255/102/2/879; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIX–pocz. XX w. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 45,80 mm, wysokość 70,14 mm, średnica dna 33,57 mm. NR INW. MAG/GD/255/20/13/96; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Stągiewnej 12/20 w Gdańsku, Wyspa Spichrzów „Złoty Pelikan”. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Mlecznik o lekko gruszkowatym brzuścu. Dzióbek otwarty o linii wyniesionej ponad krawędź wylewu. Ucho wyniesione ponad krawędź do linii dzióbka, mocowane na wysokości brzuśca i krawędzi wylewu. Krawędź wylewu mechanicznie formowana faliście. Naczynie zachowane w 100%. Porcelana europejska toczona mechanicznie. Naczynie malowane podszkliwnie czarno

i czerwono, naszkliwnie złoto. Na brzuścu dekoracja w formie motywów kwiatowych. Krawędź wylewu i dna podkreślone złotym malowaniem. Wewnątrz pasmowa dekoracja wypełniona trójkątnymi polami i wpisującymi się w stylistykę motywami roślinnymi. Porcelana europejska, sygnatura malowana niebiesko – Miśnia. J.D.

152

Milk jug. Jug with a slightly pear-shaped belly. Open spout with a line raised above the edge of the rim. Handle raised above the edge to the rim line, fixed at the height of the belly and the edge of the rim. Edge of the rim shaped wavy mechanically. Vessel preserved in 100%. Mechanically thrown European porcelain. Vessel

printed under-glaze black and red, over-glaze gold. On the belly decoration in the form of floral motifs. The edge of the rim and base marked with gold painting. Inside band decoration filled with triangular fields and floral motifs which match the style. European porcelain, blue painted signature – Meissen. J.D.

CHRONOLOGY: 19th–early 20th century. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 45.80 mm, vessel height 70.14 mm, base diameter 33.57 mm. INV. NO. MAG/GD/255/20/13/96; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Stągiewna 12/20 in Gdańsk, Wyspa Spichrzów, 'Złoty Pelikan'. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIX–pocz. XX w. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 68,49 mm, wysokość 46,10 mm, średnica dna 35,45 mm. NR INW. MAG/GD/255/20/13/97; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Stągiewnej 12/20 w Gdańsku, Wyspa Spichrzów „Złoty Pelikan”. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Filiżanka o tulipanowatym fasetowanym czerepie, bez wyodrębnionego pierścienia. Krawędź wylewu prosta. Ucho stylizowane zawinięte do góry, mocowane do korpusu naczynia. Naczynie zachowane w 70%, ubytki w części korpusu i wylewu. Porcelana europejska toczona mechanicznie. Malowana podszkliwnie czarno i czerwono, naszkliwnie złoto. Na brzuścu dekoracja

w formie motywów kwiatowych. Krawędź dna podkreślona złotym malowaniem. Wewnątrz pasmowa dekoracja wypełniona trójkątnymi polami i wpisującymi się w stylistykę motywami roślinnymi. Na dnie centralnie umieszczony motyw kwiatowy. Porcelana europejska, sygnatura malowana niebiesko – Miśnia. J.D.

153

Cup. Cup with a faceted tulip-shaped body without a separate ring. The edge of the rim straight. Stylised handle rolled upwards, attached to the body of the vessel. Vessel preserved in 70%, defects in part of body and rim. Mechanically thrown European porcelain. Vessel painted under-glaze black and red, over-glaze gold. On

the belly decoration in the form of floral motifs. Base edge marked with gold painting. Inside band decoration filled with triangular fields and floral motifs which match the style. Centrally placed floral motif on the base. European porcelain, blue painted signature – Meissen. J.D.

CHRONOLOGY: 19th–early 20th century. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 68.49 mm, vessel height 46.10 mm, base diameter 35.45 mm. INV. NO. MAG/GD/255/20/13/97; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Stągiewna 12/20 in Gdańsk, Wyspa Spichrzów, 'Złoty Pelikan'. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1900–1930. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 138,24 mm, wysokość 22,03 mm, średnica dna 83,13 mm. NR INW. MAG/GD/255/52/1/29; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Pocztowej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek o miseczkowatym czerepie, na niskim szerokim pierścieniu. Forma z łagodnie wyodrębnionym lustrem, wrębem i kołnierzem. Krawędź wylewu prosta. Naczynie zachowane w 80%, ubytki w dnie i wylewie, przetarcia dekoracji. Porcelana azjatycka toczona. Okres Meiji/Taishō. Dekoracja w stylu Saikō-Kutani. Po prawej

stronie dominujące przedstawienie kwiatów w ogrodzie z motywem chryzantem oraz wróbla. W drugim planie po prawej stronie krajobraz z nabrzeżem i letnimi pawilonami. Malowanie wielobarwne podszkliwe niebieskie, brązowe, zielone; naszkliwne czerwono, żółto, czarne. Porcelana azjatycka, Japonia. J.D.

154

Saucer, with a bowl-shaped body, on a low wide ring. Form with a gently separated mirror, notch and lip. The edge of the rim straight. Vessel preserved in 80%, defects in the base and the rim, decorations are worn. Wheel-thrown Asian porcelain. Meiji/Taishō period. Saikō-Kutani style decoration. On the right a dominant

representation of flowers in the garden with a chrysanthemum and sparrow motif. In the background, on the right, a landscape with a waterfront and summer pavilions. Multicoloured under-glaze blue, brown, green, over-glaze red, yellow, black painting. Asian porcelain, Japan. J.D.

CHRONOLOGY: 1900–1930. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 138.24 mm, vessel height 22.03 mm, base diameter 83.13 mm. INV. NO. MAG/GD/255/52/1/29; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Pocztowa in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1900–1930. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 98,29 mm, wysokość 50,85 mm, średnica dna 44,33 mm. NR INW. MAG/GD/255/52/1/28; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Pocztovej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Filiżanka o miseczkowatej formie na delikatnie zaznaczonym zewnętrznie niskim pierścieniu. Krawędź wylewu prosta. Małe ucho poniżej krawędzi wylewu. Naczynie zachowane w 100%, przetarcia dekoracji. Porcelana azjatycka toczona. Okres Meiji/Taishō. Dekoracja w stylu Saikō-Kutani. Na zewnętrznych powierzchniach dekoracja malowana. Przedstawienie

kwiatów w ogrodzie z motywem chryzantem i wróbla oraz krajobraz z nabrzeżem i letnimi pawilonami. Malowanie wielobarwne podszklivne niebieskie, brązowe, zielone; naszkliwne czerwono, żółto, czarne. Dekoracja naśladowująca malarstwo japońskie. Porcelana azjatycka, Japonia.

J.D.

155

Bowl-shaped cup on slightly outwardly marked ring. The edge of the rim straight. Small handle below the rim's edge. Vessel preserved in 100%, the decorations are worn. Wheel-thrown Asian porcelain. Meiji/Taishō period. Saikō-Kutani style decoration. Painted decoration on external surfaces. Representation of flowers in

the garden with a chrysanthemum and sparrow motif and the landscape with the waterfront and summer pavilions. Multicoloured under-glaze blue, brown, green, over-glaze red, yellow, black painting. Decoration imitating Japanese painting. Asian porcelain, Japan.

J.D.

CHRONOLOGY: 1900–1930. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 98.29 mm, vessel height 50.85 mm, base diameter 44.33 mm. INV. NO. MAG/GD/255/52/1/28; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Pocztovej in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1930–1934. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 143 mm, wysokość 16 mm, średnica dna 87 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/20/16/54; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Stągiewnej 15/16 w Gdańsku, Wyspa Spichrzów „Księżyc i Gwiazdy”. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek, niski o mocnej ostrej linii wrębu, na niskim szerokim pierścieniu. Forma z wyodrębnionym lustrem, wrębem i kołnierzem. Krawędź wylewu prosta. Naczynie zachowane w 100%, przetarcia dekoracji. Porcelana europejska toczona mechanicznie. W centrum lustra malowany naszkliwnie złoto, niewypełniony w środku

medalion. Przy krawędzi kołnierza dekoracja pasmowa, malowana naszkliwnie złoto w formie drobnego rzutu kwiatowego. Sygnatura stemplowana podszkliwna: Fabryka Reinhold Schlegelmilch Tillowitz, Tułowice, Śląsk.

J.D.

156

Saucer, low with a strong sharp notch line, on the low wide ring. Form with a separate mirror, notch and lip. The edge of the rim straight. The dish preserved in 100%, the decorations worn. Mechanically thrown European porcelain. In the centre of the mirror over-glaze painted

gold, unfilled medallion. At the edge of the lip, painted gold over-glaze band decoration in the form of a small floral design. Under-glaze stamped signature: Reinhold Schlegelmilch Tillowitz, Tułowice, Silesia.

J.D.

CHRONOLOGY: 1930–1934. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 143 mm, vessel height 16 mm, base diameter 87 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/20/16/54; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Stągiewna 15/16 in Gdańsk, Wyspa Spichrzów, 'Księżyc i Gwiazdy'. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1930–1934. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 93,09 mm, wysokość 52,6 mm, średnica dna 41,13 mm. NR INW. MAG/GD/255/20/16/60; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Stągiewnej 15/16 w Gdańsku, Wyspa Spichrzów „Księżyc i Gwiazdy”. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Filiżanka o miseczkowatej formie na delikatnie zaznaczonym zewnętrznie pierścieniu. Krawędź wylewu prosta. Małe ucho poniżej krawędzi wylewu. Naczynie zachowane w 100%, przetarcia dekoracji. Porcelana europejska toczona mechanicznie. Przy krawędzi kołnierza

dekoracja pasmowa, malowana naszkliwnie złoto w formie drobnego rzutu kwiatowego. Sygnatura stemplowana podszkliwna: Fabryka Reinhold Schlegelmilch Tillowitz, Tułowice, Śląsk.

J.D.

157

Bowl-shaped cup on slightly outwardly marked ring. The edge of the rim straight. Small handle below the rim's edge. Vessel preserved in 100%, the decorations are worn. Mechanically thrown European porcelain. At

the edge of the lip painted gold over-glaze band decoration in the form of a small floral design. Under-glaze stamped signature: Reinhold Schlegelmilch Tillowitz, Tułowice, Silesia.

J.D.

CHRONOLOGY: 1930–1934. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 93.09 mm, vessel height 52.6 mm, base diameter 41.13 mm. INV. NO. MAG/GD/255/20/16/60; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Stągiewna 15/16 in Gdańsk, Wyspa Spichrzów, 'Księżyc i Gwiazdy'. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1940–1945. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 144,06 mm, wysokość 20,15 mm, średnica dna 91,57 mm. NR INW. MAG/MM/GD/255/20/13/90; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Stągiewnej 12/20 w Gdańsku, Wyspa Spichrzów „Złoty Pelikan”. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Spodek o lekko rozchylonym czerepie na niskim pierścieniu. Forma z wyodrębnionym lustrem, wrębem i kołnierzem. Krawędź wylewu prosta. Naczynie zachowane w 100%, drobne rysy. Porcelana europejska toczona mechanicznie. W centrum lustra malowany podszkliwnie, niewypełniony w środku medalion. Przy krawędzi

kołnierza dekoracja tłoczona w formie liści, wykonana mechanicznie. Nadruk wielobarwny naszkliwny na kołnierzu w formie drobnych rzutów kwiatów polnych z kłosem zboża. Sygnatura stemplowana podszkliwna: Porzellanfabrik Carl Schumann A.G., Bawaria. J.D.

158

Saucer with a slightly flared body on a low ring. Form with a separate mirror, notch and lip. The edge of the rim straight. Vessel preserved in 100%, small scratches. Mechanically thrown European porcelain. In the centre of the mirror under-glaze painted unfilled medallion.

At the edge of the lip mechanically pressed decoration in the form of leaves. Multicoloured over-glaze print on the lip in the form of fine designs of field flowers with a grain spike. Under-glaze stamped signature: Porzellanfabrik Carl Schumann A.G., Bavaria. J.D.

CHRONOLOGY: 1940–1945. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 144.06 mm, vessel height 20.15 mm, base diameter 91.57 mm. INV. NO. MAG/MM/GD/255/20/13/90; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Stągiewna 12/20 in Gdańsk, Wyspa Spichrzów 'Złoty Pelikan'. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1940–1945. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 107,30 mm, wysokość 87,18 mm, średnica dna 80,56 mm, zach. wysokość pokrywki 40,40 mm, średnica krawędzi 81,24 mm. NR INW. MAG/GD/255/20/13/59; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Stągiewnej 12/20 w Gdańsku, Wyspa Spichrzów „Złoty Pelikan”. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Cukiernica z pokrywką. Cukiernica o pękatym czerepie, dwa ucha o stylizowanej formie. Krawędź wylewu mechanicznie formowana, stylizowana. Stopka o krawędziach falistych. Pokrywka zachowana bez uchwyty, podniesiona. Zestaw zachowany w 90%, brak uchwyty pokrywki. Porcelana europejska toczona mechanicznie.

Na czerepie naczynia, przy krawędzi, dekoracja tłoczona w formie liści wykonana mechanicznie. Nadruk wielobarwny naszkliwny na czerepie cukiernicy i korpusie pokrywki w formie drobnych rzutów kwiatów polnych z kłoskiem zboża. Sygnatura stempłowana podszkliwna: Porzellanfabrik Carl Schumann A.G., Bawaria. J.D.

159

Sugar bowl with lid. Sugar bowl with bulky body, two handles with a stylised form. The edge of the rim is mechanically formed, stylised. Foot with wavy edges. The lid preserved without a handle, raised. The set preserved in 90%, no lid handle. Mechanically thrown European porcelain. On the body of the vessel by the

edge mechanically pressed decoration in the form of leaves. Multicoloured over-glaze print on the sugar bowl and the lid body in the form of fine designs of field flowers with a grain spike. Under-glaze stamped signature: Porzellanfabrik Carl Schumann A.G., Bavaria. J.D.

CHRONOLOGY: 1940–1945. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 107.30 mm, vessel height 87.18 mm, base diameter 80.56 mm, preserved lid height 40.40 mm, edge diameter 81.24 mm. INV. NO. MAG/GD/255/20/13/59; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Stągiewna 12/20 in Gdańsk, Wyspa Spichrzów 'Złoty Pelikan'. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1940–1945. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 114,05 mm, wysokość 200,8 mm, średnica dna 98,89 mm, wysokość pokrywki 88,20 mm, średnica krawędzi 88,5 mm. NR INW. MAG/GD/255/20/13/36; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Stągiewnej 12/20 w Gdańsku, Wyspa Spichrzów „Złoty Pelikan”. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dzban z pokrywką. Dzban o lekko owoidalnym brzuścu i szerokim, lekko rozchylonym kołnierzu. Dzióbek wysoko podniesiony, wychodzi od górnej partii brzuśca. Ucho wysokie stylizowane, mocowane na wysokości brzuśca. Krawędź wylewu mechanicznie formowana, stylizowana. Stopka o krawędziach falistych. Pokrywka podniesiona, uchwyt w formie stylizowanej szyszki. Zestaw zachowany w 100%. Porcelana europejska

toczona mechanicznie. Na brzuścu naczynia, w górnej partii, dekoracja tłoczona w formie liści wykonana mechanicznie. Nadruk wielobarwny naszkliwny na czerepie i kołnierzu dzbanka oraz na korpusie pokrywki w formie drobnych rzutów kwiatów polnych z kłosem zboża. Sygnatura stemplowana podszkliwna: Porzellanfabrik Carl Schumann A.G., Bawaria. J.D.

160

Pitcher with lid. Pitcher with a slightly ovoidal belly and a wide slightly flared collar. The spout is raised high, coming from the upper part of the belly. Stylised high handle fixed at belly height. The rim's edge mechanically formed, stylised. Foot with wavy edges. Lid raised, handle in the form of a stylised cone. The set preserved in 100%. Mechanically thrown European porcelain. On the

vessel's belly, in the upper part, mechanically pressed decoration in the form of leaves. Multicoloured overglaze print on the body and collar of the pitcher and on the lid body in the form of fine designs of field flowers with a grain spike. Under-glaze stamped signature: Porzellanfabrik Carl Schumann A.G., Bavaria. J.D.

CHRONOLOGY: 1940–1945. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 114.05 mm, vessel height 200.8 mm, base diameter 98.89 mm, lid height 88.20 mm, edge diameter 88.5 mm. INV. NO. MAG/GD/255/20/13/36; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Stągiewna 12/20 in Gdańsk, Wyspa Spichrzów 'Złoty Pelikan'. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1940–1945. SUROWIEC: porcelana. WYMIARY: średnica wylewu 72,33 mm, wysokość 120,67 mm, średnica dna 65,34 mm. NR INW. MAG/GD/255/20/13/43; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Stągiewnej 12/20 w Gdańsku, Wyspa Spichrzów „Złoty Pelikan”. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Mlecznik o lekko owoidalnym brzuścu i wyodrębnionym kołnierzu. Dzióbek otwarty o linii wyniesionej ponad krawędź wylewu. Ucho poniżej dzióbka, stylizowane, mocowane na wysokości brzuśca i krawędzi wylewu. Krawędź wylewu mechanicznie formowana, stylizowana. Stopka o krawędziach falistych. Naczynie zachowane w 95%, wyszczerbienie w partii wylewu.

Porcelana europejska toczona mechanicznie. Na brzuścu naczynia, w górnej partii dekoracja tłoczona w formie liści wykonana mechanicznie. Nadruk wielobarwny naszkliwny na czerepie i kołnierzu mlecznika w formie drobnych rzutów kwiatów polnych z kłoskiem zboża. Sygnatura stemplowana podszkliwna: Porzellanfabrik Carl Schumann A.G., Bawaria. J.D.

161

Milk jug. Milk jug with a slightly ovoidal belly and a separate collar. Spout open with a line raised above the edge of the rim. Handle below the spout, stylised attached at the belly height and the rim's edge. The rim's edge mechanically formed, stylised. Foot with wavy edges. Vessel preserved in 95%, dent in the rim part. Mechanically thrown European porcelain. On the

vessel's belly, in the upper part, mechanically pressed decoration in the form of leaves. Multicoloured overglaze print on the body and collar of the jug in the form of fine designs of field flowers with a grain spike. Under-glaze stamped signature: Porzellanfabrik Carl Schumann A.G., Bavaria. J.D.

CHRONOLOGY: 1940–1945. RAW MATERIAL: porcelain. DIMENSIONS: rim diameter 72.33 mm, vessel height 120.67 mm, base diameter 65.34 mm. INV. NO. MAG/GD/255/20/13/43; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Stągiewna 12/20 in Gdańsk, Wyspa Spichrzów 'Złoty Pelikan'. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: kon. XVIII–1 ćw. XIX w. SUROWIEC: glina oczyszczona. WYMIARY: średnica wylewu 79,99 mm, wysokość 46,41 mm, średnica dna 36,84 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/2/581; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Filizanka o miseczkowatym czerepie na pierścieniu. Krawędź wylewu prosta. Ucho splecione. Naczynie zachowane w około 98%, wyszczerbienia w dnie. Fajans delikatny toczony mechanicznie. Zdobienie w formie nakładek przy uchu, detale roślinne. Krawędź wylewu zewnętrznie podkreślona linią perełkowania. Import fajans delikatny (whiteware) Anglia. J.D.

Bowl-shaped cup on the ring. The edge of the rim straight. Braided handle. Vessel preserved in about 98%, dents in the base. Mechanically thrown white-ware. Decorations in the form of handle appliques, floral details. Rim's edge externally accented by astragal pattern. Import, whiteware, England. J.D.

CHRONOLOGY: 18th/first quarter of the 19th century. RAW MATERIAL: purified clay. DIMENSIONS: rim diameter 79.99 mm, vessel height 46.41 mm, base diameter 36.84 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/2/581; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grzaska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVIII w. SUROWIEC: cyna. WYMIARY: długość 139 mm, szerokość czerpaka 25 mm, długość czerpaka 47 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/210; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Tandeta w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Łyżeczka deserowa o owalnym czerpaku, zwężającym się ku końcowi, płytki trzonek czworokątny w przekroju, rozszerzony i spłaszczony przy uchwycie, na spodzie wybity znak wytwórcy – korona z inicjałami „V B” po bokach. E.T.

Dessert spoon, oval bowl, narrowing towards the end, shallow, stem square in cross section, widened and flattened at the end, manufacturer's mark stamped on the bottom – crown with initials V B on the sides. E.T.

CHRONOLOGY: 18th century. RAW MATERIAL: tin. DIMENSIONS: length 139 mm, bowl width 25 mm, bowl length 47 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/210; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Tandeta in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVIII w. SUROWIEC: mosiądz. WYMIARY: długość 123 mm, szerokość czepaka 25 mm, długość czepaka 43 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/214; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Łyzeczka deserowa o owalnym, głębokim czepaku, trzonek czworokątny w przekroju, rozszerzony i spłaszczony przy uchwycie.

E.T.

Dessert spoon, oval bowl, narrowing towards the end, shallow, stem square in cross section, widened and flattened at the end, manufacturer's mark stamped on the bottom – crown with initials V B on the sides.

E.T.

CHRONOLOGY: 18th century. RAW MATERIAL: brass. DIMENSIONS: length 123 mm, bowl width 25 mm, bowl length 43 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/214; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XIX w. SUROWIEC: miedź srebrzona. WYMIARY: długość 160 mm, szerokość 27 mm. NR INW. MAG/GD/255/1/25/64; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Rycerskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Szczypce do cukru, ramiona zdobione ażurowymi motywami wolut i rozet, wygiętych z pasów taśmy miedzianej mocowanych lutem, końce ramion w kształcie pierzastych, profilowanych liści.

E.T.

Sugar tongs, arms decorated with openwork motifs of volutes and roses bent from soldered copper bands, arms ends in the shape of feathery, profiled leaves.

E.T.

CHRONOLOGY: 19th century. RAW MATERIAL: silver plated copper. DIMENSIONS: length 160 mm, width 27 mm. INV. NO. MAG/GD/255/1/25/64; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Rycerska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVIII–XIX w. SUROWIEC: miedź. WYMIARY: długość 75 mm, szerokość 55 mm. NR INW. MAG/GD/255/20/50/3931; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Toruńskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Dziobek czajnika do parzenia herbaty, profilowany esowato, odlany z miedzi. Wylewka w kształcie głowy smoka z otwartą paszczą, przez którą przelewano napar. Przednia płaszczyzna zdobiona plastycznym ornamentem imitującym smoczą łuskę.

E.T.

164

Teapot's spout, S-shaped profiled, cast of brass. A spout in the shape of a dragon's head with open mouth through which the infusion was poured. The front surface is decorated with a plastic ornament imitating dragon's scales.

E.T.

CHRONOLOGY: 18th–19th century. RAW MATERIAL: brass. DIMENSIONS: length 75 mm, width 55 mm. INV. NO. MAG/GD/255/20/50/3931; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Toruńska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVIII w. SUROWIEC: brąz. WYMIARY: długość 48 mm, szerokość 41 mm, wysokość 5 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/7153; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Pokrywka *chocolatière*, dzbanka do zaparzania czekolady, migdałowata, wycięta z blachy brązowej. Wzdłuż krawędzi przylutowany na spodzie wąski rant. Na wierzchu przymocowane dwie rurki do zawiasowego mocowania niezachowanej klapy, zamykającej wycięty pośrodku kolisty otwór, przez który przechodził trzonek drewnianego mieszadełka *molinillo*, służącego do ubijania pianki.

E.T.

Chocolate brewing jug (*chocolatière*) lid. Almond-shaped, cut from bronze sheet. Along the edge, a narrow border soldered at the bottom. On top there are two tubes for hinged attachment of not survived flap closing a circular hole cut out in the middle, through which went the shaft of *molinillo* wooden stirrer used to whip the foam.

E.T.

CHRONOLOGY: 18th century. RAW MATERIAL: bronze. DIMENSIONS: length 48 mm, width 41 mm, height 5 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/7153; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 1 poł. XVIII w. SUROWIEC: mosiądz. WYMIARY: wysokość 60 mm, szerokość 17 mm. NR INW. MAG/GD/255/103/3/18; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy Zielonej Bramie w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Zawór szpuntu zaparzacza kawy, herbaty lub kakao – z uchwytem w kształcie stylizowanej figury delfina.
E.T.

Valve of coffee, tea or cocoa brewer tap with a handle in the shape of a stylised dolphin figure. E.T.

CHRONOLOGY: first half of the 18th century. RAW MATERIAL: brass. DIMENSIONS: height 60 mm, width 17 mm. INV. NO. MAG/GD/255/103/3/18; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at Zielona Brama in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVIII w. SUROWIEC: mosiądz. WYMIARY: wysokość 61 mm, szerokość 22 mm. NR INW. MAG/GD/255/129/2/4025; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Grząskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Zawór szpuntu zaparzacza kawy, herbaty lub kakao – z uchwytem w kształcie stylizowanej kotwicy, w górnej części ozdobne profilowanie, odlew cyzelowany. E.T.

Valve of coffee, tea or cocoa brewer tap with a handle in the shape of a stylised anchor, decorative profiling in the upper part, chiselled cast. E.T.

CHRONOLOGY: 18th century. RAW MATERIAL: brass. DIMENSIONS: height 61 mm, width 22 mm. INV. NO. MAG/GD/255/129/2/4025; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Grzaska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 poł. XIX w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: średnica wylewu 21,93 mm, wysokość 217 mm, średnica dna 75,07 mm. NR INW. MAG/GD/255/38/2/205; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Młyńskiej 21 w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Butelka cylindryczna. Jedno pionowe ucho w górnej partii korpusu. Zachowana w 100%. Naczynie toczzone na kole, kamionka. Brak dekoracji. W górnej partii

brzuśca odcisk z napisem „SELTHERZOGTUM NASSAU”. Pod uchem oznaczenie Num. 39. Kamionka, import Westerwald.

J.D.

166

Cylindrical bottle. One vertical handle in the upper part of the body. Preserved in 100%. Wheel-thrown, stoneware. No decoration. In the upper part of the belly,

an imprint with the inscription SELTHERZOGTUM NASSAU. Under the handle marking Num. 39. Stoneware, import, Westerwald.

J.D.

CHRONOLOGY: second half of the 19th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: rim diameter 21.93 mm, height 217 mm, base diameter 75.07 mm. INV. NO. MAG/GD/255/38/2/205; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Młyńska 21 in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 poł. XVIII w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: średnica wylewu 31,67 mm, wysokość 263 mm, średnica dna 94,46 mm. NR INW. MAG/GD/255/99/4/3975; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Szerokiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Butelka o lekko owoidalnej górnej partii, połączonej z lekko rozchodzącą się od dna dolną partią korpusu. Krawędź dna lekko zaznaczona listwą. Jedno pionowe ucho mocowane od wylewu do korpusu. Zachowana

w 100%. Naczynie toczne na kole, kamionka. Brak dekoracji. W górnej partii brzuśca oznaczenie z rytym krzyżem i literami „CT”, niebieska otoczka. Kamionka, import Westerwald. J.D.

167

Bottle with a slightly ovoidal upper part connected with a slightly widening upwards bottom part of the body. Base edge is slightly marked with a cordon. One vertical handle attached from the rim to the body. Preserved

in 100%. Wheel-thrown, stoneware. No decoration. In the upper part of the belly a marking with an engraved cross and letters CT, a blue border. Stoneware, import, Westerwald. J.D.

CHRONOLOGY: second half of the 18th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: rim diameter 31.67 mm, height 263 mm, base diameter 94.46 mm. INV. NO. MAG/GD/255/99/4/3975; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Szeroka in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVI w. SUROWIEC: drewno, żelazo. WYMIARY: długość pudełka 85–75 mm, szerokość 60 mm, grubość 20 mm, grubość grzbietu 27 mm, długość 81–86 mm, długość otworu 14 mm, szerokość 6 mm, szerokość przegubu 3 mm, wysokość gmerku 37 mm. NR INW. MAG/GD/255/20/58/800; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Toruńskiej 10 A w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Ozdobna miniaturowa tarka w formie książeczki. Książeczka drewniana z wyprofilowanym brzegiem, z sześcioma ozdobnymi „bindami” tworzącymi grzbiet książki. Jej wnętrze to wyprofilowane pudełeczko, którego jeden bok tworzy tarka, czyli część pracująca wykonana z prostokątnej blaszki żelaznej z licznymi

dziurkami, tworzącymi powierzchnię trącą. Na drugim boku znajduje się miniaturowy prostokątny otwór pierwotnie zamykany (? nie zachowała się zasuwka), którym można było prawdopodobnie, dozując, wysypać sproszkowaną przyprawę. Na boku powyżej dziurki znajduje się gmerk – znak wytwórcy.

A.J.-S.

168

Decorative miniature grater in the form of a book. Wooden booklet with a profiled edge and six decorative bands forming the back of the book. The interior of the book is a profiled box, one side of which forms a grater, i.e. the working part made of a rectangular iron plate with numerous holes forming grating surface. On

the other side there is a miniature rectangular opening originally closed (? no latch survived), through which probably the powdered spice could have been spilled. On the side above the opening there is a manufacturer's mark.

A.J.-S.

CHRONOLOGY: 16th century. RAW MATERIAL: wood, iron. DIMENSIONS: box: length 85–75 mm, width 60 mm, thickness 20 mm, back: thickness 27 mm, length 81–86 mm, opening: length 14 mm, width 6 mm, joint: width 3 mm, manufacturer's mark height 37 mm. INV. NO. MAG/GD/255/20/58/800; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Toruńska 10 A in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII–XVIII w. SUROWIEC: żelazo, mosiądz, lut cynowy. WYMIARY: wysokość 87 mm, szerokość 54 mm. NR INW. MAG/GD/255/16/02/1229; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze w kanale Raduni przy ul. Elżbietańskiej w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Mała tarka do przypraw. Rama w kształcie półowalu wygięta z drutu żelaznego. Do ramy zamocowany lutem cynowym czworokąt blachy mosiężnej, pokryty gęsto rombowymi otworami. Po zewnętrznej stronie od płaszczyzny przebijania wywinięte krawędzie otworu tworzą

powierzchnię trącą. Górna i dolna krawędź blachy podwinięta z dekoracyjnym profilowaniem na całej długości. Wokół płaszczyzny z otworami obramienie z wytłoczonych punkcików, w wielu miejscach przebijające blachę na wylot.

E.T.

169

Small spice grater. Semioval frame bent from iron wire. A square of brass sheet attached to the frame with tin solder, densely covered with lozenge holes. On the outer side of the piercing plane, bent edges of the opening form the grating surface. The upper and lower edges of

the sheet are rolled up with decorative profiling along the entire length. Around the plane with holes a frame of embossed dots, in many places piercing the sheet metal through.

E.T.

CHRONOLOGY: 17th–18th century. RAW MATERIAL: iron, brass, tin solder. DIMENSIONS: height 87 mm, width 54 mm. INV. NO. MAG/GD/255/16/02/1229; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations in the Radunia River canal at ul. Elżbietańska in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: średnica wylewu 220 mm, wysokość naczynia 35,57 mm, średnica dna 112,92 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/4/4032; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Heweliusza, róg z ul. Rajską „Dom Technika”. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Talerz z mocno zaakcentowanym wrębem i lekko uniesionym kołnierzem, na pierścieniu. Krawędź wylewu lekko rozchylona. Naczynie zachowane w około 99%, niewielki ubytek w wylewie. Wykonane z gliny barwiącej się po wypaleniu na kolor różowy, obie powierzchnie pokryte szkliwem cynowo-ołowiowym. Dekoracja

malowana niebiesko, podszkliwna. Zdobienie w formie centralnego medalionu wypełnionego szachownicą. Krawędź lustra ujęta podwójną linią. Wręb i kołnierz dekorowane panelami wypełnionymi motywem roślinnym. Od zewnątrz podszkliwe niebieskie pojedyncze, skośne linie. Import, fajans. J.D.

170

Plate with a strongly accented notch and slightly raised lip, on a ring. The edge of the rim slightly flared. Vessel preserved in about 99%, slight defect in rim. Made of clay fired pink. Both surfaces covered with lead-tin glaze. Blue painted, under-glaze decoration in form of a central

medallion filled with chequer. The edge of the mirror is enclosed by a double line. Notch and lip decorated with panels filled with floral motifs. Outside under-glaze blue single oblique lines. Import, faience. J.D.

CHRONOLOGY: 17th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: rim diameter 220 mm, vessel height 35.57 mm, base diameter 112.92 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/4/4032; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Heweliusza corner with ul. Rajska 'Dom Technika'. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: 2 poł. XVII w. SUROWIEC: glina. WYMIARY: średnica wylewu 224 mm, wysokość naczynia 36,23 mm, średnica dna 115,81 mm. NR INW. MAG/GD/255/39/4/3172; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Heweliusza róg z ul. Rajską „Dom Technika”. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Talerz o „naleśnikowatym” korpusie (nid. *pannenkoek plate*), lustro i kołnierz zaakcentowane od wewnątrz bez wyraźnie wyodrębnionego wrębu. Naczynie zachowane w około 90%, ubytki w wylewie i dnie. Wykonane z gliny barwiącej się po wypaleniu na kolor żółtawy, obie powierzchnie pokryte szkliwem cynowo-ołowiowym.

Dekoracja malowana niebiesko, podszkliwna. Zdobienie w formie centralnego wielopłatkowego kwiatka ujętego pięcioma rezerwami. Wewnątrz rezerw motywy roślinne, pole wypełnione drobnym rzutem w formie punktów. Import, fajans niderlandzki.

J.D.

171

Plate with a ‘pancake-like’ body (Dutch *pannenkoek plate*), mirror and lip accented from the inside without a clearly defined notch. Vessel preserved in about 90%, defects in rim and base. Made of clay fired yellowish. Both surfaces covered with lead-tin glaze. Blue

printed, under-glaze decoration. Decoration in the form of a central multi-petal flower enclosed by five reserves. Inside the reserves floral motifs, the field is filled with a fine design in the form of points. Import, Dutch faience.

J.D.

CHRONOLOGY: second half of the 17th century. RAW MATERIAL: clay. DIMENSIONS: rim diameter 224 mm, vessel height 36.23 mm, base diameter 115.81 mm. INV. NO. MAG/GD/255/39/4/3172; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Heweliusza corner with ul. Rajská ‘Dom Technika’. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

CHRONOLOGIA: XVII w. SUROWIEC: żelazo, kość. WYMIARY: długość 159 mm, długość głowni 86 mm, szerokość 13 mm. NR INW. MAG/GD/255/68/2/706; zbiory Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Badania ratownicze przy ul. Kładki w Gdańsku. BIBLIOGRAFIA: niepublikowane.

Nóż stołowy, głownia szeroka, asymetryczna, z dwustronnie wyodrębnionym sztychem; u nasady profilowana gałka, na lewym płazie wybity znak wytwórcy.

Rękojeść w formie trzpienia, na który nasunięto profilowany trzonek kościany zdobiony ukośnym żłobkowaniem.

E.T.

172

Table knife, broad, asymmetrical blade, with two-sided point, profiled knob at the top of the blade, manufacturer's mark stamped on the left face. Hilt in the form

of a tang on which a profiled bone shaft decorated with oblique grooving was mounted.

E.T.

CHRONOLOGY: 17th century. RAW MATERIAL: iron, bone. DIMENSIONS: length 159 mm, blade length 86 mm, width 13 mm. INV. NO. MAG/GD/255/68/2/706; collection of the Archaeological Museum in Gdańsk. Rescue excavations at ul. Kładki in Gdańsk. BIBLIOGRAPHY: unpublished.

Wystawa

Kurator: E. Trawicka, B. Ceynowa

Projekt graficzny: M. Pecko

Opracowanie graficzne: N. Gawryluk

Tłumaczenie: T. Borkowski, L. Skulbaszewska

Publikacja

Redakcja: B. Ceynowa

Korekta: E. Pękała

Foto: J. Szmit, Z. Grunt

Skład: N. Gawryluk

Autorzy tekstów: E. Barylewska-Szymańska,
B. Ceynowa,
J. Dąbał,
A. Jędrzejczak-Skutnik,
B. Kościński,
O. Krukowska,
M. Kuik,
D. Kaczor,
E. Trawicka

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu
Promocji Kultury

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

ISBN 978-83-85824-96-1

Wydawca

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

ul. Mariacka 25/26, 80-833 Gdańsk

www.archeologia.pl

tel. 58 322 21 10

wydanie I, nakład 300

MUZEUM
ARCHEOLOGICZNE
W GDAŃSKU

INSTYTUCJA KULTURY
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

MUZEUM
ARCHEOLOGICZNE
W GDAŃSKU

www.archeologia.pl